

Gruoninga

Mededelingenblad van de afdelingen
„Groningen en Noord-Drenthe” en
„Winschoten” van de
Nederlandse Genealogische Vereniging

Redactie:

T. Balk, F. Renssen en O. D. J. Roemeling

Redactiesecretariaat en Administratie:

T. Balk, Eyssoniusstraat 15 te Groningen

Abonnementsgeld:

voor leden van de N.G.V. f 9.—, voor
niet-leden f 11.50, te storten op postrek.
nr. 1019484 ten name van de
Penningmeester van „Gruoninga” te
Tjamsweer, post Appingedam

10e JAARGANG

NUMMER 1

JANUARI 1964

REDACTIEMEDEDELINGEN

Met grote vreugde wil de Redactie deze jaargang van „Gruoninga” bij U inleiden. Vreugde niet alleen, omdat wij een jubileumjaargang begonnen zijn, maar vreugde vooral, omdat de verschijningsvorm zoveel veranderd, en naar wij hopen, verbeterd is. De inhoud hopen wij daarmee in overeenstemming te doen zijn.

Na ampele overweging is besloten, de U reeds bekende plannen te realiseren. De Redactie hoopt van ganser harte, dat deze verschijningsvorm een zeer lang leven beschoren mag zijn. Dat laatste heeft echter niet zij in de hand, doch hangt af van U, lezers en abonné's. In vorige nummers is daarop reeds uitvoerig ingegaan. Derhalve volstaan wij met U op het hart te drukken de oplage van „Gruoninga” op welke wijze dan ook te vergroten. Alleen door een vergroting van het aantal abonné's zal een verlaging van de abonnementsprijs mogelijk zijn.

Om de drukkosten niet nog nodeloos te verhogen, verzoeken wij vriendelijk, de copie zoveel mogelijk getypt in te zenden. Het zal wellicht mogelijk zijn, tegen betrekkelijk lage prijs overdrukken van artikelen te verkrijgen. Zolang de voorraad strekt, zullen ook extra-nummers kunnen worden verstrekt. De prijs daarvan is bepaald op f 0,80 voor leden en f 1,— voor niet-leden.

In verband met de grote kostenstijgingen is het ons helaas niet mogelijk gebleken de destijds aangenomen abonnementsprijs te kunnen berekenen. Een en ander is bepaald op f 9,— voor leden en f 11,50 voor niet-leden. Wij hopen, dat deze prijs voor geen Uwer bezwaarlijk zal zijn en aanleiding zou geven tot het beëindigen van een abonnement. Slechts door een grote oplage kunnen wij met deze prijs omlaag. Laten wij daarom elkaar steunen en zorgen voor een groot lezersaantal.

Wij verzoeken U vriendelijk het verschuldigde abonnementsgeld aan onze Penningmeester over te maken (postrek. nr 1 01 94 84), zo mogelijk vóór 1 maart a.s. Tot slot spreekt de Redactie de hoop uit, dat U allen aan dit nieuwe „Gruoninga” veel genoeg zult beleven.

K. ter Laan en H. J. Jansonius:

„De eerste jaren van de Afscheiding in de Provincie Groningen”

Binnenkort zal verschijnen bovengenoemd werk — waarin de voor- en tegenstanders van de Afscheiding als ook tijdgenoten aan het woord komen. Voorts wordt de stichting van meer dan 40 gemeenten besproken. Het boek wordt slechts één maal gedrukt en komt niet in de handel. De prijs bedraagt f 7,90 per exemplaar. Het werk omvat circa 200 bladzijden en is geïllustreerd.

Intekening kan geschieden bij B. Doornbos, O. Kijk in 't Jatstraat 59 te Groningen.

Geslachtslijst FRÜTIGER

door A. Meester.

In mijn stamreeks, opgenomen in GRUONINGA, 9e Jaargang no 2, wordt gesproken over de uit Zwitserland afkomstige familie Frütiger, maar een volledige geslachtslijst werd niet gegeven. Door raadplegen van documenten in het Rijksarchief te Groningen en van doopboeken in het Zwitserse dorp Sigriswil in het Berner Oberland kon die geslachtslijst worden samengesteld en, waar het leven van de personen zich na 1711 in Groningerland afspeelt, lijkt het me niet ondienstig, de lijst te publiceren in GRUONINGA. Allereerst een opmerking over het archiefwezen in Zwitserland, dat daar naar het mij voorkomt minder goed is geregeld dan in ons land. In Sigriswil waren de doopboeken ondergebracht beim Zivilamt, in Erlenbach, ook in het Berner Oberland, bij de pastorie. Dat me mij in beide plaatsen zeer ter wille was, stel ik natuurlijk zeer op prijs. In Erlenbach kon ik ook de Trouwboeken inzien, maar in Sigriswil waren die zoek, tenminste voor het laatst van de 17e eeuw, en juist die had ik nodig. Later ontving ik bericht, dat het betreffende boek weer terecht was, maar dat het huwelijk van Hans Frütiger er niet in stond. Men oordeelde, dat het huwelijk in een andere plaats was gesloten, waarschijnlijk in Hilterfingen; een genealoog uit Thun heeft het ook daar niet kunnen vinden. Zo kan ik niet verder teruggaan dan Hans Frütiger.

I. HANS FRÜTIGER.

Bij aankomst in ons land in 1711 was hij volgens Huizinga (stamboek Meihuizen) 44 jaar, zijn geboorte zal dus waarschijnlijk \pm 1667 vallen. Hij was landman in Eschlen bij Sigriswil en gehuwd met Maria Kämpff; Huizinga geeft als naam van de vrouw MARIA KÖNIG, maar verklaart ook, dat de namen dikwijls moeilijk te ontcijferen zijn. De doopaantekeningen geven steeds MARIA KÄMPFF. Als naam van de vader wordt meest FRÜTIGER gegeven, ook wel FRÜTINGER, in ons land blijft de Umlaut weg en komt naast de naam Frutiger ook Fruteger, Frudiger, Fruttiger en zelfs Fruitiger voor. We zullen de naam Frutiger maar aanhouden.

Hans Frutiger en Maria Kämpff kwamen met 4 kinderen in ons land (3 zoons en 1 dochter); in het doopregister komen meer kinderen voor, de andere zijn in Zwitserland overleden. Bij de Doopaantekeningen worden steeds de ouders en de getuigen genoemd en ook wel een of andere opmerking gemaakt. De 4 kinderen zijn:

II.1 Peter, \approx 16 febr. 1696.

II.2 Gilgen, \approx 29 maart 1700. Bij de namen der ouders is genoteerd: „beide Widertäuffer. Der Groszvatter Ullly hats angeben”.

II.3 Maria, \approx 29 maart 1703. Opmerking bij de vader: ein Widertäuffer, bij de moeder: auch ein Widertäufferin.

II.4 Hans, \approx 27 augustus 1705. Opmerking bij de vader: Anabapt absens, bij de moeder: Anabap.

Uit de doopaantekeningen blijkt, dat de ouders de doperse beginselen waren toegedaan en dat openlijk beleden, wat ook de gevolgen zouden zijn. Die gevolgen konden zeer ernstig zijn: de dopers werden streng vervolgd, hun goederen werden verbeurd verklaard, zij zelf gevangen gezet of zelfs als galeislaven weggevoerd (zie de studie van Dr M. G. de Boer in Tijd-

schrift voor Geschiedenis, jaargang 68, afl. 2.). Ook Hans Frutiger ont- kwam niet aan gevangenschap (zie Stamboek Meihuizen blz. 112). Het is dan ook niet te verwonderen, dat de familie bij aankomst in ons land niet over eigen middelen beschikte en geheel was aangewezen op de steun van de Hollandse Doopsgezinden.

Dat de *Zwitserse* familie Frütiger niet onbemiddeld was, blijkt uit het feit dat in 1640 door Ulrich Frütiger en Hans Bur een glasruit werd geschon- ken aan een kerk, waarschijnlijk die te Hilterfingen, voorstellende de brui- loft te Kana, welke glasruit nu wordt bewaard in het historisch museum te Bern (zie de studie van Dr M. G. de Boer). In welke familiebetrekking Hans Frütiger tot deze Ulrich stond is niet bekend. De vader van Hans heette waarschijnlijk ook Ulrich, zie doop 29-3-1700.

Door bemiddeling van „Gecommitteerden tot de Zwitserse Zaken” werd voor Hans Frutiger in Hoogkerk een plaats gekocht voor 260 gld, terwijl verondersteld werd, dat voor inrichting nog 500 gld. nodig zou zijn (zie Stamboek Meihuizen blz. 105.) Die inrichting schijnt 418 gld. en 8 stuivers te hebben gevegd. Zo was het gezin dus in Hoogkerk gevestigd; voor de wind ging het de familie niet: misoogst, overstroming en ziekte maakten, dat het leven niet gemakkelijk was en het gezin niet tot welvaart kwam. Maria Kämpff overleed in 1748 blijkens de volgende aantekening in het be- graafboek van Hoogkerk:

9 dec. 1748 is Hans Frutegers vrouw Maria begraven.

Hans Frutiger overleed een paar maanden later, aantekening:

28 febr. 1749 is oude Hans Fruteger, oud in 't 84 ste jaar, begraven.

Opm.: als hij in aug. 1711 44 jaar was, zou hij nu hoogstens 82 zijn.

II.1 PETER FRUTIGER.

≈ Sigriswil 16 febr. 1696. Hij is de enige der kinderen, die gehuwd is en wel in 1732 met Susanna Leutscher, ≈ 5 okt. 1704 te Erlenbach im Sim- mental als Susanna Lötscher, d. v. Emanuel Lötscher en Anna Andrist. Emanuel Lötscher, ≈ Erlenbach 16 sept. 1681, was een zoon van Abraham Lötscher, ≈ 30 aug. 1657, † 13 april 1701, en van Madlena Schmid; Anna Andrist, ≈ Erlenbach 11 april 1680, een dochter van Bartlome Andrist en van Elsbet Knutty.

De proclamatie van het huwelijk van Peter (of Pieter) Frutiger en Susan- na Leutscher had plaats te Sappemeer 3 maart 1732 met attestatie om elders, dat is in de Zwitsers Doopsgez. Gem. te trouwen. Uit dit huwelijk zijn twee jong gestorven kinderen (begraven Hoogkerk 21-7-1733 en 8-9-1750) geboren en een zoon Abraham en 4 dochters: Annegien, Maria, Trijntje en Elsje. De volgorde van geboorte is niet bekend.

II.2 GILGEN FRUTIGER

≈ Sigriswil 29 maart 1700, † Hoogkerk blijkens de volgende aantekening: 5 okt. 1751 is (te Hoogkerk) Jelje Fruteger begraven, nalatende twee broe- ders en een zuster. Deze Jelje is inderdaad dezelfde als Gilgen: de namen zijn in ons land dikwijls zeer veranderd. Een zoon van Hans von Gunten, ook Gilgen geheten, wordt later genoemd Jillis, of Jelis.

II.3 MARIA FRUTIGER

≈ Sigriswil 29 maart 1703. Zij en haar broer Hans waren in 1758 nog in leven en woonden op de ouderlijke plaats in Hoogkerk, wat blijkt uit een brief van Hermanus Scholtens te Groningen aan Joannes Decknatel te Am- sterdam, de laatste blijkbaar een der leden van „Gecommitteerden tot de Zwitserse Zaken,” welke brief aanwezig is in het Doopsgezind Archief te Amsterdam. In deze brief, gedateerd 19 nov. 1758, wordt geschreven, dat de familie Frutiger met veel tegenspoed had te kampen, dat de ouders „onlangs” (in 1748 en 1749!) waren overleden, dat de verleende steun was opgelopen tot ± 700 gld. Verzocht wordt afstand te doen van de pretentie. Waarschijnlijk is dit verzoek ingewilligd.

II.4 HANS FRUTIGER

≈ Sigriswil 27 augustus 1705.

Hij erfde in 1782 een huis met heemstede en 2 kampen land, gelegen aan de Noorderstraat te Sappemeer van Hans Furrer en diens vrouw Madlena Kämpf, zodat Hans Frutiger dit erfde van zijn oom en tante.

Hans Frutiger is omstreeks 1787 ongehuwd te Sappemeer overleden. Dit valt af te leiden uit de volgende aantekeningen van overdrachten:

7 mei 1787 verkopen

Annegien Pieters (Frutiger) en haar man Christiaan Leurs (zie III.2), Abraham Pieters (Frutiger) (zie III.1),

Trijntje Pieters (Frutiger) en haar man Jacob Hindriks (zie III.4),

Susanna Gerrits (ten Cate) en haar man Abraham Hansens (zie bij III.3),

benevens David Davids Leutscher en Izaak Leutscher als vertegenwoordigers van Jacob Lofers als voorstanders over de onmondige kinderen van Derk Samuels en wijlen Elsjen Pieters (Frutiger), zie III.5,

te samen als *erfgenamen* van *Hans Frutiger* een plaats land te Borgercompagnie aan Seye Derks en diens vrouw Grietje Meinders voor 2903 Car. gld en 15 stuivers. (Recht. Archief Groningen LV t deel 20).

26 mei 1788 verkopen dezelfde personen aan Meerten Sjourets het pand, dat Hans Frutiger in 1782 erfde van zijn oom en tante voor 991 Car. gld. en 10 stuivers (Recht. Archief IV t deel 21 fol. 11).

III.1 ABRAHAM PIETERS FRUTIGER

* ± 1735, oo in 1758 te Sappemeer met Trijntje Everts (proclamatie Sappemeer 16 april 1758, waarbij is aangetekend, dat hij van Hoogkerk en zij van Sappemeer was en dat ze Mennist waren). Trijntje Everts is voor mei 1785 overleden, want in de akten van 17 mei 1785 (zie bij III.4) en van 7 mei 1787 (zie II.4) komt zij niet voor.

Kinderen:

Wichertje (IV.1) en Christiaan (IV.2).

III.2 ANNEGIEN PIETERS FRUTIGER

Zij huwde in 1768 met Reinder Jans ten Cate blijkens de volgende aantekening in het Protocol van Huwelijkszaken te Leeg- en Hoogkerk:

23 okt. 1768 en volgende zondagen hebben hun huwelijksproclamatien gehad:

Reinder Jans ten Kate van Groningen en

Annegyn Pieters Frutiger van Hoogkerk

en is attestatie afgegeven om in hun (Zwitsers Doopsgez.) kerk te trouwen. Annegien P. F. hertrouwde in 1785 te Hoogezand met Christiaan Hansen Leurs (procl. 24 april 1785). Hij was weduwnaar van Trijntje Hebels van Noordbroek en een zoon van Hans Lörtsch, die volgens Huizinga als 30-jarige vrijgezel in 1711 in ons land kwam uit Hilterfingen, waar hij wijngaardenier was. Hij is blijkbaar in ons land gehuwd en woonde in Hoogkerk.

III.3 MARIA PIETERS FRUTIGER

oo in 1755 te Hoogezand met Gerrit Abrahams ten Cate (procl. 18 mei). Noch van de bruid, noch van de bruidegom wordt een familienaam gegeven; het Protocol van aanzweringen van voormonders en voogden in de gerichten van Selwerd en Sappemeer (Recht. Archief Gron.) geeft opheldering: Groningen, saturna den 7 Junij 1766

Heeft Abraham Pieters (Frutiger), woonachtig in Sappemeer, angeloofd als voormond over het minderjarig dogtertje van Gerrit Abrahams (ten Cate) bij wijlen Maria Pieters in egte verwekt.

Heeft Hans Abraham (ten Cate, broer van Gerrit Abrahams ten Cate), woonachtig in Sappemeer, angeloofd als sibbevoogt uti supra,

Heeft Roelf Hindrix, woonachtig in Sappemeer, angeloofd als vreemde voogd ad idem.

Groningen, den 12 april 1777.

Heeft Pieter Jans, woonachtig op het agterdiep in Sappemeer, aangewezen als voormond gedurende de scheidinge en deeling van *des pupilles grootmoederlijke Susanna Leutschers nalatenschap* over het minderjarig dogtertje van Gerrit Abrahams (ten Cate) bij wijlen Maria Pieters in egte verwekt.

Het minderjarig kind, waarvan hier sprake is, was Susanna Gerrits ten Cate die in april 1785 huwde met Abraham Hanssens.

Gerrit Abrahams ten Cate en zijn broer Hans waren zoons van de landbouwer Abraham Gerrits ten Cate en zijn vrouw Annigje Hansens Mayer, die een dochter was van Hans Mayer, kleermaker uit Sigriswil, en van Dorothea Frutiger, die ook in 1711 in ons land kwamen met 2 zoons en 2 dochters.

III.4 TRIJNTJE PIETERS FRUTIGER

oo voor 1785 met Jacob Hindriks: het huwelijkscontract van haar zuster Annigje (III.2) met Christina Leurs vermeldt n.l. als getuigen voor de bruid: Abraham Pieters als broeder en Jacob Hindriks en Trijntje Pieters als zwager en zuster.

III.5 ELSJEN PIETERS FRUTIGER

oo met Derk Samuels en woonde in Groningen. Volgens het archief van de Weeskamer in Groningen vindt op 8 febr. 1782 een afkoop plaats tussen Derk Samuels als vader en de voogden Abraham Pieters Frutiger (voormond), Izaak Rudolfs Leutscher en Jacob Lauffer over de minderjarige kinderen Samuel, Pieter en Abraham Derks. Elsje Frutiger is dus in 1782 of daarvoor gestorven. Volgens hetzelfde archief ontvangen op 3 juni 1790 deze kinderen hun erfdeel van oud-oom Hans Frutiger.

In 1798 blijkt nog slechts één kind in leven te zijn: Pieter Derks, terwijl ook de voormond Abraham Pieters Frutiger is overleden. Deze moet dus tussen 1790 en 1798 zijn gestorven. Tot de boedel van de kinderen behoort o.a. een koemelkerij in de Nw. Kijk in 't Jatstraat te Groningen.

IV.1 WICHERTJE ABRAHAMS FRUTIGER

* Sappemeer 5 januari 1759, † Zuidbroek 5 febr. 1839; in de overlijdensakte wordt ze ingeschreven als Wichertje Abrahams Frutiger. Zij huwde in 1783 (procl. Sappemeer 27 juni 1783) met Steven Harms Mulder, landbouwer, z.v. Harm Jacobs Mulder, leerlooier te Sappemeer en leraar bij de Doopsgezinde Gemeente aldaar, en van Menje Stevens ten Cate, die 4 maart 1759 waren gehuwd.

Kinderen:

- a. Menje Stevens Mulder, * Sappemeer 25 mei 1795, † Stadskanaal (O) 27 jan. 1880, oo Zuidbroek 12 juni 1824 met Jan Tiemens Meester de Jonge, * Giethoorn 6 okt. 1789, † Stadskanaal 14 april 1858.
- b. Harm Stevens Mulder.

IV.2 CHRISTIAAN ABRAHAMS FRUTIGER

* Noordbroek, vermoedelijk ± 1761, arbeider. Hij is ongehuwd overleden; met hem is de in ons land gevestigde familie Frutiger in mannelijke lijn uitgestorven.

Het geslachtsregister FRUTIGER (Nederl. tak) omvat maar vier generaties; toch bracht het samenstellen enige moeilijkheden met zich, die echter konden worden overwonnen, dank zij de medewerking van Mr G. N. Schutter, die zoveel gegevens over de nakomelingen der in 1711 geëmigreerde Zwitserse Doopsgezinden verzamelde. Hartelijk dank voor de hulp!

De Westerkwartierse familie HUMMERSMA

door P. Luinstra

(vervolg)

4. De „Hummerssema Heerd” te Ezinge.

Deze heerd was „int geheel ongeveer 42 graesen groot.”

„Boele Pieters vnd Aleyt syne gewesen huisfr.” bezaten 24 gras land „onuerscheiden in hummerssma heerd tho Eesinge gelegen”. Het aandeel van dit echtpaar werd op 16 okt. 1606 te Groningen gerechtelijk verkocht door de „Stadtholder vnd hoeftmannen” voor „drie vnd vyftich Embder guldens vor jder grass.” Koper werd „der Erb. Sirp Elama”. (Protocol van trekcedullen).

De huurder van deze heerd was in 1606 Cornelis Vechter.

Op 9 april 1607 vond weer een gerechtelijke verkoping plaats te Groningen door de Stadhouder en Hoofdmannen, waarbij een ander onverscheiden gedeelte van de heerd werd verkocht. De archieven vertellen ons het volgende: Protocol van trekcedullen, deel I, folio 252:

„Dinxdage den 31 Martii vnd 9 april 1607.

Stadtholder vnd hoeftmannen etc. willen verkoepen des Erentf: hayco tho Nanssums gerechte sestepart van -8- graesen landes onuerscheiden in hummerssma heerd. vnde danoch zyne gerechte sestepart van -13- graesen onverscheiden in Allersma Heerd beide vnder den kloekenslach van Eesinge gelegen, makende die voerss. beide sesteparten den E. tho Nanssums voerss. competerende te samen omtrent vierdehalf grasen landes etc. wanth dan voer een yder grass landes van dien, mit synen heerlicheiden, gerechtigheiden vnd thobehoeren -50- embder guldens sint geboden te geuen etc. mitz dat diesielvigen mit hoer geboerlike rogetallen vnd mathe gemeten sollen worden.

Vnd dan hindrick Sibens by erster keerssen een en vijftich en een en vijftich Embder guldens geboden hefft to geuen; vnd by anderer keerssen niemant hoger geboden: so is he in namen vnd van wegen Sirp Elema darop koper van vorss. omtrent vierdehalf grasen etc. gebleuen. Petrus Cornelius Secr.”.

De vorengenoemde Allersma Heerd bestaat thans nog en werd in 1946 gekocht door de gemeente Ezinge. Deze heerd wordt ook wel borg genoemd, doch ten onrechte omdat het nooit heerlijke rechten heeft bezeten. Het is een mooi landgoed. Het geslacht Allersma woonde er tot 1545 en de Elema's tot 1683. Het bos werd gerooid in 1900. De geschiedenis is beschreven door Mr. J. A. Feith in de Gron. Volksalmanak van 1901.

Thans nog iets over Sirp Elema, eigenaar van de „Allersmaheerd” (groot 104 grazen), de „Hummersmaheerd” te Ezinge en de van zijn vader geërfde „Elemaheerd” te Uithuizen.

Sirp Elema tho Allersma werd 1 okt. 1560 op „Elemaheerd” te Uithuizen geboren en overleed 14 dec. 1625 te Ezinge. Op 27 april 1581 werd hij tegelijk met zijn moeder en zuster Tjalde door de graaf van Rennenberg gevangen genomen en naar het slot te Middelstum gevoerd. Na een gevangenschap van 5 weken werden zij tegen Cornelis Kempis, die door Wigbolt van Ewsum, Heer van Nienoord, was gevangen genomen, uitgewisseld. Na zijn vrijlating vertrok Sirp naar Emden. In 1584 werd hij gevangen genomen door Abel Itens, rechter te Uithuizen. Sirp trouwde in 1588 met Johann Abels „vrouwe tho Lutke-Saexum”, weduwe van Jacob Halsema. Zij overleed 12 juli 1606. Sirp hertrouwde op 1 april 1610 te Leeuwarden met Hillegunda Swalue. Sirp Eloma, Heer van Allersma was overste schepper van Aduarderzijlen en kerkvoogd te Ezinge. Hij was ook een van de 186 personen uit de Ommelanden die in 1581 de eed van trouw tot handhaving der gereformeerde religie en tot afzwering van koning Philips II hebben afgelegd. Deze gebeurtenis had plaats in de Ridderzaal te 's-Gravenhage (zie verder „Gruoninga” april 1954). Wie weet de ligging van deze Hummersmaheerd?

Beknopte stamreeks van 18 generaties.

1. *Balle Hummersma*. 1464 rechter te Niehove. 1466 keder aldaar.

2. *Balle Hummersma*. Oorkonde van 6 mei 1493 te Niehove.
3. *Eme Hummersumma*. 1525 grietman van Hardeweer.
4. *Frans Hummersma*. 10 dec. 1560 voogd over kleinkinderen van Evert van Doernum. 1572 grootgrondbezitter en getuige in rechtszaak. In 1578 „gecommittiert und gevullmechtiget” op de landdag van de Ommelanden. Getrouwd met *Lisebet*.
5. *Eme Hummersma*. 1595 landbouwer te Lutjegast.
6. *Frans Hummersma*. 1630 landbouwer te Lutjegast. 1640 landbouwer te Munnekezijl. Getrouwd met *Jicke Jans*.
7. *Focke Franssen*. Deed 1683 geloofsbelijdenis te Munnekezijl. Drie van zijn zes broers en zusters heten *Hommersma*. Getrouwd met *Dieucke Auts*.
8. *Frans Fockes*. Gedoopt 1683 te Munnekezijl. Getrouwd met *Styntje Eedes*.
9. *Pytter Franssen*, geb. 1721 te Buitenpost, overl. 1809 te Kollum. Getrouwd met *Aukjen Jans*.
10. *Stijntje Luinstra*, geb. 1754 te Kollum. Overl. 1827 te Burum. Getrouwd met *Marten Sytses*.
11. *Barber Martens*, geb. 1775 te Oudwouderzijl. Overl. 1799 te Burum. Getrouwd met *Frans Taekes*.
12. *Marten Dykstra*, geb. 1798 te Burum. Overl. 1860 aldaar. Getrouwd met *Grietje Vlieg*.
13. *Frans Dykstra*, geb. 1834 te Burum. Overl. 1896 aldaar. Getrouwd met *Wijtske Sikkema*.
14. *Marten Dijkstra*, geb. 1683 te Burum. Overl. 1901 te Twijzel. Getrouwd met *Tietje Hiemstra*.
15. *Wijtske Dijkstra*, geb. te Oostermeer. Getrouwd met *Sybrén Boersma*, geb. 1885, overl. 1959 te Dokkum.
16. *Maaïke Boersma*, geb. 1917 te Oostermeer. Getrouwd met *Wieger Hoekstra*.
17. *Hart Hoekstra*, geb. 1938 te Dantumawoude. Getrouwd met *Lolkje Pebesma*.
18. *Wieger Hoekstra*, geb. 1960 te Dokkum.

S T A M B O O M.

Eerste Geslacht.

1. **BALLE HUMMERSMA**. Zijn naam komt voor in een oordeel van de Westerwarf van het jaar 1464 inzake huur van „een gras landes” tussen Remke Gheeskumma en Rypst Gheeskama, „daer Balle Hummersma myt sine mederechters een doem affgesecht hebben”. 1466: oordeel van de Westerwarf inzake een „doem” van Balle Hummersma „ende sywert frouwema keders in humerse” over „een grass lande”.

De Westerwarf was een hogere rechtbank voor het Westerkwartier waar men in beroep kon gaan tegen een doem (vonnis) van de grietman. Een oordeel is ook een vonnis. Keders in Humerse betekent: Grietmannen in Humsterland, dit is de tegenwoordige gemeente Oldehove.

Tweede geslacht.

Vermoedelijk kind van 1.

2. **BALLE HUMMERSMA**. Zijn naam komt voor in een oorkonde van Sint Jansdag (6 mei) 1493 te Niehove, waarin hij getuige is in een overeenkomst inzake opstalrecht en buurrecht. (Clauwboek van Tjassens, folio 529).

„Wij Ubele Clauwema, Jemko Balma, Dato Sickema, Asse Frouma, Wytzo Bolsma, Rempt Jensema, van Heremaheert, vulmachtig, Godde Goeckema, bekennen samptelijcken met desen openen brieve voor ons en onser erffgenaemen, dat wij sint verdraegen en over een gekoomen, soe dat men alle tijdt sal seeckerlijcken wieten, wen dat Opstallinge Recht toebehoort en om te schouwen alle schelingen, kiff unde verdriet, dat er eer is geweest, en noch mocht komen, soo sint wij beslooten, dat het Opstallige Recht sal nu hier naest ommegaan mitter sonnen. Also dat op Clauwemaheert sal dat Recht

vallen nu tot Mey naest koomende en van Clauwema op Heinekenheert toe Siccemahuysen, van Heinekenheert op Jemko Ballegaheert en dan voort op Dato Sickemaheert en dan op Frouwema, en voort op Bolsma ende dan voor op Harcko Pawingaheert.

En dat Buyrecht sal so den anderen Recht volgen; en dit stede un vast toe holden thom eeuwigen daegen, sonder eenigch wederseggen off argelist.

In oirkonde der waerheyt soo hebben wij Ubele etc. voorscr. samentlycken gebeden den Er: Heeren Jacob onsen kerkcken Heere toe Niehove desen brieff over ons te Verzegelen en soo heb ick Jacob voorscreven beede wille, daer bij aen en over waren *Balle Hummersma* en Elinck Datema; en in meerder vestenisse, soo heb ick Rempt Jensema oock mij segel mede aen desen brieff gehangen. Int jaer anno 1493 up Sont Jansdach ad portam literale".

Derde geslacht.

Vermoedelijke kinderen van 2.

3. BALLE HUMMERSMA. Hij had een geschil met Lupke Tapper dat van dien aard was dat de zaak voor het gerecht kwam. In 1529 deed de Westerwarf een uitspraak „Inder schelinge tusschen Lupke Tapper anspreker eens ende *Balle Hummersma* in Middagher Lant verantwoorder anderdeels, scheelachtigh.” „Actum des Donderdaeges nah Jnvocavit a° XXIX.” Middagerland was vroeger een eiland en omvatte de dorpen (jaar 1506): Gesinghe, Fforwerdt, Gernewerdt, Oestum, Ffranzsum, Weerum, Hoegerkercke, Leghekercke en Dorkwordt.
4. EME HUMMERSUMMA was in het jaar 1525 grietman van Hardeweer en deed een rechtelijke uitspraak in een geschil tussen 2 boeren om de koop van land. Deze waren het hier niet mee eens en „Int iar dusent vijfhundert vijf ende twintich wundesdach na sacramenti” komt de zaak voor de Oosterwarf. Dit was de hogere rechtbank voor Hunsingo en Fivelgo. De warf oordeelt daarna „Inder schelinge tusschen Menolt hilkema anclagher eens ende Eytzen tho hardewer vorantworder anderdeels vm narcop achtdehalf grasen landes, dar *Eme Hummersumma* een dhoem van heft ghegheuen.” Hardeweer is een wierde of terp met boerderijen. Dit was eens een afzonderlijke grietenij en behoort thans tot de gemeente Ezinge.

Vierde geslacht.

Vermoedelijke kinderen van 3.

5. BALLE HUMMERSMA komt meermalen in de geschiedenis voor. We vinden het volgende van hem:
1534. „Actum op Dondersdach nah Francissei confessoris anno vier en dertich.” Oordeel van de Westerwarf. „Wij Stadholder, mit sampt den hoefetmannen van wegen onses genadigden landes heeren Kaerel hartoege van Gelre, Redgeren, Grietmannen ende Rechtteren der Ommelanden, Doen kundt en bekennen dat wij in den Gemehnen landes westerwerf” enz. Oordeel inzake een geschil „Daer Haijcko thoe Englum ende *Valle Hummersma* Grietmannen in Hummersma eenen Doem van gegeven hebben.” Hier is destijds waarschijnlijk een fout gemaakt. Het zal moeten zijn: *Balle Hummersma*, grietman in Hummerse.
1536. 20 april. Hayke to Enghelum en *Balle Hummersma* grietmannen in Hummerse en rechters „dessaer” zaken verklaren dat zij Hillebrant Roltman „afgheset” hebben en Hidde Yensma „ter hant gheset” vershillende landerijen onder Saexum (Saaksum) en Nyenhove (Niehove), nadat een beroep van Roltman door de Westerwarf was verworpen. „Des Dondaechs na den heylighen Paeschedach int jaer ons Heern dusent vijfhundert ende sesender-tich.” Met het zegel in groene was van het landschap Hummerse (Huisarchieff Farmsum nr. 323).

(wordt vervolgd)

Gruoninga

Mededelingenblad van de afdelingen „Groningen en Noord-Drenthe” en „Winschoten” van de Nederlandse Genealogische Vereniging

10e JAARGANG

NUMMER 2

FEBRUARI 1964

Redactie:

T. Balk, F. Renssen en O. D. J. Roemeling

Redactiesecretariaat en Administratie:

T. Balk, Eyssoniusstraat 15 te Groningen

Abonnementsgeld:

voor leden van de N.G.V. f 9.—, voor
niet-leden f 11.50, te storten op postrek.
nr. 1019484 ten name van de
Penningmeester van „Gruoninga” te
Tjamsweer, post Appingedam

REDACTIEMEDEDELINGEN

Het verheugt de Redactie bijzonder te hebben kunnen constateren, dat de nieuwe verschijningsvorm van „Gruoninga” zo goed is ontvangen. Te meer verheugend is daarbij, dat voor geen Uwer de vrij drastische verhoging van de abonnementsprijs aanleiding is geweest het abonnement te beëindigen. Wij hadden hierop natuurlijk gehoopt, maar dit feit is voor ons een teken op de ingeslagen weg voort te gaan.

Ondanks dat lijkt het ons nuttig alsnog te wijzen op het volgende bij de beoordeling van de abonnementsprijs: de omvang van de inhoud is, vergeleken met voorheen, met ca. 45 % toegenomen. Wanneer wij dit betrekken op onze eerdere opmerkingen, is in feite dus slechts sprake van een geringe verhoging van de abonnementsprijs. Deze zou immers voor een gestencilde uitgave normaliter f 5,— resp. f 6,50 moeten bedragen, indien het stencillen *niet* in eigen beheer zou worden uitgevoerd. Zou men, indien dit technisch mogelijk ware, uitgaan van een gedrukte uitgave met eenzelfde inhoud als de gestencilde versie, dan zou de abonnementsprijs bedragen f 6,25 resp. f 8,—. Uitbreiding tot een stenciluitgave van 12 bladzijden zou een prijs van f 7,50 resp. f 9,75 nodig maken.

Wij twijfelen er niet aan, dat U de keuze tussen een gestencilde uitgave van 12 bladzijden per maand, waarbij dan nog slechts het stencilwerk wordt uitbesteed en de redactie voor typen der stencils en verzending zelf blijft zorg dragen, en een gedrukte versie van 8 pagina's met dezelfde inhoud, voor een iets hogere prijs (het prijsverschil bedraagt slechts gemiddeld f 1,50) niet moeilijk zal vallen. Wij hopen dat U ook deze *uitbreiding* van ons blad zult appreciëren en dit zult willen bewijzen door allen Uw abonnement te continueren en zo veel mogelijk nieuwe abonnees te werven. *Uw aller steun* is onontbeerlijk voor het bestaan van ons aller „Gruoninga”.

De Redactie

Het Westerkwartierse geslacht HUMMERSMA

door P. LUINSTRA

(III)

1539. Over „Dat Buyrrecht van Tadingeweerster cluft und Neije Hoofster cluft” is meermalen getwist. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de grietman vele vonnissen moest vellen. In dit jaar vinden wij beschreven: „Voor my Joucko Tiaersma Grietman in Hummersee weeren twistlich und tweespannich, Sicco Ballema mit sijn Broeders Soons, en Rempt en Wabbe Papma anderdeels vm dat Buyrrecht toe Neijehove, soo dat”..... enz. Verder blijkt uit dit vonnis van de grietman dat het recht werd gevoerd „met der sonnen

ommeganck". In 1539 werd het gevoerd door „*Bala Hummersma op Retkema Stede*". Aldus het vonnis van de grietman van „des Donderdages voor St. Thomas Apo: Anno 1539."

1540. 11 nov. Het vorenvermelde blijkt ook uit „Dese doem oft sententie" (vonnis) van de grietman „Gegeven A°-Domi: 1540 up St. Meertens avont in de Harfst." (Archief van Hoge Justitiekamer nr. 1864).

1540. Het „Register van grastallen van het Westerkwartier" (Ommelander archieven nr. 39) vermeldt dat *Balle Hummersema* dit jaar 6½ grazen land onder het dorp Oldehove gebruikte. Dit register bevat de namen van de landgebruikers die zijlshot (waterschapslasten) moesten betalen voor het onderhoud van de Munnekezijl. Deze zijl werd omstreeks het jaar 1476 aangelegd door de monniken van het Gerkesklooster. De aanleg had plaats op het voormalige eiland „Oegh". Oog betekent eiland, bijv. Schiermonnikoog, Rotterooog, Langeoog, Spiekeroog, Wangeroog, enz.

1556. 19 okt. Johannes Campis, pastoor, *Ballo Hummersma* en Ubel Tassuma, *kerkvoogden te Nyeboeff*, verklaren een landwissel te hebben aangegaan met Harcko Popma en Teetka zijn vrouw, waarbij de kerk te Niehove enig land verkrijgt in „die Nye fenne op Nyeboeffster uterdick". „Gegeven in den jare ons Heren duysent vijfhondert ses ende vijftich upden XIXen dach Octobris".

Balle Hummersma ontleende zijn recht als grietman aan de Retkemaheerd. De Hummersmaheerd had alleen buur- en dijkrecht zoals wij in het voorgaande reeds hebben gezien. Dit grietmansrecht blijkt ook een „Getughnisse" van een grietman: „Ick Repko Dijwersma Grietman in Hummerse bekenne en betuyge met mijn selvest Hantschrift soo ick met recht daer toe vermaent sij, dat mij wittich und kundich is, dat zal. Bancke Ballema heeft de Grietenie bedient en gevoert a° 37 tot Tadingeweer op Richart Moma heert u daer nae int Jaer a° 38 was de Grietenie toe Retkema toe Neijehoove ende voerde *Balle Hummersma* en nu dit tegenwoordige Jaer van 39 sal dat Recht....." enz.

1564. Grietman Tiaersma bevestigt het voongaande met: „Ick Joucko Tiarsma Grietman in Hummerse bekenne dit met mijn eigen handschrift dat Repko Dywersma de Grietman heft dit Rechtljck beswooren als voorschreven staet: Dese copia voorgeml: geauschuliert en gecollationeert, bij mij Petrum Equilam Clarck des Furstendoems van Uytrecht onder. Pauslijcken Heylicheyt openbaer Notarius en accordiert mit mijn Pricipael....." enz. Actum den XI Jannuari A° 1564.

1567. In dit jaar is *Balle Hummersma* overleden. Zijn zoon Rempt Hummersma werd in hetzelfde jaar als grietman beëdigd. Hiervan staat beschreven: „..... met het gemenens Lands segel van Hummerse versegelt van sal. Joucko Tiaersma versegelt; en oock gegevens tusschen Focco Roersma en Sicco Ballema, de dat A° 1540 op St. Martens avont in d' harfst, de welcke doem ofte Brieff altoos wel mede sal brengen, des welck ommeganck in 't achterste van den Brief aengetreychent is, beginnende van den Jaere A° 1478 hen tot A° 1540. En is voor dan daer na beschreven van mijn sal: Vader *Ballo Hummersma* van Jaer tot Jaer, tot hen den Jaere A° 1567. En int selve Jaer is mijn vader overleden: Des soo hebbe ick *Rempt Hummersma* in 't selve Jaer in mijn Vaeders stede noch die grietenie aengeswooren....." enz. Dit werd beschreven door Rempt Hummersma en later „geëxtraheerd" door *Wyt Hummersma* (Archief van Hoge Justitiekamer nr. 1864).

Tenslotte nog iets over de vorengenoemde Retkemaheerd. Deze heerd bestaat nog en is gelegen Rikkerdweg 36, Niehove. Hierop viel het grietenijrecht alle 42 jaren en het buur- en dijkrecht alle 14 jaren. De jaren van de ommevang der rechten waren 1609, 1623, 1637 enz. De heerd behoorde onder de grietenij Niehove. De bewoners waren in 1767: Hindrik Gerrits, in 1830 C. R. Keegstra en thans gebr. Boer.

Voorts was er nog een Retkemaheerdt welke thans is gelegen Eiso Jargesstraat 1, Saaksum. Deze bezat ook grietenij-, buur- en dijkrecht en behoorde onder de grietenij Oldehove en Saaksum.

6. EGBERT HUMMERSEMA. Zoon van Balle Hummersma. Het Register van grastallen vermeldde in het jaar 1540 dat „Egbert van balle hummersema 5 grasen” land te Oldehove gebruikt.
7. EME HUMMERSEMA. Het Register van grastallen van het jaar 1540 vermeldde dat „Eme hummersema 34 grasen” land gebruikte te „Ferwert” (Feerwerd). In hetzelfde jaar gebruikte „Eme Hummersema 6 grasen” land te „Esinge” (Ezinge).
Vermoedelijke kinderen van 4.
8. BALLE HUMMERSEMA. Zoon van Eme Hummersema. Volgens het Register van grastallen was hij in 1540 gebruiker van landerijen. „Balle hummersema eme sone” had 44 grasen land te Ezinge in gebruik. Hij bezat dus waarschijnlijk een hele boerderij en enig los land te „Oldehoue” (Oldehove): „Balle eme hummersema sone 6 grasen”.
9. MEYLL HUMMERSEMA was landgebruiker te „Nyekarke” (Niekerk, gem. Oldekerk). In het jaar 1540 vermeldde het Register van grastallen: „Meyll Hummersema myt der hilligen Landt samen 30 grasen”. Met het land van de heiligen wordt land bedoeld waarvan de kerk de eigenares is.
10. WIGER HUMMERSEMA was in het jaar 1540 eveneens landgebruiker. Volgens het Register van grastallen gebruikte hij toen 48 „grasen” land te „Sibaldeburen-boven”. Dit is het tegenwoordige dorp Sebaldeburen. Grijskerk heette toen nog „Sibaldeburen-beneden”.
11. BEENNIJCK HUMMERSMA woonde op 3 febr. 1552 te „Collum” (Kollum). In dat jaar hield de Bourgondische staat een volkstelling. Van alle dorpen werd een lijst van de bewoners gemaakt. Ook van de grietenij Kollumerland had dit plaats. Voorts werd ook een wapentelling gehouden zodat onze toenmalige regering te Brussel precies de bewapening van het volk wist. Deze volkstellinglijsten bevinden zich thans nog te Brussel. In deze „Monstercedulen generaell van Collumerlant gehouden den III February MDLII” wordt op de lijst „Speetsen deegens in Collum” ook de naam van „Beennijck Hummersma” vermeld (Archieven de Royaume de Belgique te Brussel).
12. FRANS HUMMERSMA. Hij was getrouwd met LISEBET, ook ELYSABETH genoemd.

1560. 10 dec. Frans Hummersma was „voermunt” (voogd) over de kinderen van wijlen Anna Eylersma. In die functie had hij een geschil met Claes Kojter. In een sententie van burgemeesters en raad der Stad Groningen van genoemde datum werd Frans in het ongelijk gesteld. Dit blijkt uit het volgende:

„Inder schelinge tusschen *Frans Hummersma* als voermunt ende van wegen salige Anna Eylersma, (Euert van Doernums saliger dochter gewest) nagelaten kinderen, anspreker ande ene, ende Claes Kojter voer sich ende mede wegghen doctor Hieronymus Godtfridus, verantwoerder vp de ander sijdt, heerkomende dat *Frans Hummersma* voerg. in name ende van wegen der gedachten kynderen, broederdeel vermeende toe genietende van saligen Euerds voers. (der kynder groetevader gewest) nagelaten guederen, vermijds dat de moeder Anna, ter lester doeth hoerer olderen, broeder scheydinge in hijlixforwerden ontheten ende beloofft etc. hebben wy borgermesteren ende raedt der stadt Groeningen na guetlyck verhoer beyder parten voer recht ende ordell wthgesproeken, kennende, dat angesehen de moder Anna voerg., den starffdach hoerder olderen neet beleuet hefft, sullen daeromme de bemelte kynderen, oeck oeres voers. moeders hijlixforwerden, deser saeken angaende,

neet moegen genieten, dan sullen allene arffnisse entfangen van oer oldeuader ende olde moeder, na vermoegen des nijen gepubliceerde punctes. Actum den thynden dach decembris anno XVcLX dat oerkunde wy mit vnsen upgedruckten signete." (protocol van geëxtentdeerde ordelen in civiele zaken, 1553-1566, rechterlijke archieven III b 1).

De jarenlange strijd tussen Groningen en de Ommelanden zien wij hier in het klein. Frans werd als Ommelander in het ongelijk gesteld. De strijd met de stad zal nog verder toenemen met dramatische hoogtepunten in de jaren 1595 en 1598 als de stad 3 heerden van Frans „bi der keersen utgane", dus gerechtelijk laat verkopen. Dit is ergerlijk omdat daaraan het karakter van wettige rechtspraak wordt gegeven, terwijl deze niets anders zijn dan verkapte confiscaties ten bate van de stad, die zich verrijkte met de buit der Ommelanders, die — tengevolge van het verraad van Rennenberg — om des geloofs wil waren gevlucht of verbannen. Hierover later meer.

In de taal van dit vonnis van de stad zien we nog duidelijk de invloed van de Friese taal, bijv. het Friese woord „ontheten" dit is „beloven"; in het nieuwfries: „ûnthjtte".

1572. In dit jaar overstroomden Friesland en de Ommelanden (volgens J. Zijlma: „De Marne" blz. 38, Groningen, 1884). Het water stond tot de poorten van de stad Groningen en tot de hoge zandrug van Lutjegast. Ook daar trachtte men het zeewater te keren. Evert Eysema kwam te Lutjegast om samen met de gemeente te spreken om gravers te huren. Hij was rechter en schatbeurder (ontvanger van de belasting). Het werk zou worden uitgevoerd in „koel. mat. warck", dit betekent in koninklijke majesteits werk; hiermede wordt bedoeld Koning Philips II, die negen jaar later werd afgezworen.

Er werd te Lutjegast een bode uitgezonden en de kerkklok werd geluid om de gemeente te verwittigen dat zij moesten komen te graven of geld zenden om gravers te huren.

Op 15 april 1572 zat Evert Eysema ten huize van Jelt Eysema te Lutjegast in de gelagkamer te wachten op de uitgezonden bode en de gemeente. Onder de daar aanwezigen waren ook Frans Hummersma en zijn vrouw Lisebet. Verder waren onder meer aanwezig Jelt Eysema, Menso Eysema en Ballo Eisens. De samenspreking verliep waarschijnlijk niet naar wens, want Ballo Eisens stak Evert Eysema zodanig in zijn borst en buik dat het mes er in bleef zitten. Evert Eysema stierf hieraan.

(wordt vervolgd)

De nakomelingen van CLAAS JANS en JANTJE HELPRICHS

door

P. J. Ritsema

Ommelaand, Mien Ommelaand,
Als ik staaiger deur dien kloeten,
Vuil'k mie vrije man van boeten,
Wied is wereld van mien jeugd,
Vrij de man, dei dat nog heugt!

(uit „Ommelander laid" opgenomen in Hoes en Hof door Jan Boer)

Het te bespreken geslacht mag als een der oudst bekende geslachten uit de Ommelanden, of om de kring nauwer te trekken, uit de Marne worden beschouwd.

De stamvader *CLAAS JANS* zal omstreeks 1630 geboren zijn, onbekend waar. Volgens een aantekening voorkomende in het alleszins lezenswaardige boek „De Westpolder" door J. S. van Weerden zou hij vermoedelijk schipper te Houwerzijl geweest zijn.

De Heer J. J. Ritzema van Ikema noemt hem ook in zijn „Ommelander Geslachten”, zonder echter op zijn afkomst nader licht te werpen. Hij zal dan als schipper goed „geboerd” moeten hebben want zijn zoon Helprich Clasen werd al spoedig genoemd als landbouwer te Niekerk en Vliedorp, terwijl zijn kleinzoon Klaas Helprichs reeds in 1710 als landbouwer op een der boerderijen „Menneweer” gevonden werd.

Volgens een mededeling van de Heer B. W. Siemens, van wiens medewerking ik als steeds een dankbaar gewag mag maken, bestond er vroeger tussen Vierhuizen en Ulrum een groep van 4 boerderijen, en tezamen aangeduid als „Menneweer”. Een der boerderijen speelt in dit familie-overzicht een belangrijke rol doch het is mij helaas niet mogelijk aan te geven welke, doch vermoedelijk is het de thans nog aanwezige langs de weg van Vierhuizen naar Ulrum staande boerderij, bewoond door de familie Dijkhuis.

De nakomelingen uit dit geslacht hebben met uitzondering van no. 24 als het ware geen eigen familienaam gekozen. De enige zoon van *Claas Jans* en *Luikje Lue's Dijkhuis* nam naar zijn stiefvader de naam *De Cock* aan terwijl de kinderen van *Anje Helprichs* en *Renne Lue's Dijkhuis* en van *Lammert Helprichs* en *Ijtje Lue's Dijkhuis* de familienaam *Dijkhuis* naar hun vader resp. moeder aannamen.

Ik heb dan ook opzettelijk niet als uitgang de familienaam *Dijkhuis* gekozen teneinde te zijner tijd het overzicht van de nakomelingen van *Jacob Aldert* en *Jantje Lue's* onder het hoofd „De familie Dijkhuis” te vergemakkelijken.

Het zou mogelijk zijn aan de hand van de Rechterlijke Archieven een uitgebreid overzicht van dit geslacht te schrijven, maar ik meen goed te doen terwille van de plaatsruimte deze archieven voor zich zelve te laten spreken. De meeste gegevens zijn door mij ontleend aan de archieven van het Groot- en Kleine Reedschap waartoe Vierhuizen, Zoutkamp en Ulrum destijds behoorden, terwijl enkele met toestemming van de schrijver zijn overgenomen uit deel I en II van „Ommelander Geslachten” door K. J. Ritzema van Ikema, waarvoor ik hem dank betuig.

Het geslacht vangt dan aan met:

Ie geslacht.

1. *Claas Jans*, geboren omstreeks 1630, overleden te Niekerk (Ulrum) 5-6-1670, gehuwd met *Jantje Helprichs*, overleden te Vliedorp (Ulrum) 2-5-1684. Beiden komen reeds voor op een lidmatenlijst van Niekerk en Vliedorp van 1654.

Iie geslacht.

2. zoon van 1.
Helprich Clasen, geb. te Houwerzijl, ged. te Niekerk in 1655, verdrongen op 20-10-1686, gehuwd te Niekerk en Vliedorp 23-11-1684 met:
Geertje Lammerts, afkomstig van Munnékezijl. Helprich Clasen was landbouwer te Niekerk.

IIIe geslacht.

3. zoon van 2.
Klaas Helprichs, ged. te Niekerk 4-10-1685, overleden te Vierhuizen 24-2-1750. Hij komt in 1710 reeds voor als landbouwer op „Menneweer” en blijkt dan gehuwd te zijn met *Geeske Jurjens*, vermoedelijk geboren op de boerderij „Midhalm” onder Vierhuizen als dochter van *Jurjen Jans* en N.N. Zij werd op 1-9-1710 te Vierhuizen Hervormd gedoopt als vrouw van Claas Helprichs, wonende op „Menneweer”, zijnde van Mennisten afkomst.

Rechtdag Ulrum 31-1-1710.

Claes Helprichs de sone van Helprich Claesen bij Geertje Lammerts in egte gepr. verzoekt wijl hij 24 jaren is geworden, zelf

zijn zaken te mogen regelen. De voormond Jan Claesen heeft geen bezwaar. Voordelige staat bij afrekening groot f 900,—.

XLIII a. d.d. 21-4-1716.

Jan Peters voormond, Luitien Siersema sibbe- en Claas Helprichs vreemde voogd over de kinderen van Rijpke Boykema bij wijlen Grietje Pieters in egte verwekt.

XLIII a. d.d. 2-2-1723.

De Heer van Ulrum tegen Claas Helprichs tot betaling van achterstallige landhuur binnen 21 dagen, zijnde 176 Car. gl.

XIII c. d.d. 10-3-1750.

Goederen nagelaten door wijlen Claas Helprichs op 24-2-1750. Een boerderij met beklemming en 24 jukken land. Aan contante penningen 52 Car. gl.

Schuld aan Here Broers 50 gl. Aanwezig aan levende have: 4 koeien, 2 twenter veersen, 3 enters, 1 kalff, 5 peerden, 1 enter vol, 12 schapen, 1 swijn.

IVe geslacht.

kinderen van 3.

4. *Jantje Clasen*, geb. „Midhalm” ged. Vierhuizen 9-12-1712, overleden na 1781.

gehuwd met:

Menne Rijpkens Beukema, ged. Vierhuizen 11-5-1710, overleden aldaar, landbouwer op „Midhalm”, zoon van Rijpke Jans Beukema en Grietje Pieters.

Uit „Stads- en Dorpskroniek”

18-6-1783. Verkoop van de boerenplaats „Midhalm” genaamd, met 30 HA land, gelegen onder Vierhuizen en toebehorende aan de weduwe en erven Menne Rijpkens Beukema, zijn kleinzoon. Rechterlijke Archieven Groningen XLIII c. 2. d.d. 19-7-1776 Rijpke Jans en Aaltje Arends ehl. te Zoutkamp lenen van Jantje Clasen wed. Menne Rijpkens te Vierhuizen de som van 800 Car. gl. XLIII c. 4 d.d. 17-1-1777.

Jurjen Pieters en Meiske Jacobs op de Zoltkamp verklaren van Jantjen Clasen, weduwe van Menne Rijpkens tot Vierhuizen te hebben geleend de somma van 450 gl. op 4 %.

XLIII b. 1 d.d. 19-10-1781. Rechtdag Ulrum.

Jantje Clasen weduwe van Menne Rijpkens contra Jurjen Pieters op de Zoutkamp tot betaling van 450 gl. met rente volgens verzegeling.

5. *Helprich Clasen*, ged. Vierhuizen 27-1-1715, jong overleden.

(wordt vervolgd)

DE VOORoudERS VAN FOCKE EEUWES OP „BOTTEMAHEERD”

door Joh. H. Kruijer

In het juli-augustusnummer 1960 van „Gruoninga” schreef Ds. I. Hamming te Lopprsum een artikel „De bewoners van Bottemaheerd”. Hij stelde daarin de vraag wie meer wist over de afstamming van *Focke Eeuwes*. Deze was o.a. getrouwd met Bouke, uit welk huwelijk een zoon *Writser Eeuwes* werd geboren. Ik schreef Dr. Hamming toen een brief of verband mogelijk aanwezig was met *Ulphert Writzers* op Onnema. Ik kwam tot die vraag door de naam *Writzer* en door de grote welstand waarin beide families leefden. Immers, *Ulphert Writzers* kon zich veroorloven een borg als Onnema te bewonen en *Writser Eeuwes* behoorde tot de hoogst aangeslagenen voor taxatiegeld. Ds. Hamming schreef terug dat hij dit niet waarschijnlijk achtte en dat hij verwantschap eerder zocht met de familie *Ewens* waarvan sprake is in het artikel van de heer A. Hoft te Appingedam, „Grafzerken te voorschijn gekomen bij de restauratie van de N.H. kerk te Leermens” in „Gruoninga”, nummers februari en maart 1960. Waar ik verder het artikel van Ds. Hamming over „De bewoners van Bottemaheerd” zal aanhalen, zal ik spreken van het artikel Hamming. Waar ik het artikel van de heer Hoft over de grafzerken te Leermens zal aanhalen zal ik spreken van het artikel Hoft.

Ik meen nu met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid te hebben aangetoond dat de voorouders van *Focke Eeuwes* op Bottemaheerd inderdaad de leden van de familie *Ewens* te Leermens zijn, maar tevens dat verwantschap met *Ulphert Writzers* aanwezig is. Ik vond een huwelijkskontraat tussen *Ulphert Writzers* en *Aylke Reinders* (zie R.O.A. 1920 II, blz. 313 IX), gesloten 22 april 1673. Bij dit huwelijk traden o.a. als getuige op *Focke Eeuwes* en *Maiken* als zwager aan bruidegomszijde. De heer Pathuis wees er mij op dat zwager ook schoonzoon kan betekenen (tot ongeveer 1700 als zodanig gebruikt). Hier is dit echter uitgesloten te achten. Toen *Ulphert Writzers* met *Aylcke Reinders* trouwde, had hij nog geen schoonzoon.

De vrouw van *Focko Eeuwes* was dus *Maiken Writzers*. Zij was een dochter van *Alle Writzers*, burgemeester van Appingedam, vader van de bruidegom, en van *Wobbeie Peeters*. In 1673 was *Alle Writzers* getrouwd met *Grietien Micheels*. *Wobbeie Peeters* overleed dus voor 1673. De grootmoeder van *Maiken Writzers* en *Ulphert Writzers* is ook te vinden in dit huwelijkskontraat. *Maria Jansen* was n.l. als „bestemoeder aan bijde siden” bij dit huwelijk aanwezig. De ouders van *Aylcke Reinders* waren *Reinder Meertens* en *Bautie Peters*. *Maria Jansen* zal dus de moeder zijn van *Wobbeie Peeters* en *Bautie Peters*. Beschouwen wij de wapens van *Ulphert Writzers* en *Aylcke Reinders* op de Onnemazerk, dan zouden wij tot de konklusie kunnen komen dat het wapen, de ridder met het zwaard zwaaiende boven zijn hoofd, gevoerd moet zijn door *Peter*, de man dus van *Maria Jansen*. Boven beide grafschriften komen twee wapens voor. Het rechter van *Ulphert Writzers* is identiek aan het linker van *Aylcke Reinders*. Toch is dit niet het wapen van *Peter*, maar van *Maria Jansen*, die het weer niet voerde van haar vader, maar van haar moeder. In het familie-archief Laman vond ik het echtpaar *Peter* en *Maria*. *Peter* is daarin *Peter Tewes*. Hij is in 1612 getrouwd met *Maria Jansen*, dochter van *Johan Ulferts* en *Aylcke Jelmers*.

We vinden in 't Zandt een graf van *Tewes Peters*, zeer waarschijnlijk een zoon van *Peter Tewes* en *Maria Jansen*.

A° 1659 den 22 December is de eersame *Tewes Peters* op Sandster Foerwarck in den Heeren gerustet wiens ziele Godt genedich sij. Wapens: rechts. faas, beladen met vierbladige bloemkroon, vergezeld van 3 bloemkronen; links: man met degen op schouder.

Peter Tewes zal dus het wapen rechts hebben gevoerd. Het wapen van de vader van *Maria Jansen*, n.l. *Johan Ulferts*, vinden we op zijn grafsteen in 't Zandt:

Anno 16..... Junij is..... ontslapen *Jan Olferts* kerkfoget op

't Zant wiens siele Godt genedich sy. Wapens; 1: faas vergezeld van 3 leliën. 2: faas vergezeld van 3 vruchten (moerbeien?)

Johan Ulferts was een zoon van *Ulfert Jansen* en *Liefke Berents*. *Liefke Berents* zal dus het tweede wapen hebben gevoerd. *Johan Ulferts* en *Aeijkke Jelmers* zijn tusen 1594 en 1612 getrouwd. Mogelijk is zij echter dezelfde als *Aleit*, met wie *Johan Ulferts* huwde in 1593. Het grafschrift van *Aeylke Jelmers* vinden we ook te 't Zandt.

..... de doegetsame weduwe *Eilke Jelmers* gewesen de Huisvrouw van Zal. *Jan Ulfertz* op Sanster Vorwarck in den Heeren gerustet wiens Siele Godt genedich sy. Wapens: rechts: ridder met uitgetogen zwaard. links: 2 tegen elkaar springende leeuwen.

Hier vinden we dus de oorsprong van het wapen met de ridder van de Onnemazerk. *Aeylke Jelmers* was een dochter van *Jelmer Elties* en *Tettie N.N.* Erfgenamen van dit echtpaar waren *Eltje Jelmers*, *Jacob Jelmers* en *Aeilke Jelmers* te 't Zandt, getrouwd met *Jan Ulpherts*. Erfgenamen van *Tjae Boyema* in 1625: *Jelmer Amsens*, *Jelmer Ewes*, *Jelmer Eltkens*, *Doe Takema*, *Jan Tiddes*, *Bartold Tiddes* (zoons van *Tidde Gerbrans*), *Peter Jacobs* (zoon van *Jacob Derks*).

Keren we nog even terug naar *Johan Ulferts*. Hij was dus een zoon van *Ulfert Jansen* en *Liefke Berents*. *Ulfert Jansen* overleed 31 mei 1638 te 't Zandt:

Anno 1638 den 31 Majus Is In den Heren ontslapen Den Eerbaren *Olfert Jans* in der tijt Kerckfoget op 't Sant, wiens Siele Godt genedich sy. Wapens: rechts: Faas beladen met 3 bekers vergezeld van 3 leliën (Opm.: de bekers had zijn zoon niet), links: gedeeld: a. man met zwaard. b. faas vergezeld van 3 ruiten (duidt dit laatste mogelijk op verwantschap met de familie Broyls?)

Graf van *Liefke Berents*: Anno 16... den 14 Januaris Is die deuchtsame.....
..... gewesen die Huisvrouw van *Olfert Jans* seer Christlijck in den Heren ontslapen verwachtende ende verschinning des grooten Goodt. Wapens: onduidelijk. Haar wapen zal dat zijn wat reeds is besproken bij *Johan Ulferts*.

Keren we terug tot *Focke Eeuwes* uit het artikel *Hamming*. Het is vrijwel onmogelijk dat hij identiek is aan de getuige bij het huwelijk van *Ulfert Writzers* en *Aeylke Reinders*. Toen *Focke Eeuwes* in 1707 op de Bottemaheerd kwam, was hij getrouwd met *Aelien Boelens*. Daarvoor dus met *Bouke* en daarvoor zou hij dan nog getrouwd moeten zijn geweest met *Maiken Writzers*. Hij overleed in 1723 of 1724, want op 22 juni 1724 wordt zijn laatste dochter *Focke* geboren na vaders dood. Zeer oud zal *Focke Eeuwes* dus toen nog niet zijn geweest. Als hij dezelfde is als de getuige (in 1673), moet hij op zijn minst geboren zijn ca. 1650. In 1724 zou hij dan 74 jaren oud zijn. Erg oud om vader te worden. Ik acht het waarschijnlijk dat onze *Focke Eeuwes* van de Bottemaheerd is geboren in december 1674 of in 1675 en hij een zoon is van *Focke Ewens* die in 1674 overleed op 3 december te Leermens, volgens grafschrift, zie artikel *Hoft*. Hij zal dan geboren zijn na vaders dood.

De ouders van *Focke Ewens*, die in 1674 overleed, acht ik *Popke Ewens* en *Grietje Brunnens*. *Grietje Brunnens* overleed 22 januari 1670, zie artikel *Hoft*. *Popke Ewens* op *Jacobsmaheerd* die op 24 april 1734 overleed, 66 jaar oud, moet ook een zoon zijn van *Focke Ewens* die overleed in 1674. Deze *Popke Eeuwes* trouwde 21 januari 1708 te Loppersum met *Swaantje Jurriens*, geboren 13 juni 1684 op de *Stork* te Loppersum. Zij was een dochter van *Jurjen Reinders Stork*, overleden 10 augustus 1745, begraven te Leermens, zie artikel *Hoft*. *Jurjen Reinders Stork* was getrouwd met *Lummigien Edzerdts*, die overleed 25 December 1719 te Loppersum volgens het grafschriftenboek. Haar voorouders zijn met behulp van het grafschriftenboek verder te vinden. *Popke Ewes* en *Swaantje Jurriens* hadden zeker drie kinderen: *Edsardinar Ewes*, *Wobbina Ewes* en *Jurrien Reinders* (gehuwd met *Jantjen Kornelis*). *Jurjen Reinders*, dus eigenlijk een *Ewes*, overleed volgens artikel *Hoft* 10 maart 1795 te Leermens. *Jantjen Kornellis* overleed 27 oktober 1794. Hun zoon heette weer *Ewes*, n.l. *Kornelis Eeuwes*. Zie voor e.e.a. ook *K. J. Ritzema van Ikema*: „Ommelander Geslachten”. Gedeeltelijk kan dit artikel dienen als aanvulling op dit boek en wel bij V.II.

(wordt vervolgd)

Groninga

Mededelingenblad van de afdelingen „Groningen en Noord-Drenthe” en „Winschoten” van de Nederlandse Genealogische Vereniging

10e JAARGANG

NUMMER 3

MAART 1964

Redactie:

T. Balk, F. Rensen en O. D. J. Roemeling

Redactiesecretariaat en Administratie:

T. Balk, Eyssoniusstraat 15 te Groningen

Abonnementsgeld:

voor leden van de N.G.V. f 9.—, voor
niet-leden f 11.50, te storten op postrek.
nr. 1019484 ten name van de
Panningmeester van „Groninga” te
Harkstede

DE VOORoudERS VAN FOCKE EEUWES OP „BOTTEMAHEERD”

(II)

door Joh. H. Kruijer

Het grafschrift van *Grietje Brunnens* vinden we dus wel, maar niet dat van haar man. Dit is hoogstwaarschijnlijk weggehakt. Ik acht het niet onwaarschijnlijk dat het grafschrift van *Jantjen Kornelis* in de plaats is gekomen van dat van *Popke Ewens*. Het grafschrift van *Jantjen Kornelis* ligt n.l. veel dieper dan de andere opschriften op deze steen. De twee aparte wapens op deze steen zijn vermoedelijk van zijn grafschrift overgebleven. Dit zijn twee gedeelde wapens. Het ene heeft boven een paaslam (*Ewens*) en beneden twee leeuwen uit het water oprijzend. Het andere heeft boven *Itens* en beneden *Elema*. Als we nu zien de steen van *Enne Itens* „anders *Ewens*”, dan moet deze *Enne Itens* de grootmoeder zijn van degene waarvan het grafschrift is weggehakt, en waarvan alleen de twee wapentjes zijn overgebleven. Deze wapens hebben n.l. niets uitstaande met *Jantjen Kornelis*. Zij liggen ook op de oorspronkelijke hoogte. Welnu, de grootmoeder van *Popke Ewens* was *Enne Itens*. Zijn vader was *Focko Ewens*, die volgens artikel Hoft overleed 16 maart 1603 te Leermens. Op zijn graf zijn twee wapens (alliantie): het ene met het paaslam, het andere met de uit het water oprijzende leeuwen. Helmtaken: uitkomend paaslam. *Enne Itens*, de vrouw van *Focke Ewens*, die in 1603 overleed, overleed 6 mei 1615 te Leermens volgens artikel Hoft.

Volgens de wapens op haar graf moet zij een dochter zijn van een *Itens* en een *Elema*. Welnu, dit klopt. Zij moet de dochter zijn van *Reneko* (*Remko*, *Rembt*) *Itens* en *Frouke Elema* (zie Genealogie Elema). *Frouke Elema* was een dochter van *Waalcko Elema*, die weer een zoon was van *Poppo Elema*, die op zijn beurt weer een zoon was van *Abel Elema*.

Nu ontdekte ik met betrekking tot *Reneko*, *Remko* of *Rembt Itens* nog iets aardigs. Volgens de kroniek van de familie Elema, door *Reneko Elema* geschreven:

„Eodem (= 1562) Den 23 Novembris is Remko Itens van Tidde Froma op de Nijenoort gewondet in de borst boven de rechter speene ende den 11 Decembris an de wondinge gestorven”. De schrijver van de genealogie Elema laat het onderstreepte weg als hij deze kroniek overneemt in de genealogie. Te Oldenzijl vinden we nu volgens mij het graf van deze *Remko Itens* (graf 1 Oldenzijl in het Grafschriftenboek):

Die Edele Erentveste *Rembt Itens Hovelingh* te Oldenzijl is in den Heere gerustet den 2 November 1562, Ailcke to Nanszum sijn huisvrouw is godsalich gestorven den 3 November 1580 verwachtende alhijr een salige opstandige in Christo. Wapens: *Itens* en tho *Nanszum*.

De grafshriften 2 en 3 Oldenzijl staan op dezelfde steen. Deze steen nu is pas in 1629 op het graf gekomen volgens de heer Pathuis. Ik twijfel er dan ook niet aan dat Rembt Itens dezelfde is als Remko Itens en dat de datum van overlijden fout is aangebracht op de steen. Misschien was de oude steen onduidelijk. Na het overlijden van Froucke Elema op 19 juni 1558 is Remko Itens dus hertrouwd met Aeilke tho Nanszum. Waarschijnlijk is Remko Itens een zoon van Here Itens, die optreedt in 1549 en 1564. Hij draagt volgens register Feith in 1549 redgerrechten te Sandeweer, Oldenzijl en Nijland over aan Johan, Christoffer en Wigbolt Ewsum. 1564: Sententie in eene kwestie van 3 overrechten te Oldenzijl, tussen Joh. van Ewsum en Here Itens, gewezen door de overrichters.

We kennen een zoon van Reneko Elema en Bijwe Itens die ook Here heet. Bijwe is een zuster van Remko Itens. De vader van Here Itens is waarschijnlijk Abel Itens. Deze treedt ook enkele keren op. Verwantschap Elema-Itens-tho Nanszum in de oudste generaties lijkt mij ook niet onmogelijk, o.a. gezien de gelijke voornamen.

Wij hadden gezien dat Focko Ewens overleed in 1603. Hij zal de zoon zijn van Popko Ewens die in 1552 minderjarig was. Register Feith heeft Popko Ewens tho Leermens die in 1552 tot voogden heeft Popko tho Solwerdt, Mr. Haro Wincken en Popko Athens. Zij dragen voor twee jaar land over aan Ewe Aemses. Hier zullen familieleden bij zijn. Let b.v. op Ewe Aemses.

Popko Ewens kan weer een zoon zijn van Focco Ewens, hoofdelling te Leermens, die met Eltet tho Lellens, Wigbolt van Ewsum en Johan Rengers van ten Post Appingedam verdedigt. (Zie „Geschiedenis van Appingedam” door J. Dik). Mogelijk is die Focco Ewens dezelfde als de volgende briefschrijver uit Register Feith:

1520. Brief van Focko Ewens to Leermens ijsunt Hasselt (= aanwezig, tegenwoordig in Hasselt), aan zijne vriendin Lutgart, verwaerersche then hilgen grave to Solwert, over dat hilge sacramentenland. Daags na O.L.V. Maria geboorte.

De familie Ewens tho Leermens, die woonde op Jacobusmaheerd, is in elk geval een oude familie, waar wij de aansluiting met de andere Ewes-takken zullen hebben te zoeken. Vele notitie's maakte ik al. Anderen zijn welkom. Ik kreeg onlangs de Ewes-Jelmers gegevens van de heer A. Hoft ter inzage. Hieruit blijkt wel dat er zeer veel familie's in het noorden verwant zijn aan deze familie. Ik heb vaak de indruk gehad dat het eerder door een overvloed aan gegevens over deze familie moeilijk is om tot een passend geheel te komen dan door te weinig gegevens, hoe vreemd dit voor een genealoog ook mag klinken. Omdat het vreemd klinkt zal ik niet rusten voor er opheldering is over deze „clan”.

De voorouders van Alle Writzers, de burgemeester van Appingedam, moeten ook verder na te zoeken zijn. Register van Ewsum kent in 1541 Wrijtser Allens en Tonys zijne vrouw, of Writzer Allens en Tonny Rewinx. In 1587 komt voor Alle Writzers.

Het verdient aanbeveling na te sporen of Bouke, de vrouw van Focke Eeuwes die op de Bottemaheerd komt, niet is een dochter van Popco Hoykens en Magdalene (zie artikel Hamming). Dat zou verklaren waarom Focke Eeuwes op de Bottemaheerd komt. Had niet Popke Hoyckens een dochter Bauwe?

Ds. Metelercamp was getrouwd met een Magdalena Eeuwes Pietersdochter. Pieter Eeuwes, haar vader, was een zoon van Writzer Eeuwes en zijn eerste vrouw Grietje Pieters. De naam Magdalena kan echter ook afkomstig zijn van Madleentien Writzers, getrouwd met Jacob Claessoen. Deze laatste was tevens als zwager getuige bij huwelijk van Ulphert Writzers en Aeylcke Reinders. In beide gevallen moet de naam echter wel een of twee keer via een tante zijn gegaan o.i.d.

Ik ben er mij van bewust dat de redenering dat Focke Eeuwes, die op de Bottemaheerd komt, een zoon zou zijn van Focko Ewens van Leermens en Maiken Writzers niet geheel waterdicht is. Ik geef mijn mening dan ook graag voor een

betere. Ik ben echter ook van mening dat er zoveel punten voor pleiten, dat ik er zelf bijna geheel zeker van ben. In een gesprek met Ds. Hamming wees deze er mij op dat er geheel geen bewijs zou zijn voor de familieverhouding zoals ik die voorstelde. Eerder had hij mij al eens geschreven dat er voor Writzer Eeuwens, de zoon van Focke Eeuwens en Bouke, nimmer een Eeuwes of Ewens was aangetroffen met de voornaam Writzer. Dit sterkt mij juist in mijn redenering dat Writzer Eeuwes dan zeer nabije voorouders moet hebben met de naam Writzer. Welnu, deze voorouders zijn gevonden in Focko Ewens en Maiken Writzers. De naam Writzers wordt niet alleen als geslachtsnaam gebruikt, want een broer van Maiken Writzers, die dus een dochter is van Alle Writzers, heet Writzer Allens. Verder is het duidelijk dat Focko Eeuwes van de Bottemaheerd van goede komaf moest zijn om de Bottemaheerd te kunnen bewonen. Zijn voorouders moeten dan ook beslist gezocht worden in een kleine kring van aanzienlijke boerengeslachten. De keus is dan heus niet zo groot meer. Dit pleit ook voor de mogelijkheid dat Bouke een dochter is van Popco Hoyckens. Writzer Eeuwes was rijk, want hij behoorde tot de hoogst aangeslagenen in het taxatiegeld. Nogmaals, al deze punten tezamen maken het dacht ik, in alle bescheidenheid, onwaarschijnlijk dat ik ongelijk zou hebben. Wij speuren echter moedig door!

Het Westerkwartiese geslacht HUMMERSMA

(IV)

door P. LUINSTR

Op 14 juli 1572 legde Frans Hummersma over het gebeurde een getuigenis af voor de Eerbare en vrome Frans Gerkens, grietman van Westerdeel-Langevold. Dit getuigenis (Archief van de Hoge Justitiekamer van Groningen nr. 499) luidt als volgt:

„Jck *Ffrans Hummersma* doe kundt belie vnd bekenne vermits dessem hoe dat ick sin gedaget, geciteert vnd geëxaminert van den Eerbaren vnd vromen Frans Gerkens, grietman over lanck wolt int wester deel, om een getuichnisse der waarheit tho seggen, dorch erforderent van Jelt Eisema vnd Menso Eisema, so segge ick *Frans Hummersma* vp sodane positie vnd articulen Jelt vnd Menso vp mi hebbe overgegeven, dat ick allens nae lude horen Articulen vp mij overgegeven, dat ick allens nae lude horen Articulen vp mij overgegeven, niet wiet noch condich is, dan wiet wall warachtig waer tho wesen, dat salige Evert Eijsema nu verleden den viftienden aprilis off daer om trent anno presenti is gecomen vp Lutkegast om met de gemiente gaer tho spreken, dat se graveren muchten wt krigen in koel. mat. warck; soe als Evert Eijsema des tides rechter vnd schatbaerder waer ynde aldaer up Lutkegast een bode utgeschickt vnd met kloekslach de gemiente laten verwittigen, dat se sollen comen ofte ghelt schicken, dat men den graveren muchte winnen; wiet ock wall dat Evert Eisema des selven tides is gegaan thom huize van Jelt Eisema vp um daer toe verwachten den wtgesunden bode, ofte de gemiente, daer ick *Frans Hummersma*, Ballo Eisens, EvertEisens, Evert Eisema met meer ander gelaechsluden bij malkandren weren in een glach vnd so wie vorscr. aldaer met malkandren sinne gesetenn, is mij *Frans Hummersma* condich, dat salige Evert Eisema sich beclagede jammerliken vnd sede: „O Ballo, hoe onredelick steckstu mij daer in myn borst vnd laeste dat mes daer in sitten” vnd sede daer nae: „Hoe onredelick hestu mi mijn liff gestoken.” Dan hebbe niet gehoert off gesien dat Ballo Eisens vnd salige Evert Eisema enige twist woerden hebben gehat. Hier mede min vorschr. getuichnisse besloten vnd daer in tho doen wes my trecht is off eischede.

Vp alle formen und maneren gelick *Frans Hummersma* hier boven in sin getuchnisse van woert tho woert heft laten beschr. soe is *Lisebet, Frans Hummersma* hufrouwe ock cundich vnd indachtig vnd daer ock in toe doen wes haer vant recht wort vppelecht.

Opten XIVden dach Iuly anno LXXII hebben boven beschr. getugen dese hare getugenissen so hier boven te voren getuget vnd befgt. myt haren eed nae wtgave van recht bevestiget, orconde Ick Frans Gerkens, gretman opgemelt myt myn onderscr. hant vnd namen. Actum vt supra."

w.g. Ffrans Gerkens
myn handt hhsf.

Het vorengenoemde getuigenis is door Frans Hummersma eigenhandig geschreven. De tweede en derde alinea zijn geschreven door grietman Frans Gerkens. Op het origineel is dit duidelijk aan het andere (minder duidelijke) handschrift te zien. Ook de stijl en de spelling van de grietman zijn anders.

Frans Hummersma woonde te Lutjegast. Hij was grootgrondbezitter en een aanzienlijk man. Ook in de landdag van het destijds geheten Friesland tussen Eems en Lauwers (Ommelanden) speelde hij een rol.

1578. 1 maart. Frans is aanwezig „up ein lantdach". Hij was daar „gecomitert und gevullmechtiget van den eigenerffden und vullmachten der karspeln". Het procesverbaal van de zitting vertelt het volgende:

„Dem eersten Martii anno vijftijnhundert achtenzoventich, up ein lantdach und vergaderinge van den Omlanden binnen Groningen up den raethuisse, sind benefens, junckeren und hoefflingen der Omlanden umme mit dien van der stadt Groningen te communiceren, handelen und sluiten van den, differenten und geschillen tusschen Stadt Und Omlanden, in frundtschap hen te leggen und te verdragen, und volgentz van raminge des verdrachs den gemenen Omlanden re port te doen, um van den selvigen darup stede und vast gedaen und gesloten te worden na behoeren, gecommittiert und gevullmechtiget van den eigenerffden und vullmachten der karspelen. In Hanss Henricus conditie Abell Eppens, Claes ten Buir, Israël Degener, Berent Reiners, Hayo Hiddens, Jurgien Holting und Coert Borcherts. In Corneliss Ikens conditie Heyne Sijwerts, Jan Tammes, Renko Elama, Cornelis Boeless und Johan Hardenbrinck. In Metelens conditie Johan Blackfoert, Herman Tassema, *Frans Hummersma*, Frerick Ennens und Jan Janssen. In Alberti conditie dominus Egbertus Staell, pastor in Olbert, Frans Geerkes, Lue Hekema, Roleff Krabbe und Ubele Gales. Und van wegen und uuth den name der gemenen priesteren die woerdigen und wollgelerten herren Gerhardus Werninck to Middelstum, Joannes Krite te Westerwijwert und Hieronymus Korenpoert, up de Meden pastoren.

Den derden vorss. maentz sind, um in verhandelinge van verdracht tusschen Stadt und Omlanden tusschen beiden te gaen, de meninge van parten d'ene der anderen te reporteren und over te brengen, bij den tegenwoordigen herren prelaten, hoefflingen und verordente vullmachten genominiert und verordent, die wol erenveste und erbare Gerardus Werning to Middelstum und Joannes Krite te Westerwijwert pastoren, Joachim Pansser, Franss Clant, Abell Eppens, Herman Tassema, Berent Reinerss und Coert Borcherss.

Die angeholdene mitten anderen up dato diesses tegen woerdigen herren prelaten, hoefflingen und verordente vullmachten der Omlanden hebben belovet und angenommen, dat so verre de acht personen, so tegens den acht van der Stadt verordent sint, umme in de vredehandelinge van de geschillen tusschen Stadt und Landen tusschen beiden te gaen int vulldoen oerer befeloh und laste enich hinder off schaden overkomen off toegefueget mochten worden, alsdan die samptlicke Omlanden oer sampt und elck besonder daraff geheel kosteloos und schadeloes sullen und willen holden, oeck hoere kosten, so sie alhier worden int vertoeven und vervolgent deser sake doen, restitueren Actum binnen Groningen up den raethuse, dem vierden Martii anno XVcLXXVIII.

Den achtijnden Martii vorss., up dem raethuse binnen Groningen up den landdaoh, sind in plaetze der affwesenden vullmachtigen, so dem eersten dieses maents totte vredehandelinge gecommittiert sind gewest, weder genominiert und gevulmechtiget: in Hans Henrici conditie, benefens Abell Eppens, Hero to Nanssum, Enne Frebes, Jurgien Heres, Itke Redmers und Assueres Sandt. In Cornelis Ikens conditie overst sin gecontineert die tegenwordigen, nemlich Heine Sijwers, Renko Elama, Jan Tammes, Jan Tijssen und Johan Hardenbrink. In Alberti Conditie: Frans Clant, Thomas Krabbe, Frans Geerkes und Roleff Krabbe und in Metelens conditie: Reiner Fritema tot den tegenwordigen, nemlich Johan Blanckfoert, Herman Tassema, *Frans Hummersma* und Jan Janssen. Ingelijken gecontinueert die vorss. pastoren Werninck, Krite und Korenpoort.

Geschien sind diese bovenges. dingen up tijden und plaetze vorss., mij undergeschreven tegenwordich

PETRUS CORNELIUS Notarius sc."

Uit het voorgaande blijkt welke gecommiteerden uit een bepaalde conditie aanwezig waren op de landdag. Het rechtsgebied van de Hoofdmannenkamer was verdeeld in districten welke men condities noemde. Een voorbeeld: In 1572 behoorden tot de Albert Henricus conditie: Doesum, Faen, Hogeckercke, Nijkercke, Oestwolt, Grotegast en Olbert. De Metelens conditie omvatte de dorpen: Esinge, Ferwert, Franssum, Garnuwert, Meden, Ham bij Adwert, Lutkegast, Leechkercke, Northorrum, Nijehove, Oldehove, Oldekercke, Oestum, Suythorrum, Saxum en Weerum.

In het jaar volgende op de landdagzitting, gebeurden er grote dingen (1580). De stadhouder Rennenberg pleegde verraad en liep naar de Spanjaarden over. De Stad werd Spaans, de Ommelanden bleven Staats. Toen de Spanjaarden dit gebied veroverden, gingen de Ommelander gecommiteerden (later gedeputeerden genoemd) in ballingschap naar Oost- en Westfriesland. Na de capitulatie van Groningen in 1594 keerden zij terug. Zij waren door de ballingschap zeer verarmd, hetgeen blijkt uit de vele gerechtelijke verkopingen van heerden. Zo hebben de strijders voor de Hervorming een hoge tol betaald. Is Frans Hummersma in ballingschap gestorven? Deze vraag is tot heden niet beantwoord. Op de lijsten van vluchtelingen te Emden vond ik zijn naam niet. Bovendien verbleven er ten noorden van Emden ook vele vluchtelingen. Frans wordt nog genoemd op 1 september 1589 (Recht. arch. IIIa, 5). Op 17 maart 1595 is zijn vrouw reeds weduwe.

1595. 17 maart. De „Stadtholder ende Hoftmannen” laten gerechtelijk verkopen een „herdt landes omtrent 40 grasen groth synde, gelegen up Lutkegast”. De opbrengst was 20 Emders guldens per gras. Deze boerderij was afkomstig van „salr *Frans Hummersma Elysabeth* zyne huisfrouwe”. Hun zoon *Eme Hummersma* was hier toen boer (Rechterl. arch. IIii, deel 1, folio 35).

1598. 15 febr. Weer wordt er een heerd van Elysabeth verkocht. Ook deze heerd was gelegen „up Lutkegast”. De gebruiker was toen Gerko Eesingha.

1598. 15 febr. Thans wordt de derde heerd van wijlen Frans Hummersma verkocht. De tweede en derde werden tegelijk verkocht. De verkoping was weer gerechtelijk door het Provinciaal Gerechtshof te Groningen (Stadhouder en Hoofdmannen).

Deze heerd was gelegen „up Grotegast” en werd „Wobema Heerd” (Wobema Heerd) genoemd. Gebruiker was Sicko Jans. Deze heerd was een „Edele Heerd” welke met 7 andere was gelegen in de Oostermiddenkluft. Deze kluft liep van de Grootegaster Tocht tot dicht bij de Hoflaan. Heden bestaat de Wobbema Heerd nog en ligt aan de noordzijde van de provinciale weg. Thans is hier de fietsenzaak van Hazenberg in gevestigd.

(wordt vervolgd)

BESTUURSMEEDEDELINGEN

Het Bestuur van de afdeling „Groningen en Noord Drenthe” deelt U mede, dat plannen voor het organiseren van een genealogisch-heraldische tentoonstelling, in samenwerking met de Stichting Museum Het Hogeland te Warffum, in een gevorderd stadium zijn. Het ligt in de bedoeling deze tentoonstelling, die eenzelfde karakter zal dragen als de destijds zo succesrijke expositie te Appingedam circa 10 jaren geleden, te openen op zaterdag 9 mei a.s. De tentoonstelling zal worden gehouden in het Museum „Het Hogeland” te Warffum en gedurende twee weken op werkdagen alsmede Tweede Pinksterdag geopend zijn. Nadere bijzonderheden worden nog medegedeeld. Wel wensken wij U reeds thans een dag voor een bezoek aan de tentoonstelling te reserveren. Zorgt U er allen voor, dat het succes van Appingedam wordt overtroffen, en attendeer Uw familieleden, vrienden en kennissen op deze voor onze provincie zo unieke tentoonstelling. Mocht U denken over enig materiaal te beschikken, dat tentoongesteld zou kunnen worden, stelt U zich dan in verbinding met een der bestuursleden van de afdeling Groningen.

Adreswijziging Penningmeester van de afdeling „Groningen en Noord Drenthe”, en van „Gruoninga”; nieuwe adres: Hoofdweg 59, Harkstede.

* *

De nakomelingen van JAN CLASEN en JANTJE HELPRICHS

(II)

door P. J. RITSEMA

6. *Jan Clasen*, ged. Vierhuizen 23-2-1716, overlijden onbekend, huwelijkscontract 19-2-1746 met *Eltje Jacobs*, geboren te Maarslag in 1719, dochter van *Jacob Pieters* en *Aylcke Ayelts*.

Jan Clasen was landbouwer op „Midhuizen” nabij Vierhuizen.
(zie *Ommelander Geslachten* deel I bl. 759).

R.A. 455.2 Charters van Joost Lewe.

19-2-1746. Huwelijkscontract tussen Jan Clasen en *Eltien Jacobs*.
Aan bruidegomszijde *Claas Helprichs* als vader en *Helprich Clasen* als broeder; aan bruidzijde *Jacob Pieters* en *Aylcke Ayelts* als vader en moeder, *Pieter Jacobs* als broeder.

7. *Helprich Clasen*, ged. Vierhuizen 24-12-1719, overleden aldaar tussen 9-6-1761 en 11-1-1766, huwelijkscontract 2-10-1750 met:

Trijnje Lammerts, dochter van *Lammert Harms* en *Anje Clasen* (O.G. deel I bl. 447), ten tweede gehuwd met *Hendrikje Fokkes*, afkomstig van Saaxum. *Helprich Clasen* was landbouwer op „Menneweer”. Na zijn overlijden huwde de vrouw met *Meerten Harms*.

Huwelijkscontract d.d. 2-10-1750.

Dedigslieden aan bruidegomszijde *Jan Clasen* als broeder en *Jacob Jans* als voormond en *Pieter Reijders* als vreemde voogd over de minderjarige kinderen van *Claas Helprichs* en aan bruidzijde *Lammert Harms* als vader, *Claas Lammerts* als broeder en *Menne Pieters* als oom.

Helprich Clasen zat als diacon met zijn vrouw aan aan het Heilig Avondmaal te Vierhuizen op 20-3-1755.

R.A. Groningen XLIII c. 2. d.d. 11-1-1766.

Albert Hendrix voormond, *Jan Fokkes* sibbe- en *Roelf Eckes* vreemde voogd over de pupillen van wijlen *Helprich Clasen* bij *Hendrikje Fokkes* en *Claas Lammerts* als voormond, *Jan Clasen*

als sibbe- en Rempt Pieters als vreemde voogd over de 3 pupillen van wijlen Helprich Clasen bij wijlen Trijntje Lammerts, scheiden de nalatenschap.

De erfenis bedroeg 2122 Car. gl. 3 st. 4 d. Iedere pupil kreeg 423 Cr. gl. 8 st. 6 d. (zie ook O.G. I bl. 447).

XLII a 1. d.d. 9-6-1761. Rechtdag Ulrum.

Lue Rennes Dijkhuis en Helprich Klasen te Vierhuizen verzoeken een vonder van de schouw te mogen afvoeren. Deze ligt in de Nootweg naar Midhalm in Pieter Martens land en is niet meer in het gebruik daar de weg naar Ulrum voldoende begaanbaar is. Het verzoek is mede ondertekend met geen bezwaar, door Rempt Pieters, Gerrijt Jeltens, Evert Eises, Jan Alberts, Harm Alberts, Jurjen Jans, Albert Popkes, Allert Hendricks, Rijcke Rijpkens, Reinder Pieters en Willem IJmes, schoolmeester tot Vierhuizen.

XLIII a. 1 d.d. 23-6-1761. Rechtdag Ulrum.

Verzoek van Helprich Claesen, Rempt Pieters, Geert Melis, W. Wiardi pastor tot Vierhuizen voor Geert Tomas, W. IJmes schoolmeester tot Vierhuizen en Gerrit Jeltens dat het Gericht moge vaststellen wie tot onderhoud van de Meente dijk te Vierhuizen verplicht zijn.

Uitspraak: de verplichting rust op hen die daartoe van ouds verplicht zijn.

XLIII c. 2. d.d. 15-1-1768.

Rijpke Jans op de Zoltkamp verklaart verkocht te hebben aan Claas Lammert voormond, Jan Clasen sibbe- en Rempt Pieters vreemde voogd over de 3 pupillen van wijlen Helprich Clasen bij wijlen Trijntje Lammerts in egte verwekt, de eigendom van 3/4 juk land in de Kleij onder Ulrum voor 37 Car. gl.

XLIII h. d.d. 13-5-1768.

Albert Hendriks, Jan Fokkes en Roelf Ekkes, voorstanders over de 2 pupillen van Hendrikje Fokkes en wijlen Helprich Claesen voor de nog in leven zijnde pupil *Geeske* tot regeling van de nalatenschap van de overleden pupil *Jantje*.

XLIII h. d.d. 30-4-1770.

Albert Hendriks voormond, Jan Fokkes sibbe- en Roelf Ekkes vreemde voogd over de pupillen van Hendrikje Fokkes bij wijlen Helprich Claesen in egte verwekt, tot regeling van de nalatenschap. Hendrikje Fokkes is thans gehuwd met Meerten Harms.

XLIII c. 4. d.d. 23-5-1778.

Anje Helprigs met man Renne Lues Dijkhuis, Claas Helprigs en Lammert Helprigs, tezamen kinderen van wijlen Helprich Clasen en Trijntje Lammerts, verkopen aan Claas Helprigs en Lammert Helprigs de ouderlijke boerderij op Menneweer voor 1766 Gl. 13 sr. 3 d. (zie ook O.G. I bl. 446).

8. *Geertje Clasen*, ged. Vierhuizen 10-6-1725, overleden op Menneweer vòòr 19-12-1766, gehuwd met:

Albert Hendriks, landbouwer op Menneweer en aldaar overleden vòòr 3-2-1780. Beiden waren lidmaat van de Hervormde kerk te Vierhuizen en zaten als zodanig op 20-3-1755 aan aan het Heilig Avondmaal.

XLIII f. d.d. 7-1-1767.

Boedelbeschrijving van de goederen van wijlen *Geertje Claasen* en *Albert Hendriks* op Menneweer.

Een boerderij met 35 jukken land	f 2050,—
profijtelijke staat:	„ 3789-13
schadelijke staat:	„ 705-5

over: f 3084-8-11

kinderen: Hendrik op 4-3-1767 oud 16 jaren, Klaas op 18-11-1767 oud 13 jaren, Jan op 12-11-1767 oud 10 jaren en Hendrikje op 2-1-1768 oud 7 jaren.

XLIII h. d.d. 27-1-1778.

Rijcke Mennes voogd over Jan Alberts zoon van Albert Hendriks en wijlen Geertje Claesen, deelt mede dat de sibbevoogd Menne Pieters ziek te bedde ligt en dat de vreemde voogd Eijse Lues als schipper met zijn schip bevroren ligt. Aangezien er geen middelen zijn, draagt hij de kinderen over aan de diaconie te Vierhuizen waarvan Melle Fockes en Harmannus Berghuis diaconen zijn.

(wordt vervolgd)

RECTIFICATIES

In het artikel „De nakomelingen van Claas Jans en Jantje Helprichs” (februari 1964) is sub 4 op blz. 14 een fout geslopen. Gelezen moet worden: Uit „Stads- en Dorpskroniek”: 18-6-1873 (i.p.v. 1783).

* *

Het „Gruoninga”-nummer van november 1958 vermeldt op blz. 15, dat *Etje Gomans*, vrouw van J. Vinkers op 1 september 1765 in Weener overleden zou zijn. Dit moet op een misverstand berusten.

Ettje Goemans was als dochter van Hindrik Harmens Goemans (≈ Weener 30 december 1694, † aldaar 24 oktober 1760; landbouwer en kerkvoogd te Weener) en Ettje Berends (≈ Blijham 30 november 1697, † Weener 2 juni 1749) geboren in Weener en aldaar gedoopt 27/29 maart 1737. Zij overleed te Groningen 3 februari 1819, oud circa 82 jaren, wonende aan de Kleine Kromme Elleboog. Haar man, Jacobus Vinckers, werd gedoopt te Schildwolde 25 februari 1731 en overleed te Groningen 28 oktober 1818, oud circa 91 jaren, wonende in de Turftorenstraat. Zijn ouders waren Harko Ilpsema Vinckers en Audina de Jonge.

Ir. Th. P. E. de Klerck

* *

COPIE

De Redactie van „Gruoninga” zal wederom gaarne copie ontvangen op haar administratie-adres, Eyssoniusstraat 15 te Groningen. Als algemene stelregel geldt, dat copie voor een bepaald nummer uiterlijk de 1ste van de betrokken verschijningsmaand moet zijn ingezonden. U kunt, als voorheen, eveneens vragen inzenden omtrent punten, waarop U bij Uw onderzoek bent vastgelopen. Eveneens houden wij ons van harte aanbevolen voor incidentele interessante vondsten, die ook voor anderen van belang kunnen zijn. Kortom, alles wat met genealogie heeft te maken, is welkom.

* *

BETALING ABONNEMENTSGELD

Wij verzoeken al degenen, die totnutoe het abonnementsgeld voor 1964 van „Gruoninga” nog niet betaalden, het door hen verschuldigde bedrag (f 9,— resp. f 11,50) zo spoedig mogelijk, doch in elk geval vòòr 15 april, te storten op postrekening nr 1 01 94 84 ten name van de Penningmeester van „Gruoninga” te Harkstede.

Gruoninga

Mededelingenblad van de afdelingen „Groningen en Noord-Drenthe” en „Winschoten” van de Nederlandse Genealogische Vereniging

10e JAARGANG

NUMMER 4-5

APRIL-MEI 1964

Redactie

T. Balk, F. Renssen en O. D. J. Roemeling

Redactiesecretariaat en Administratie:

T. Balk, Eyssoniusstraat 15 te Groningen

Abonnementsgeld:

voor leden van de N.G.V. f 9.—, voor
niet-leden f 11.50, te storten op postrek.
nr. 1019484 ten name van de
Penningmeester van „Gruoninga” te
Harkstede

REDACTIEMEDEDELINGEN

Ter gelegenheid van de Genealogische-Heraldische tentoonstelling te Warffum heeft de Redactie gemeend enige aandacht te vestigen op de streek, waarin Warffum reeds van oudsher een voornamelijk plaats inneemt. Dit voornemen heeft gestalte gevonden in enkele artikelen, die in het bijzonder betrekking hebben op Warffum en meer in het algemeen op het Hogeland van Groningen. De Redactie spreekt de hoop uit, dat deze inhoud de lezers een prettige afwisseling zal bieden van de traditionele inhoud van „Gruoninga”. De artikelen, die in vervolgen zijn opgenomen, zullen in het juni-nummer worden voortgezet.

* * *

CARL MAASZ †

Juist voor het ter perse gaan van dit nummer bereikt ons de ontstellende mededeling dat de bekende medewerker van de Arbeitsgruppe Familienkunde/Heraldik van de Ostfriesische Landschaft, de Heer Dipl. Ing. Carl. Maasz door een verkeersongeluk dodelijk werd gewond.

Ieder die zijn beminlijke persoonlijkheid heeft gekend zal beseffen wat dit verlies betekend voor zijn gezin en familie en ook voor de genealogie en heraldiek.

Hij was het, die er aan heeft medegewerkt dat de eerste contacten tussen de NGV Afd. Groningen en Ostfriesische Landschaft tot stand kwamen in 1951. Vaak nog wordt teruggedacht aan de prettige bijeenkomsten te Aurich en Ap-pingedam.

Hij was de redacteur van de „Quellen und Forschungen” en de samensteller van het Ostfriesische Geschlechterbuch.

Ook voor de Groninger en Winschoter Afdeling der NGV was Ing. Carl Maasz een begrip.

Vaak nog zullen we aan hem terugdenken in dankbare herinnering.

T. BALK

* * *

ENIGE NOTITIES BETREFFENDE HOGELANDSTER GESLACHTEN

G. A. BRONGERS

De genealoog, die in algemene zin duikt in de genealogie van Hogelandster geslachten en families komt tot de ontdekking, dat de verwevenheid van Hogelandsters met de bewoners der omringende gebieden heel groot is en herhaaldelijk thans „typische” Hogelandster families tot geslachten behoren, die vroeger van

buiten het gebied zijn gekomen. Velen zijn echter sinds eeuwen inheems en zelfs merkte eens een archeoloog op, sprekend over de terpbewoning, dat wanneer onderzoek mogelijk ware, het zou blijken, dat „boerengeslachten van ouder op ouder (in het terpengebied) reeds een twintig eeuwen hebben gewoond.” (S. S. Mensonides in „Bijgedragen tot de kennis van de gemeente Loppersum, 1960.”) Helaas begint voor de meeste genealogen het onderzoek naar hun voorouders in de 17e eeuw al moeilijk te worden en vóór 1600 zeer moeilijk, hetgeen niet wil zeggen, dat de behaalde resultaten minder interessant behoeven te zijn, zoals uit het volgende zal blijken.

Eén der bronnen, de doop- en trouwregisters der kerken, waaruit in eerste instantie doorgaans kan worden geput, illustreert dit duidelijk. Bepalen wij ons tot de Groninger doopregisters, dan blijken die van Appingedam in 1625 te beginnen, die van Baflo en Rasquert in 1648, Bedum 1626, Bierum 1705, Breede 1728, Eenum 1686, Eppenuizen 1734, Garsthuizen 1714, Huizinge 1682, Kantens 1704, Loppersum 1634, Onderwierum 1658, Rottum 1655, Stedum 1666, Warffum 1621, 't Zandt 1751, enz. Zoals men ziet, wel heel grote verschillen b.v. de twee laatstgenoemden! Tot de ver teruggaande registers behoort Warffum, verder terug gaat slechts een enkel register in onze provincie, zoals Midwolda (Old.) met doopvermeldingen uit de periode 1596—1610, daarna volgen evenwel meerdere hiaten (die overigens door het raadplegen van andere bronnen doorgaans overbrugd kunnen worden). Hoe het komt, dat zo betrekkelijk weinig vroege doopvermeldingen worden aangetroffen kan men uitvoerig vermeld vinden in meerdere werken, waarvan genoemd moge worden: H. H. Brucherus, „Geschiedenis van de opkomst der Kerkhervorming in de prov. Groningen, Gron. 1821”, G. A. Wumkes, „De gereformeerde kerk in de Ommelanden tusschen Eems en Lauwers (1595—1796), Gron. 1904”, en A. Pathuis en E. J. Werkman, hist. drs. „Beschrijving van de doop-, trouw- en begraafboeken, enz. in de prov. Groningen en Drente..... 's-Gravenhage 1953”.

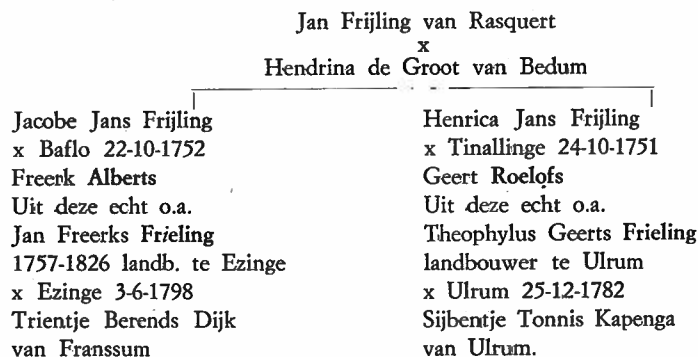
Iedere genealoog dient zich ook heel deugdelijk tijdens zijn onderzoekingen steeds weer te vergewissen welke resultaten bij eerder verrichte onderzoekingen zijn behaald en hem wellicht ten dienste staan. Voor de provincie Groningen en het Hogeland in het bijzonder staan b.v. vele gedrukte genealogiën ter beschikking. In herinnering mogen worden gebracht de 19e-eeuwse werken van Ds. Huizinga over de geslachten Huizinga, Coolman en Meihuizen, die allen met latere studies zijn verrijkt. Vooral de laatste veertig jaren is een stroom van gegevens geproduceerd. Van de in druk verschenen min of meer omvangrijke genealogiën memoreren we de genealogie Elema, Grommers, Hopma, Van der Tuuk, Wigboldus, Mees, Hammingh, enz., terwijl in 1958 en 1961 het herziene omvangrijke oeuvre van Ritzeema van Ikema verscheen onder de nieuwe titel „Ommelander Geslachten”, waarin voor welhaast iedere genealoog van Groningse bloede iets kan worden gevonden!

Deze algemeen ter beschikking staande bronnen zijn uiterst belangrijk, maar..... lang niet alle resultaten van doorgaans even langdurige als gedegen genealogische onderzoekingen worden gepubliceerd. Toch kunnen ook vele van deze studies worden geraadpleegd en wel in het bijzonder in het verband van de Nederlandse Genealogische Vereniging. Zo organiseert de afd. Groningen en Noord-Drente en de afd. Winschoten regelmatig contactavonden. Dan brengen de leden hun gegevens mede en vindt uitwisseling plaats. Zo ergens het devies „Helpt elkander” toepasselijk is, dan is dat bij het genealogisch onderzoek. En..... genealogen helpen elkaar! Naast de verenigingen staan de Rijksarchieven, die eveneens steeds vele resultaten van particuliere studies ter beschikking hebben. Daarnaast vindt men in deze archieven vele andere bronnen, teveel om in dit verband te bespreken.

Vele Hogelandster families zijn heden ten dage studieobject van NGV-leden. In het verband met de onderhavige tentoonstelling willen wij enige fragmenten uit dergelijke studies naar voren brengen.

FRIELING

Over geheel Groningen verspreid vindt men met een belangrijke concentratie op en rond het Hogeland het geslacht Frieling. Enige interessante zaken kan men in het navolgende schema vinden.

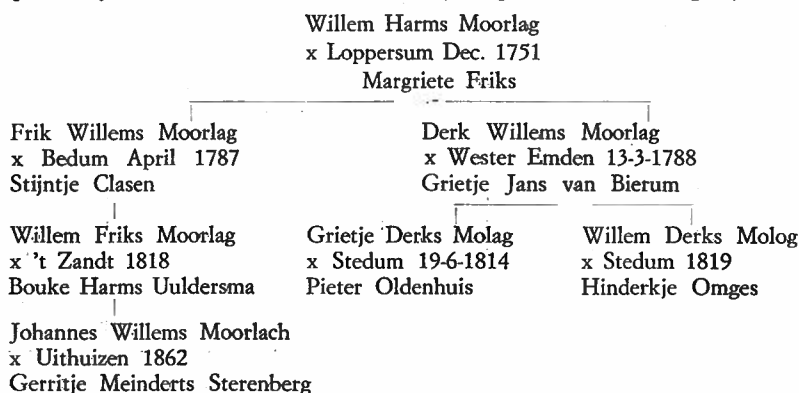

Een veelvuldig voorkomend verschijnsel, waarover de beginnende genealoog zich in het algemeen bijzonder verbaast, doet zich hier tweemaal voor nml., dat de kinderen uit beide huwelijken allen de naam Frieling aannemen, de naam „erft” dus via de moeder over. Herhaaldelijk hoort men de theorie verkondigen, dat dit zou wijzen op een maatschappelijk overwicht van de vrouws familie. Ook in het onderhavige geval zal deze theorie wel kloppen ofschoon vader Jan Frijling (van Rasquert) „herbergier en cnoopmaker” was, terwijl de aangehuwde manlijke partners gesitueerde landbouwers waren. Maatschappelijk was er niet zo geweldig veel verschil tussen boeren en herbergiers, want vele boeren waren herbergier en vele herbergiers boer. De gesloten huwelijken zijn er in wezen al de bevestiging van. Maar, het geslacht Frieling, in de 16e en 17e eeuw vooral gedomicilieerd zijnde in de stad Groningen en van Drentse oorsprong, mag zeker gerenommeerd worden genoemd. Tot op heden is het niet gelukt, de voorouders van de „herbergier en cnoopenmaker” op te sporen. Doch getuige het overnemen van de geslachtsnaam moet als vrijwel zeker worden aangenomen, dat eerstgenoemde Jan Frijling een telg uit één der vele stad-groninger families is en eerlang de aansluiting zal worden gevonden.

De naam Frijling (op verschillende wijzen geschreven) wordt reeds vroeg (1395) genoemd en blijkt in de 17e eeuw opvallend uitgebreid te zijn.

MOORLACH

Tot één geslacht behoren voorzover thans bekend de families Moorlach, Moorlag, Molag, Moloch en Molog. Het volgende schema illustreert enige van de schrijfwijzen, die doorgaans een gevolg zijn van zowel ambtelijke verschrijvingen als persoonlijke fouten van de betrokkenen bij aangiften voor de Burgerlijke Stand.

De diverse families Moorlach stammen uit Westerwolde, van waaruit de verbreding over de provincie plaatsvond. Nog wonen Moorlachs in Westerwolde en de Veenkoloniën, doch velen vonden een blijvende vestiging op 't Hogeland. De oudste tot op heden gevonden vermelding betreft een Jan Moorlog, geboren ca. 1650, wonende te Veele (Vlagtwedde), die gehuwd was met Speltje Jans. Hij was vermoedelijk een zoon van Willem Moorlag, geb. omstreeks 1620 en wellicht gehuwd met een zekere Rebecca NN. Het Groninger grensgebied heeft door de eeuwen heen vele immigranten gekend. De eerste Moorlachs zijn vermoedelijk afkomstig uit Mörlach, een dorpje in Beieren.

BLINK

Breed vertakt is het geslacht Blink. Niet alle naamdragers Blink zijn echter tot één geslacht terug te brengen. Typisch inheems op het Hogeland zijn de levende families Blink in Middelstum, Kantens, Warffum e.o., die afstammen van Claas Isebrants en Jantien Jacobs. Dit echtpaar huwde te Rottum 7-5-1752. Twee lijnen, waaruit nageslacht is gesproten worden hier schematisch aangegeven.

Claas Isebrants

x Rottum 1752

Jantien Jacobs

Jacob Claasen geb. Rottum 1757

x Stitswerd 1784

Triente Omges

Klaas Jacobs Blink

x Kantens 22-6-1815

Martje Klaassens Pot

Omge Jacobs Blink

x Kantens 18-6-1831 in 3e echt!

Martje Klaassens Pot (sic)

De reden der naamgeving? Jacob Claasen en Triente Omges woonden te Rottum aan de Blink. De naam Blink voor een dorpspleintje komt op meerdere plaatsen voor. Zowel in Rottum als Uithuizen is het de naam voor de ruimte bij de haven i.c. respectievelijk de ruimten aan het einde van het Rottummermaar en het Bortdiep.

Klaas Jacobs Blink (Rottum 1786—1829) huwt te Kantens in 1815 met Martje Klaassens Pot, die 18-6-1831 hertrouwt met haar zwager Omge en aldus zijn derde echtgenote werd. Naar ik meen zijn ook uit deze derde echt nog kinderen gesproten, zodat hier tenslotte in één gezin vier „soorten” kinderen waren, die tegelijk neven en nichten en broeders en zusters genoemd mochten worden! Eén geluk..... ze spraken allen gronings!

DUURSEMA

Aardig is ook om aan de hand van een afstammingstabel het ontstaan van de familienaam Duursema te volgen. De naam werd overgenomen van de Duyrtsemaheerd (ook Duirsum en Den Ham genoemd) te Loppersum. In 1782 huwen Kornelis Jans (geb. Westermenden 1747, overl. Duirsum 1796) en Geertjen Eibes van Oldenzijl. Hij blijkt landbouwer op Duyrtsemaheerd te zijn. Ze krijgen o.a. een zoon Jan Kornelis, die zich Duursema noemt naar zijn geboortehuis. Wanneer in 1796 Kornelis Jans is overleden, hertrouwt zijn weduwe enige tijd later met Jan Reinders, die zich in 1811 eveneens als een Duursema laat registreren. Schematisch ziet men de Duursema's als volgt ontstaan en zich met andere families liëren.

Kornelis Jans x Westeremden 1782 Geertje Eibes x Lopp. 1797 Jan Reinders

Jan Korn. D. x 1812	Freeke Korn. D.	Aibe Kor. D. x 1819	Swaantje Jans D. x 1824
T. H. Elema x 1823		J. D. Hommes	S. O. Nienhuis x 1827
G. E. Wieringa			M. K. Knol

Kornelis Jans was een zoon van Jan Cornelis, die te Stedum 16-7-1741 huwde met Freeke Clasen, kleinzoon van Cornelis Waelkes die 15-10-1702 te Westeremden huwde met Hitje Jans, achterkleinzoon van Waalke (Cornelis) en Peije Coerts. Laatstgenoemde overleed te Westeremden na 4-6-1702, wanneer zij voor het laatst in het kerkeboek van Westeremden wordt genoemd als „abs.swack”.

DOORBOS

Buitengewoon verbreid over het gehele Hogeland en heel Groningen zijn leden van meerdere geslachten Doornbos, de naam op talrijke manieren geschreven nochtans in oorsprong allen afgeleid van de schrijfwijze Doornbusch. Een uitgebreid onderzoek naar de diverse geslachten zal de komende jaren studie-onderwerp voor de NGV-afdelingen in het noorden des lands zijn.

Reeds omstreeks 1500 duikt de naam in de archieven op en woont er op de Roodeschool tussen Bedum en Middelstum een zekere Herman Doornbusch, enige tijd later vindt men vermeld Cornelis Doornbusch gehuwd met Wijwe op de Roodeschool (Spanheim) en in 1638 Lippe Doornbusch, die in 1639 huwt met Hilletie, eveneens landgebruikers op de Roodeschool. Vermoedelijk zullen zij de stamouders van vele tegenwoordige families blijken te zijn.

Een fraai voorbeeld van een stamreeks-Doornbos volgt hieronder.

Cornelis Doornbusch x Ave
landbouwer te Thesinge omstr. 1600

Cornelis Doornbusch x Jantje
sinds 1645 landgebruiker te Thesinge

Jan Cornelis Doornbusch x 1665 Bauwien Jelmers
landgebruiker te 't Zandt

Jelmer Euwes Doornbosch x 1703 Meiske Hommes Wigboldus
(hij 2-6-1700 met attestatie van 't Zandt naar Westeremden)

Jan Jelmers Doornbosch x Stedum 1730 Duirke Jans Venhuijsen

Jelmer Euwes Doornbosch x Stedum 1766 Jantje Tjaarts Hofman

Cornelis Jelmers Doornbosch x Leermens 1800 Grietje Cornellis Smit

Jelmer Cornellis Doornbos x 't Zandt 22-4-1835 Martha Arents Bos

(Uit dit echtpaar vele thans levende nazaten.)

SATZINGER — VAN DER ZWAAG — HOEXUM — DOLFIN — OUDMAN

Iedere genealoog weet uit ervaring, hoe telkens weer uit vrijwel ieder afstammings-onderzoek bijzonder boeiende figuren naar voren treden. Naarmate men van dergelijke figuren meer ontdekt, begint het onderzoek meer aan te spreken, hetgeen doorgaans resulteert in een voor altijd gepakt blijven door de genealogie. Want genealogie leeft eerst dan, wanneer de onderzoekingen plaats vinden met als achtergrond een oriëntatie op breed historisch terrein, waarbij sociale en topografische

aspecten uitzonderlijk aantrekkelijk zijn. In dit verband moge op summiere wijze een voorbeeld worden gegeven. Het betreft een Warffumer aangelegenheid!

In de kwartieren nml. van wijlen mevrouw Lammerdina Cornelia Dolfin, in leven gehuwd met de heer Freerk Oudman, komt een afstamming voor uit de Maagdenburgse familie Satzinger, die in de 18e eeuw naar het tegenwoordige Engels Guyana emigreerde. Het blijkt die familie daar heel goed te zijn gegaan; zij bezat omstreeks 1800 een grote plantage te Berbice. Uit die dagen is een collectie charters bevaard gebleven, waaruit men de omstandigheden leert kennen. Ze betreffen vooral het echtpaar Johann Coenraad Satzinger is Johanna Catharina Broekner. Uit deze echt sproot in 1801 Johanna Catharina Juliana Satzinger. Omstreeks 1815 ontstaat een romance tussen de Hollandse zeeman Jan Ailjes Buitendijk en Johanna, die hoewel jong zijnde zeer gevoelig blijkt te zijn voor de maritieme avances! Haar vader blijkt dan reeds te zijn overleden en de voogd maakt bezwaren tegen een huwelijk. Buitendijk zoekt en vindt steun na een verzoekschrift te hebben ingediend bij de gouverneur van de kolonie. Deze gelast het huwelijk en staat Buitendijk toe zich in de kolonie tijdelijk te vestigen, daarbij refererend aan de goede getuigenissen, die over Buitendijk zijn binnengekomen. Het huwelijk wordt voltrokken en diverse zaken worden dan geregeld tussen de voogd en Buitendijk, waarbij blijkt, dat de jeugdige bruid over een aanzienlijk vermogen kan beschikken. De voogd blijkt dit vermogen evenwel niet terstond te kunnen uitkeren en stelt dan als zekerheid een hypotheek, een obligatie en..... 4 negerslaven! Buitendijk en zijn vrouw gaan spoedig weg en vestigen zich in Uithuizen, waar ze een bierbrouwerij gaan exploiteren. Helaas komt Buitendijk vrij spoedig te overleden en na enige tijd hertrouwt zijn weduwe met Cornelis Alles Beukema, die de brouwerij voortzet.

Johanna's weg ging echter niet over rozen. Ook dit huwelijksgeluk mocht niet lang duren, want ook Beukema overlijdt na enige jaren. Johanna blijkt vitaal en blijft jong! Zij hertrouwt voor de tweede maal en wel met Hillebrand Lammerts van der Zwaag en ook hem ontmoeten we als bierbrouwer. Uit deze laatste echt spruit o.a. een dochter Lammerdina Hillebrands van der Zwaag. Deze laatste huwt met Pieter Hoexum, die de brouwerij heeft overgenomen. Uit hun huwelijk spruit Johanna Catharina Hoexum, die in het huwelijk treedt met Tiemen Barteld Dolfin. Zij zijn de ouders tenslotte van wijlen mevrouw L. C. Oudman-Dolfin. Op de tentoonstelling kan men de familiepapieren die betrekking hebben op deze interessante afstamming aantreffen. Vele vergeelde papieren kunnen ons boeiende geschiedenissen onthullen!

Zo nu en dan treft men onder de Hogelandster families ook franse namen aan. Hoewel niet allen, zo zijn de meesten afkomstig van om der wille van het geloof gevuchte franse protestanten. Een voorbeeld is de familie ROWAAN. Deze familie vestigt zich in de 18e eeuw in de omgeving van Appingedam en is misschien afkomstig van de franse kolonie, die zich in de 17e eeuw te Dwingeloo ontwikkelde. De verbreiding van de familie vond o.a. plaats doordat leden zich als volgt met Groningers lieerden.

Harm Jans Rowaan
geb. Gasselternijveen ca 1744
overl. Eelwerd (App.) 11-8-1810
x Maria Lammerts

Trijntje	Jan	Lamgijn	Josua	Jacob
geb. 1781	geb. 1785	geb. 1788	geb. 1790	geb. 1795
x App. 1811		x App. 1830	x App. 1812	
Tonnis Berends		Willem Egberts	Hendrikje	
Bakker		Smit	Hendriks	

In het voorgaande werd ook de naam Dolfin genoemd. Ook deze naam doet frans aan en is vermoedelijk in de 19e eeuw ook zo begrepen, maar.....

DOLFIN

Beziet men de volgende stamreeks.

Tijmen Dolphing of Dolvinge geb. omstr. 1700

x

Jantien.....

Het echtpaar komt in 1719 met attestatie van Westerborck naar Engelbert

|

Geesijn Dolfighe

x Engelbert 16-5-1745

Hedde Oomkes van Groningen

|

Tijmen Heddes geb. Engelbert 16-11-1755

x Stedum 6-5-1780

Trijntje Geerts of Gerrits van Godlinze

|

Hedde Timens Dolfin geb. Lellens 1-4-1781

x Garmerwolde 17-1-1806

Bouwke Alders geb. te Loppersum

|

Timon Heddes Dolfin geb. Garmerwolde 1809

x Warffum 29-6-1839

Jantje Cornelis Tinga geb. Saaxum 1814

|

Timon Dolfin

x 't Zandt 1-6-1861

Kornelia Kruizinga

Men ziet uit deze stamreeks, hoe de tegenwoordige naam Dolfin is voortgekomen uit Dolphing of Dolvinge. Hierin heeft men vermoedelijk een oude huisnaam te zien, zoals men die vele in Drente vindt (Zie: P. Vinc. van Wijk, Boerderijnamen, Leiden 1948). De bewoners namen dan de naam van het huis of de hoeve aan. Hiervoor pleit ook, dat de vader van Tijmen Dolphing vermoedelijk is Roelof Paddinge. Deze laatste laat te Sleen op 2-3-1701 dopen een zoon Hindrik Dolfigs. Nader onderzoek is in deze gehele kwestie nog noodzakelijk en positieve uitspraken mogen nog niet worden gedaan.

COMPAAN—CAPAAN

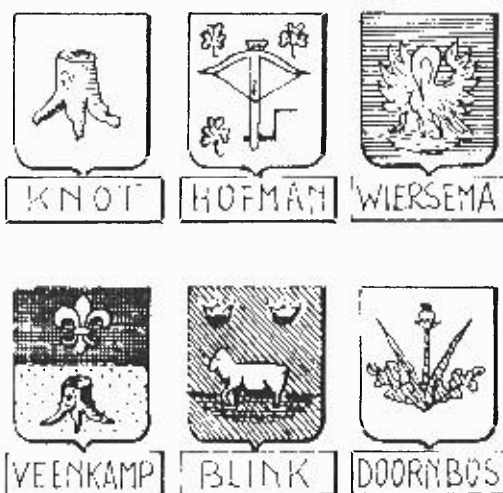
Een door-en-door Hogelandster geslacht vormen de families Compaan en Capaan, waar wederom verschrijvingen in de BS oorzaak waren van verschillende naamsvormen.

Te Usquert huwt in 1840 Pieter Abels Compaan (geb. Warffum 1814) met Aaltje Jacobs van Akkeren (geb. Uith. 1817). Wanneer Pieter in 1845 te Usquert een zoon laat dopen, wordt deze ingeschreven als Jacob Capaan (7-8-1845). In 1849 wordt wederom aangifte van een zoon gedaan en de toenmalige ambtenaar schreef in Abel Compaan (17-9-1849). De eerste naamdrager was Abel Nieves, die de naam Compaan in 1811 aannam. Waarom? Vermoedelijk was hij een groot bewonderaar van de Zaanse zeerover Klaas Compaan! Zoals met zovele naamaannemingen is ook hier geen aanwijsbare reden aan te voeren. De Compaans zijn echte Warffummers van oorsprong!

Abel Nieves Compaan werd te Warffum gedoopt op 23-4-1780 als zoon van Niede Jans, die te Warffum 11-11-1770 huwde met Anje Abels. Niede Jans was een zoon van Jan Pieters geb. te Warffum 1724 en te Warffum gehuwd 21-4-1743 met Aaltijn Nieves, kleinzoon van Pieter Wabbes en Martjen Jans en van Neede Garms geb. te Warfum 1685 en gehuwd te Warffum 17-5-1711 met Hantjen Meijnders. Neede Garms was een zoon van Garbrandt Tonnis die omstreeks 1680 huwde met Eelje Needes. Wij werkten deze laatste tak even wat verder uit i.v.m. de typische mansvoornaam Neede, een fraaie familienaam om een jonge Compaan of Capaan mee te vereren!

Een enkel woord over het voorkomen van geslachtswapens bij Hogelandsters. Er zijn er vrij veel, doch analoog aan ieder genealogisch onderzoek behoort het onderzoek naar familiewapens te gaan. Enige Hogelandster wapens zijn hiernevens gereproduceerd.

Moge deze „sprokkelingen” uit Hogelandster familieaantekeningen voor velen de aanleiding worden tot onderzoek in breder verband!

SCHOOLMEESTERS in het karspel WARFFUM in de 17 eeuw

door O. D. J. Roeneling

De schoolmeesters nemen in de lokale geschiedenis een dikwijls zeer bijzondere plaats in. Het beeld van de 17e en 18e eeuwse schoolmeesters is ons uit de geschiedensboekjes genoegzaam bekend. De samenstellers daarvan getuigen veelal niet van een groot respect voor de personen, die vroeger belast waren met de opvoeding van de jeugd. Men kan zich afvragen of deze visie wel altijd juist is. Al te diep willen wij daarop niet ingaan. Echter kan men wel stellen, dat het beeld van de schoolmeesters als personen van veelal weinig meer ontwikkeling dan hun leerlingen niet juist is. Inderdaad, niet alle schoolmeesters waren voortreffelijke paedagogen en goed-ontwikkelde personen, doch met name in de grotere karspels kon men goede schoolmeesters aantreffen. Verschillende hunner verstonen en schreven Latijn, hetgeen mede wordt verklaard door het feit, dat zij in hun jeugd de Latijnse school en de Universiteit hadden bezocht, doch hun studies, om welke reden dan ook, niet hadden beëindigd. Meerdere schoolmeesters wisten zich door zelfstudie op te werken en werden later predikant. Velen hunner kwamen uit families, die reeds eerder schoolmeesters hadder geleverd.

De werkzaamheden van de schoolmeester beperkten zich niet tot het geven van onderwijs aan de dorpsjeugd; hij was ook belast met het geven van catechesatielessen (slechts de belijdeniscatechesatie werd door de predikant verzorgd). Bijna altijd was hij ook voorganger en voorlezer in de kerk, en vaak ook was hij koster. Overigens worden de woorden „schoolmeester” en „koster” dikwijls door elkaar gebruikt. In meerdere gevallen was hij tevens organist. Enkele plaatsen konden zich de weelde veroorloven zowel een schoolmeester als een organist te hebben; daarbij was de organist meestal wel op enigerlei wijze bij het onderwijs ingeschakeld. Soms had het karspel twee scholen, ofwel assisteerde de organist de schoolmeester. Zo hadden bijvoorbeeld Uithuizermeeden, Bedum en Noordwolde zowel een organist als een schoolmeester. Uit een en ander moge overigens wel blijken, dat een schoolmeester ook over enige muzikale ontwikkeling moest beschikken.

Op de sociale plaats van de schoolmeester en zijn vele werkzaamheden willen wij verder niet ingaan. Het bovenstaande dient slechts als een zeer summier gehouden inleiding tot het eigenlijke onderwerp, de schoolmeesters in het karspel Warffum in de 17e eeuw. Gelijk bekend, werd het onderwijs voor de Reductie (1594) gegeven door of vanwege de geestelijkheid; kloosterlingen gaven meestal het onderwijs. Na de Reformatie bleef het onderwijs onder het toezicht van de Kerk; de beroepingen van schoolmeesters moesten bijvoorbeeld door de classis worden goedgekeurd. De handelingen van de classis verschaffen derhalve vele gegevens over schoolmeesters, ook uithoofde van het feit, dat de classis het toezicht uitoefende over deze personen. Dat wij ons beperkten tot de 17e eeuw, heeft verschillende redenen, die hier niet alle behandeld kunnen worden. De bronnen voor 1600 leveren slechts zeer weinig materiaal, zodat het beeld slechts zeer fragmentarisch kan zijn. Ons onderzoek, dat zich uitstrekt over de gehele provincie, heeft als hoofddoel het verzamelen van gegevens over een periode, waaromtrent niet altijd even gemakkelijk gegevens verkregen kunnen worden. Voor Warffum geldt dit bezwaar in mindere mate, aangezien de kerkelijke registers van dit karspel reeds vrij vroeg in de 17e eeuw aanvangen en over het algemeen goed zijn bijgehouden. Bovendien verschaffen de handelingen van de classis Middelstum vele gegevens; helaas echter ontbreken deze handelingen over de jaren 1660 tot 1707. Uiteraard zijn onze gegevens onvolledig; voor aanvullingen en verbeteringen houden wij ons derhalve gaarne aanbevolen. Het artikel beoogt ook niet op alle punten volledig te zijn; het is voornamelijk bedoeld als hulpmiddel voor genealogen, die in een bepaalde richting zoeken. De reeks eindigt ca. 1700. De 18e eeuw is voor allen een goed toegankelijke tijd, te meer

waar uit deze periode de rechterlijke archieven vrij goed bewaard zijn gebleven.

Totnutoe verzamelden wij over de Warffumer schoolmeesters het volgende:

JOANNES GERARDI, custos et magister, en HELVIRO KALLENBACH, ludi-magister, te Warffum, genoemd 16 april 1604 (Acta cl. Middelstum). Het karspel Warffum had toen blijkbaar twee schoolmeesters; deze toestand heeft dan echter slechts gedurende korte tijd standgehouden; later vinden we altijd slechts één schoolmeester genoemd.

Helviro Kallenbach was wellicht verwant aan Helmerus Callenbach van Laubach, boekdrukker, die te 25 mei 1603 te Groningen lidmaat wordt (Lidmatenboek Groningen) en Henricus Kellenbach, praceptor van de Latijnse school te Groningen, genoemd 14 september 1605. (RA III a 10)

EGBERT DERCKS, schoolmeester te Warffum, voor de eerste maal genoemd 11 september 1620 (Acta cl. M.), ook genoemd in de handelingen van 25 juni 1621 en 1 oktober 1621. Op 9 juni 1623 verzoekt hij aan de classis hem een testimonium recomandationis te geven; het verzoek wordt aangehouden. Op 27 juni 1625 wordt Egbert, gewezen schoolmeester te Warffum, na voorspraak van de predikant aldaar, door de classis weer tot het H. Avondmaal toegelaten. (Acta cl. M.)

Egbert Dercks schoolmeester, wordt in november 1621 onder de lidmaten te Warffum genoemd; zijn vrouw Tetje werd op 5 mei 1621 als lidmate aangenomen.

Hij is ca. 1624 als schoolmeester vervangen door:

HENRICUS ADRIANI SCHUCKING, wellicht dezelfde als Henricus Adriani(des), die op 31 augustus 1618 genoemd wordt als schoolmeester te Ten Post en Wittewierum, doch aldaar reeds ca. 1621 was opgevolgd (Acta cl. Loppersum). Op 7 maart 1624 worden te Warffum als lidmaten aangenomen Hindricus Schucking Ludimag. en Hille e.l.; zijn vrouw overleed in 1628, waarop hij te Warffum op 23 november 1628 hertrouwde met Gele Ewes, dochter van Ewe Gerdes.

Op 18 mei 1624 verzoekt hij aan de classis hem preparatoir te examineren, hetgeen wordt toegestaan; op 8 september 1624 wordt hij geëxamineerd en hem daarvan een testimonium gegeven.

In de loop van 1629 wordt hij als schoolmeester te Warffum vervangen; hij woont hier echter nog op 21 juni 1630, wanneer ten overstaan van de classis een geschil tussen hem en Ds Ritzius te Warffum wordt bijgelegd. Zijn verdere levensloop hebben wij niet gevolgd.

Te Warffum werden van hem de volgende kinderen gedoopt:

Wyntje, — 24 februari 1628)
Arian, — 14 november 1624) uit het eerste huwelijk
Sijpke, — 25 oktober 1629, uit het tweede huwelijk

AYKENIUS HERMANNI SCHEPEL, schoolmeester te Warffum, komt 12 juli 1629 met attestatie van Groningen. De student Aikenius Scepel werd als lidmaat te Groningen aangenomen op ... september 1626. De welgeleerde Aijkenius Hermanni gaat op 16 mei 1629 te Groningen in ondertrouw met Cornelia Jansen, voor wie Jochum Bastiaans als getuige optreedt.

Haiko Hermanni Schepel verzoekt op 6 juni 1631 aan de classis hem preparatoir te examineren; 13 juni d.a.v. wordt hij geëxamineerd, waarvan hem een testimonium wordt gegeven. Op 24 oktober 1642 wordt hem een proefpreek te Breede toegestaan, waarna hij op 21 november 1642 een op hem uitgebracht beroep als predikant te Breede vertoont. Vervolgens wordt hij op 12 december 1642 plenarie geëxamineerd en tot de ambtsbediening toegelaten; hij zal de aanstaande zondag, zijnde 4. Advent, worden bevestigd. Op 8 augustus 1642 was hij nog als schoolmeester te Warffum vermeld.

Gedurende zijn gehele verdere leven was hij predikant te Breede, echter later gesecondeerd door zijn zoon Allardus.

Aykenius Hermanni Schepel huwde, na het overlijden van Cornelia Jans, op 10 januari 1636 te Warffum met Metjen van Besten tot Petersbuiren, een dochter van Ds Allardus van Besten, predikant te Pieterburen. Uit beide huwelijken had hij kinderen; die hier niet in extenso behandeld zullen worden.

Wij volstaan met het volgende:

Jan, \approx Warffum 30 januari 1630, jong †

Jan Johannes \approx Warffum 8 maart 1633, later schoolmeester te Zuidwolde (Gr.), in 1659 beroepen als predikant te Den Andel, was gehuwd met Maria Marci, en had 8 kinderen, waaronder een zoon Hermannus, schoolmeester te Zandweer, die gehuwd was met een dochter van Ds Snecanus, predikant te Vierhuizen.

Allart (Allardus), \approx Warffum 5 februari 1637, aanvankelijk adjunct van zijn vader te Breede, in 1671 beroepen te Opwierde, in 1685 te Kloosterburen, doch aldaar niet verschenen, was gehuwd met Lammetien Beckeringh, dochter van Ds Gerhardus Beckeringh, predikant, laatstelijk te Westeremdden.

Geert (Gerardus), * Warffum 4, — 5 augustus 1638, in 1664 schoolmeester te Den Andel geworden.

Trijntje, * Breede 4 december 1643

Herman, \approx Warffum 3 augustus 1645

Aicke, * Breede 26 mei 1648

Grietje, * Breede 23 juni 1654

Metje, * Breede 31 mei 1658, oo (procl. Zuidhorn 5 augustus 1677) met Albert Willems Wolthuis, organist en schoolmeester te Zuidhorn, later te Leens

Een vollediger overzicht van de familie Schepel, die vele predikanten en schoolmeesters telde, zal te zijner tijd gepubliceerd worden.

ROLEF ALBERTS, was volgens de classicale acta van 16 januari 1643 beroepen als koster en schoolmeester alhier en kwam 29 januari 1643 met zijn vrouw Hillichjen Edes met attestatie van Eenrum, waar hij in 1638 schoolmeester werd naar Warffum over. Vele bijzonderheden over hem ontbreken, aangezien de classicale handelingen vanaf 1660 niet bewaard zijn gebleven. Te Warffum werden 5 kinderen gedoopt:

Lammichjen, \approx 25 juni 1643

Albert, \approx 20 april 1645, als lidmaat aangenomen 21 april 1667, oo (procl. alhier 11 februari 1671) met Betje van Lennep, weduwe van Albert Jansen. Zij zal een dochter zijn geweest van Eemko van Lennep, schoolmeester te Stedum, en Dieuwertje Jans.

Albert Roelefs, die koekebakker was, liet te Warffum de volgende kinderen dopen:

Deeuwertjen, \approx 25 augustus 1672

Maria, \approx 7 juni 1674

Het kerkvoogdijarchief van Warffum bevat een verzegeling dd. 10 augustus 1708, verleden voor Michael Hillenius, redger van Usquert, waarbij Pieter Jacobs, als legitimus tutor over zijn kinderen, en Henricus Christiani en Ellichjen Allarts als erfgenamen van Albert Roelofs en Betjen van Lennep vier en een half juk land te Warffum verkopen aan Geertruit Cornelis, weduwe van Jan Coops. Voor vrije waring en levering laten zich als borgen in de redger Michael Hillenius en Elisabeth Christiani.

Henricus Christiani was schoolmeester en organist te Usquert en huwde aldaar 14 augustus 1687 met Ellichjen Allardt van Warffum, waarschijn-

lijk een zuster van Trijntjen Allarts, die in 1682 te Warffum huwde met Ds David Wolphius van der Nijs, predikant te Noordwolde (Gr). Michael Hillenius was een zoon van Ds Esaias Hillenius, predikant te Usquert.

Marrichjen, ≈ 26 november 1648

Ede, ≈ 9 maart 1654

Elletyen, ≈ 23 november 1656

Hoelang Roelef Alberts schoolmeester te Warffum is geweest, is ons niet bekend. In 1678 vinden we een nieuwe schoolmeester alhier beroepen; of hij de opvolger van Roelef Alberts was danwel of daartussen anderen als schoolmeester hebben gefungeerd, konden wij niet nagaan.

PETER GEERTS, eerder schoolmeester te Groningen, werd op 28 augustus 1678 als schoolmeester en koster te Warffum beroepen. Hij en zijn vrouw Anneke Roelefs worden 13 oktober 1678 te Warffum als lidmaten aangenomen. Hij is hier nog in 1686, volgens een karspelkaart van Warffum, aanwezig in het museum „Het Hoogeland” aldaar.

Als kinderen van hem vinden we genoemd:

Aafke, ≈ 26 oktober 1679

Trijntjen, ≈ 10 december 1682

HENDRIK MURBACH, komt in 1698 met attestatie van Westeremdden en wordt dan schoolmeester te Warffum genoemd; wanneer hij huwt, noemt men hem echter vice-schoolmeester alhier. Eind 1701 wordt hij schoolmeester te Saaxumhuizen, waar hij circa 1721 nog voorkomt.

Hij was een zoon van Johannes Conrades Murbachius, afkomstig uit Schaffhausen, en Aline Kettingh, wier huwelijk te Groningen op 29 juli 1654 geproclameerd werd. Laatstgenoemde was een zuster van Ds Henricus Kettinghius, predikant te Westeremdden, en een dochter van de apotheker Henrick Kettingh en Johanna Römelingh, dochter van Ds Patroclus Römeling, predikant, laatstelijk te Farmsum, en Aline Ovingh.

Hendrik Murbach was tot circa 1698 vrij ambuland; in 1681 vinden we hem te Groningen en te Westeremdden, in 1686 te Finsterwolde (waar een neef van zijn moeder, Wilhelm Römeling, schoolmeester was), in de jaren 1687—1689 wederom te Westeremdden (waar zijn oom als predikant stond en zijn achterneef, Patroclus Edsema (eveneens een achterkleinzoon van Ds. Patroclus Römeling) in die jaren schoolmeester was), in 1691 wederom te Finsterwolde en vandaar in december 1692 met een attestatie wederom naar Westeremdden overgekomen. Tot 1698 vinden we hem regelmatig onder de communicanten. In hetzelfde jaar, waarin hij naar Warffum kwam, huwde hij met Bauwke Waslander, dochter van Warmold Waslander, schoolmeester te Huizinge, en kleindochter van Jan Waslander, schoolmeester te Appingedam, en Egbertien Warmolds.

Met Hendrik Murbach willen wij onze reeks, die mogelijk onvolledig is, besluiten. Uit hetgeen hiervoor werd vermeld, blijkt duidelijk, dat er vele familiebanden bestaan tussen predikanten en schoolmeesters en hun families. Het sociale verschil tussen predikanten en schoolmeesters was in de 17e eeuw, althans op het platteland, nog niet zo groot; een sociale verwijdering van beide groepen komt eerst in de 18e eeuw.

Zoals reeds werd opgemerkt, werd een uiterste volledigheid in dit artikel niet beoogd. Wij zouden echter het karakter van het artikel geweld aandoen, wanneer geen gewag werd gemaakt van de schoolmeesters op het eiland Rottumeroog, welk eiland kerkelijk tot Warffum behoorde. Onze gegevens hieromtrent zijn nog slechts summier, omdat het onderzoek naar de schoolmeesters in de provincie Groningen in de 17e eeuw nog niet is afgesloten. Daarom volstaan wij met de volgende opsomming:

JOHANNES SCHELTONIS RUBEMA, ca 1616 tot ca 1618 schoolmeester op Rottumeroog, later schoolmeester te Pieterburen.

JOHANNES ABBENHAER, ca. 1618, gedurende slechts zeer korte tijd als zodanig in functie, komt vanaf 1620 voor als schoolmeester te Rottum (dorp).

JAN GEERDTS, is eveneens slechts korte tijd in functie geweest en werd opgevolgd door

HINDRICK GERDES, die op 26 september 1624 met zijn vrouw Rixte Gatzes met attestatie naar Warffum overkomt. Hij was hier slechts ruim een jaar.

JOHAN VAN CLEVE, schoolmeester op Rottumeroog, komt op 28 mei 1626 met attestatie van Noordbroek; zijn vrouw Mōke Reiners wordt op 13 mei 1627 te Warffum als lidmate aangenomen. Hij was eerder schoolmeester te Engelbert en eerder gehuwd met Marritien, uit welk huwelijk een dochter Anna werd geboren.

REYNER LUBBERTS, schoolmeester op Rottumeroog, komt met attestatie naar Warffum over 8 juli 1632. Op 6 april 1632 was hem door Gedeputeerde Staten toegestaan te Warffum te wonen „mits als voorleser zondags de dienst houdende”. Hij wordt reeds genoemd op 30 augustus 1629.

Mr Renier Lubbers en Griete laten op 20 april 1634 te Warffum een zoon Ede dopen. Tussen Allerheiligen 1634 en Allerheiligen 1635 werd hij opgevolgd door

JAN BENENS, die nog in 1652 als schoolmeester op Rottumeroog wordt vermeld (latere jaren werden door ons nog niet onderzocht). Hij was wellicht een zoon van Bene Rhoda, schoolmeester te Kantens, doch dit is slechts een veronderstelling.

De schoolmeesters op Rottumeroog bleven meestal slechts een of twee jaren; slechts laatstgenoemde was hier geruime tijd in functie. De omstandigheden op het eiland zullen een langdurige verblijf niet hebben gestimuleerd; zo werd het verzoek van de schoolmeester Reyner Lubberts (1632) gedaan met het oog op Franse kapers, die blijkbaar het eiland wel eens „aandeden”. Wellicht doet zich te zijner tijd een gelegenheid voor, nader in te gaan op de schoolmeesters van Rottumeroog.

HET ARCHIEF VAN DE KERKVOOGDIJ VAN WARFFUM

door C. G. REINDERS en O. D. J. ROEMELING

Ter gelegenheid van de genealogisch-heraldische tentoonstelling in het Museum „Het Hoogeland” werd een onderzoek ingesteld naar het archief van de kerkvoogdij van Warffum. Bij het tentoonstellingscomité leefde de wens, bij het opzetten der tentoonstelling zoveel mogelijk gebruik te maken van materiaal, dat op het Hogeland in het algemeen en op Warffum in het bijzonder betrekking heeft. Het was daarom een bijzonder gelukkige omstandigheid, dat de Kerkvoogdij van de Hervormde Gemeente toestemming gaf van haar archief gebruik te maken. Dit archief bleek buitengewoon interessant materiaal te bevatten, te meer waar zeer vele charters uit de 15e, 16e en 17e eeuw werden aangetroffen. Het behoeft geen verwondering, oude stukken in een kerkvoogdij-archief aan te treffen; de kerkvoogdij immers was opgedragen het beheer van de kerkegoederen en de rechten op deze goederen moesten te allen tijde kunnen worden verdedigd. De aankomstitels van verschillende kerkelijke eigendommen werden aldus bewaard, en waar over het algemeen goederen, die kerkelijk bezit waren, niet dikwijls werden verkocht, kan men dus zeer oude aankomstitels aantreffen.

Zeer globaal kan men het archief indelen in drie gedeelten:

- a) het oudste, tot ca. 1675
- b) het middelste, tot 1816
- c) het jongste, vanaf 1816

Deze indeling is voor wat betreft de grens tussen a) en b), willekeurig gekozen. Voor de genealoog is uiteraard het oudste gedeelte het meest belangwekkend; in dit artikel willen wij ons daartoe dan ook beperken.

Bij onderzoek bleek, dat de toestand der oudste stukken helaas zeer te wensen overliet. Hoe deze stukken vroeger werden bewaard, is niet bekend. Vermoedelijk zal een ijzeren trommeltje als bewaarplaats hebben gediend. In januari 1935 is er brand geweest (in het hotel „Het Gemeentehuis” te Warffum, waar het archief was opgeslagen), hetgeen de toestand van de oude stukken bepaald niet ten goede is gekomen. De was van de zegels is toen namelijk gesmolten en heeft de stukken doordrenkt. Daarbij kwam vochtontwikkeling, hetgeen de toestand evenmin ten goede kwam. Door deze jammerlijke omstandigheden verkeerde het grootste deel van de onderhavige archiefstukken in een dermate desolate toestand, dat restauratie dringend geboden bleek. Gelukkig bleken daartoe mogelijkheden te bestaan, hetgeen door ons ten eerste op prijs wordt gesteld. Een en ander is er echter de oorzaak van, dat wij slechts een gedeelte van de oudste stukken konden beschrijven; behandeling van de overige stukken moet worden uitgesteld tot na de restauratie. In dit maandblad zal te zijner tijd het dan gerestaureerde gedeelte beschreven worden.

De hier te behandelen stukken worden in willekeurige volgorde vermeld. Niet altijd was de tekst geheel leesbaar, zodat mogelijk onduidelijkheden in de overname en zelfs onjuistheden daarin niet uitgesloten zijn. Gezien de toestand, waarin de stukken verkeren, zal men dit ongetwijfeld kunnen billijken.

- nr 1: voor Feyo Sickinge, hoveling tot Warffum en Breede: Abele Edsens weduwe van Edse Euens, verkoopt aan Johan Boelens en Sybent echtelieden een vierde part van vijf jukken land, gelegen te Warffum in een venne, onverscheiden bij Obkema heert, groot 5 jukken, aan welke vijf jukken de kerkelanden van Warffum zwetten, tegen contante betaling, welke koop reeds in 155(?) heeft plaats gevonden. Actum 7 mei 1576. zegel verdwenen, stuk geschonken. In dorso: Johan Boelens to Warffum
- nr 2: voor Botto Ausema, hoveling te Uithuizen: Coert Hindrix voormond, Garbrandt A. . . . en Egbert Brandes voogden over zal. Hendrick Coens nagelaten drie kinderen transporteren aan Thomas Groningensis, Haeyo Jansen en Garbrant Rickertz, pastor en kerkvoogden te (= zeer waarschijnlijk Warffum, s.), een heem te Warffum gelegen, "welcke geen itzlicke gestaen, tusschen pastoer en kerckvoechden van wegghen de kercke vorscr. ter ene ende zal. Hindrick Coens zal. Hindrick Coens verstarff de voergenoemte voerstanderen van weegghen sal. Hindrick Coens nagelate kinder . . . dat zal. Heer Warner Clasen", gewezen pastoor te Warffum en de gewezen kerkvoogden zaliger gedachtenis " zal. Claes Claessen ende Anna echteluyden geweest dat Olde huys", met de schuur en het geboomte, zo als dat "ter tijt heem is staende gewest, verkofft" volgens koopcerter Anno 1570 op S. Petri; pastoor en kerkvoogden hebben ten profijte van de kerk de huur van het heem genoten gedurende 23 jaren, waarover nu geschil is gerezen tussen de kerk enerzijds en genoemde voorstanderen anderzijds, waarop men twee compromissmannen aanwees: Johan Hylckens van wege de kerk en Mencke Jansen aan de zijde der voorstanderen, die een compromis sloten 17 februari 1593, waarbij beslist werd, dat het heem aan de kerk toebehoort. Deze verzegeling is blijkbaar de rechtstitel daar van. Actum 24 februari 15. . (onleesbaar, zal zijn 1593).

zegel verdwenen, geschonden. In dorso: Die Coopbrieff van Ulffert Ulffers heem en huisstede

- nr 3: voor Johan d'Braemsche ter Breder=Borch, jonker en hoveling tot Warffum en Breede: transfix. Cornellis Jansen, wonende op Teijum, mede caverende voor zijn vrouw Dewer, draagt over aan Johan Hijlkens en Tr(ijn)tien echtelieden, . . . juk, gelegen te Warffum, in een venne, onverscheiden bij Opkemaheert, groot 5 jukken, aan welke vijf jukken het kerkeland van Warffum grenst, met als zvetten: Jan Sickes ten noorden, de prebende te Warffum ten oosten, de hoij . . . ten zuiden en Jan Alberts ten westen. De datering is onleesbaar.
zegel gesmolten; het stuk is geheel, de tekst echter zeer geschonden (de inkt laat los); geen dorsale notitie
het stuk houdt kennelijk verband met het sub 1 genoemde
- nr 4: voor Focke Ripperda, hoveling te Winsum en redger te W. . . . : Tijarc to Warffum transporteert op Welmoet up de Breede een erfelijke rente groot . . . Arendsgulden à 10 Groninger stuivers, weder in te lossen tegen 60 Embder guldens. St. Marci et Augusti 1542
zegel verdwenen; het stuk is, behoudens een kleine beschadiging, goed behouden. Geen dorsale notitie
- nr 5: Melle up de Breda neemt tegen rente op 100 Arendsgulden à 10 Groninger stuiver van Heer Gijsse Crater up de Breda, waarvoor jaarlijks te betalen 5 arentsgulden rente op Maria Lichtmis. Getuigen waren Jan Jullensz en Lambert Freryx gesworen wedluiden, verleden voor Syert Mepsche in Rasquert en redger te Warffum. 1577, zonder dagtekening.
zegel verdwenen; stuk goed behouden(vertoont echter drie sneden); geen dorsale notitie
- nr 6: voor Borgemeesteren en Raedt van Groningen: Rickert Syabbes draagt over aan Albert Takes zes Arentsguldens erfflicher Rente payment waarvoor als zekerheidsstelling dienen zes jukken land, gelegen in Rasquerder Richt, daar Melle Henrichs aan de zuidzijde aan zwet, Wabbe Volk aan de noordzijde "end br. . . hillige lant" (het kerkeland van Breede?) aan de westzijde. Actum 1480, dage na St. Margaretha, toen burgemeesters waren: Sweder Kater, Herman Potter, Coppyn Jarges en Roleff Mepsche.
zegel verdwenen of nooit gezegeld geweest; in dorso: Albert Takens, met latere hand toegevoegd: 6. arens gl. rente. Het stuk is goed bewaard gebleven. nb, het jaartal kan niet juist zijn; zie de volgende verzegeling:
- nr 7: herhaalde versie van stuk nr 6, echter met de datering: 1489 " . . . end Victoris dage martiriorum"; de genoemde burgemeesters zijn dezelfde als in nr 6; zij waren inderdaad in 1489 (en niet alle in 1480) in functie. Vermoedelijk is nr 6 een afschrift van nr 7, welk laatste stuk ons geschonden is overgeleverd, zonder zegel. Het afschrift is dan kort daarop vervaardigd.
- nr 8: Heer Steven Reneck (?) Cureet te Breede, Reynt . . . heert en Rijstre Wepkema advocaten staan Aylcken bij den Dijck en Wytien, zijn vrouw, toe levenslang twee koegras te gebruiken en te gebruiken als ware het hun eigendom, uit dankbaarheid dat Aylcke en Wytien "ons Curesien und oeck den hilligen up die brede vs. hebbe ghegeven een ewich testament". Getuigen zijn: Mester Jacob Balke, pastoor to Werphum, Heer Frederyck commissarius ende pastor to Baffelt, Heer Albert Horst pastor in den Andel. Actum op de dag na St. Servatius 1522.
zegel verdwenen; het stuk is slechts weinig beschadigd. In dorso: . . . koegras

nr 9: voor Johan Sickinghe toe Warffumborch etc.: Ds Samuel Ritzius, Goe Jacobs en Broercke Reinnoltz, pastor en kerkvoogden te Warffum verklaren in dato 8 augustus 16.. aan de provincie tot profijt van de armen geleend te hebben f 1.000,—. Actum 20 september 1630

zegel verdwenen; geschonden

nr 10: Johan Sickinghe toe Warffumborch etc. verklaart over te dragen aan Ds, ampt Alle Pieters en Tamme (Lu)bberti, resp. kerkvoogden en coster en schoolmeester aldaar tot profijt van de kerk en de kosterij zekere zeven en een kwart grazen land in de Westervalge te Warffum, welk land onlangs is aangekocht van Harmke ... en haar zoon Dreuwes Alles;; zwellende: de meijer van Vrouw Meck(ema?) ten oosten, de Heerweg ten zuiden, de Heerweg en "mijne prebende", waarvan de helft ten profijte van de kerk en de andere helft ten profijte van de kosterij, om daarmede te doen, wat zij elk in hun kwaliteit willen. Voorts sprake van (ruil met?) 2 jukken land, waarvan kerk en kosterij elk één toebehoort, het ene nog gebruikt door Jan Hindricks meijerwijze en onverscheiden gelegen, en het andere, onverscheiden in een venne van zeven jukken, in Gackemaheert en in gebruik bij Jan Hindricks en Annijker echtelieden, volgens brief dd. 1 1650, verleden voor Jr Johan Sickinghe. Actum 1650

zegel verdwenen; stuk zwaar geschonden

n.b. wellicht is de naam van de schoolmeester vergeten bij de vermelding; ca. 1650 was schoolmeester te Warffum Rolef Alberts; een Tamme Lubberti aldaar is ons als redger en collector alhier wel, als schoolmeester niet bekend. Schoolmeesters van Breede zijn ons niet bekend. De zinsnede "Ds ... Lubberti" Sampt Alle Pieters en Tamme Lubberti etc., waarbij naar het zinsverband te oordelen, een naam ontbreekt.

Groninga

Mededelingenblad van de afdelingen „Groningen en Noord-Drenthe” en „Winschoten” van de Nederlandse Genealogische Vereniging

10e JAARGANG

NUMMER 6

JUNI 1964

Redactie :

T. Balk, F. Rensen en O. D. J. Roemeling

**Redactiesecretariaat
en Administratie :**

T. Balk, Eyssoniusstraat 15 te Groningen

Abonnementsgeld :

voor leden van de N.G.V. f 9.—, voor
niet-leden f 11.50, te storten op postrek.
nr. 1019484 ten name van de
Penningmeester van „Groninga” te
Harkstede

Begin mei j.l. overleed op 84-jarige leeftijd de Heer K. J. Ritzema van Ikema. Een einde was gekomen aan het leven van een man, wiens naam voor alle Noordelijke genealogen een symbool was. Veertig jaren geleden reeds verwierf hij zich grote bekendheid door de bewerking van „Het Nageslacht van Jacob Sijbolts en Geetruid Cornelis”. Dit werk kon toen reeds gelden als het standaardwerk op genealogisch gebied voor Noordelijk Groningen. Echter, de betekenis ervan beperkte zich niet tot het genealogische terrein. In vele opzichten was het een buitengewoon waardevol werk; men denke aan locale geschiedschrijving, agrarische geschiedenis enz. De omvang van het werk maakte duidelijk hoeveel werk de samensteller zich heeft getroost in een tijd, waarin de archivalische mogelijkheden veel beperkter waren dan thans het geval is.

De zeer grote belangstelling, die de uitgave van 1925 ondervond, was voor de Heer Ritzema van Ikema aanleiding een herziene en aangevulde uitgave van het werk voor te bereiden. Vele jaren werkte hij aan de totstandkoming van „Ommelander Geslachten” en buitengewoon groot moet voor hem de voldoening geweest zijn, de tweede uitgave van zijn levenswerk te mogen beleven. Wie het genoeg heeft gehad hem te hebben gekend, weet hoe hij in hart en nieren genealoog was. Het contact met hem was altijd bijzonder prettig en te allen tijde was hij bij de oplossing van genealogische problemen behulpzaam. De erkenning van zijn verdiensten door H.M. de Koningin was een onderscheiding, waarop de genealogen trots mochten zijn: het was een onderscheiding voor de man, die een werk schiep, dat zijn weerga niet heeft.

Met dankbaarheid mogen wij aan hem terugdenken, die door zijn onblusbaar enthousiasme tot op zeer hoge leeftijd genealogisch werkzaam is geweest met zulke buitengewone resultaten, aan hem ook, die wij als lid onzer vereniging hebben verloren. De Noordelijke genealogische kringen verliezen in hem één van hun meest vooraanstaande personen en zeer velen een grote vriend.

O. R.

HET GESLACHT EUWES OP JACOBUSMAHEERD ONDER LEERMENS

In Groninga van Febr. en Maart 1960 komen de opschriften van een aantal grafzerken voor uit de kerk van Leermens. Het artikel is geschreven door de heer A. Hoft te Appingedam, aan wien ik een aantal gegevens ontleen. Een verder onderzoek heb ik ingesteld in verband met een boedelscheiding, die ik onder ogen kreeg. (R.A. XXIV d l fol. 61, datum 28 mei 1773). De daarin vermelde namen van gerechtigden komen voor onder V en VI.

Ik kom tot het volgende resultaat:

Volgens de kroniek Rengers woont er in 1515 reeds een Focko Ewens onder Leermens.

- I. In 1573 woont daar Focke Ewens († 16.3.1603) geh. met Enneke Itens († 6.5.1615) d. v. Reneko Itens en Frouke Elema (Genealogie Elema nr 141).
- II. Hun kinderen:
 1. Wischke († 15.5.1613) geh. met Peter Lambers.
 2. Hille († 25.2.1669) geh. met
 - a. Heebe Jans
 - b. Arendt Reintiens Kleverinck († 13.3.1654)
 3. Popko († voor 1670) geh. met Grietie Brunnens († 22.1.1670).
- III. Kinderen van Popko en Grietie:
 1. Focke († 3.12.1674) kerkvoogd, geh. voor 1648 met Mayke Alles van Leermens, (ook genoemd Mayke Wristers), † na 4.3.1685, d. v. Alle Wristers.
 2. Grietje († 26.10.1675) geh. met
 - a. Sirp Jacobs Elema te Toornwerd (Gen. Elema nr 416)
 - b. Aycke Reinders, op de Noord onder Toornwerd († 25.9.1677). (zie Groninga Febr. 1963).
- IV. Zoon van Focke:

Popko (1668 — 24.4.1734), kerkvoogd en ouderling, mede-collator, 21.1.1708 te Loppersum geh. met Swaantien Jurjens (13.6.1684 — tegen 1764), d. v. Jurjen Reinders en Lumke Edsarts op Stork onder Loppersum. (Zie Loppersum blz. 120).
- V. Kinderen van Popko en Swaantien:
 1. Grietje (* 25.8.1709 op Stork), geh. met
 - a. Pieter Symens op 26.4.1733. Hij is schepper en woont op Stork.
 - b. Pieter Luitjens op 23.5.1745. Deze woont ook op Stork.
 - c. Eppe Bojes op 23.5.1749. Ook deze woont op Stork.
Hij hertrouwt 26.12.1754 met Kunje Jans.
 2. Tetic, huwt met Jan Klaasens Vegter van Bierum op 2.3.1732.
 3. Mayke, huwt met Jan Onnes van Leermens, op 14.4.1732.
 4. Edzardina, huwt met
 - a. Cornelis Huisman van Appingedam op 20.4.1737.
 - b. Geert Haikes Schepel van Groningen, geprokl. op 9.2.1744.
 5. Focke huwt, met Geertjen Reinders van Westeremden op 29.3.1744. Ze wonen te Loppersum. (Zie Loppersum blz. 127)
 6. Jurjen Reinders (1725 — 10.3.1795), ouderling, collator, schepper en hoveling op Jacobusmaheerd, huwt met Jantien Cornelis van Kantens 11.6.1747.
 7. Wobbegijn, huwt met Otto Claesen van Woltersum op 12.5.1748. Hij is pelmulder te Tjamsweer.
- VI. a. Kinderen van Grietje en Pieter Symens:
 1. Dieuwerke (* 1734), geh. met Eppe Jacobs in 1760.
 2. Lummigjen (* 1738), geh. met Hindrik Nederhoed in 1762. De vader

van Nederhoed is hoedenmaker te Appingedam.

3. Grietje (* 1741), jong gestorven.
4. Zwaanjen (doop niet gevonden), geh. met Maurits Bettens Mulder in 1771.

Van Grietje en Pieter Luitjens:

5. Luitjen (* 1746), geh. met Byweke Hindriks in 1771.

Van Grietje en Eppe Bojes:

6. Boje (* 23 Aug. 1750), jong gestorven. De moeder is dus nadien gestorven.

b. Kinderen van Tetie en Jan Klaasens Vegter zijn Klaas en Popke.

c. Dochter van Mayke: Zwaantje, geh. met Reinder Jans te Uithuizermeeden in 1756.

d. Dochters van Focke:

1. Zwaantjen, geh. met Luitjen Klaassen.
2. Aafke, geh. met Meindert Klaassen.
3. Maijke, geh. met Tjalling Kornellis.

e. De kinderen van Edzardina, Wobbegijn en Jurjen Reinders worden in de acte niet genoemd, omdat de ouders nog in leven zijn.

f. Die van Jurjen zijn:

1. Swaantje (* 20.3.1745), geh. met
 - a. Jan Sickes op 7.5.1769.
 - b. Klaas Berents op 23.3.1774.
2. Cornelis Euwes (* 21.5.1751), geh. met Hyktjen Eysses te Kantens op 13.6.1779. Hij sterft reeds op 2.9.1779. Uit dit huwelijk is geen kind geboren, zodat met de dood van deze man het geslacht Euwes op Jacobusmaheerd in de manlijke lijn is uitgestorven.
3. Aaltje (* 15.12.1754), jong gestorven.
4. Antje (* 2.4.1758), geh. met Wigbolt Jans op 29.4.1781.

Behalve de familie Euwes op Jacobusmaheerd komen in de buurt ook nog voor Magdalena en Focke Euwes, beiden van 't Zandt. Eerstgenoemde huwt in 1727 met Jacobus Metelerkamp, predikant te Leermens. Laatstgenoemde komt in Juni 1707 met attestatie van 't Zandt naar Westeremden, waar hij op Bottemaheerd gaat wonen. De naam Focke wijst naar verwantschap, maar het verband met die van Leermens kan ik niet vinden. Hopelijk kunt u mij op weg helpen.

Ds. I. Hamming
Loppersum.

* * *

Het Westerkwartierse geslacht HUMMERSMA

door P. LUINSTR

(V)

13. JLE HUMMERSMA. Op 5 september 1599 werd te Groningen gerechtelijk verkocht het vierde deel van een heerd groot 70 grazen en „Jeltema Heerd” genoemd. De gebruikers waren toen Jan Derks en Greethe „sine huisfrouwe”. Deze heerd was gelegen „toe nijkerk in Langewolt”. Rechten op deze heerd hadden de „nagelatene kinders van zaliger Jlen unde Tyaerdt Hummersma”. Deze heerd, ook wel Jelkemaheerd genoemd, bestaat thans nog. Dit is de boerderij van Beukema, gelegen aan de noordzijde van de provinciale weg te Niekerk, gem. Oldekerk. De boerderij ligt een eindje het land in.
14. TYAERDT HUMMERSMA. Zie het vermelde bij nummer 13.

Vijfde geslacht.

Kind van 5.

15. REMPT HUMMERSMA. In 1562 gaven Stadhouder en Hoofdmannen aan een 6-tal ingezetenen van Humsterland autorisatie om met 3 dijkrechtters „die dijksedelen aldaer, die dorch lange verloepen jaren ende verstarff van menschen seer duyster ende intricaet sijnt”, te vernieuwen. Dit gebeurde.

Genoemde 6 ingezetenen waren Rempt Jensema, Herman Sickinge, Reiner Fritema, Lubko Tyaersema, Hiddo Jensema en Rempt Pappema. De 3 dijkrechtters waren Ubel Tasma, *Rempt Hummersma* en Wobbe Phaesma.

1563. 12 augustus. Volgens het toen gegeven dijkrecht was *Rempt Hummersma* een van de drie dijkrechtters in Humsterland (Archief van het Dijkrecht van Humsterland nr. 16).

1567. In dit jaar stierf de vader van Rempt. Hij volgt zijn vader op als grietman en wordt dit jaar als zodanig beëdigd. Hij schrijft hierover: „..... van mijn zal: vaeder *Ballo Hommersma* van Iaer tot Iaer, hen tot den Iaere 1567 en in 't Selve Iaer is mijn vader overleden, des soo heb ick Remt Hummersma in 't Selve Iaer in Sijn Stede de Grietenie noch aangeswoorenn.....” enz. („Clauwe-Boeck van Johan Tjassens” folio 106).

Vermoedelijk kind van 11.

16. REMPT HOMMERSMA woonde te Steenharst (ook Stienharst genoemd). Deze buurtschap heeft thans nog deze naam. Het behoort onder het dorp Augsbuurt, gem. Kollumerland en Nieuw Kruisland. Hij overleed vóór 27 september 1620 en liet 5 minderjarige kinderen na.

1620. 27 september. „*Rempt Hommersma* Wed. tot Steenharst” is schuldig aan Dirk Dirx 3 carolusguldens min 5 stuivers (Weesboek van Kollumerland P 6, folio 266).

1620. 14 november. Het weesboek vermeldt dat Reinder Jeltszn Eysma ten verzoeke van Pieter Dirx tot Steenharst by 't Gerechte van Collumerland tot Curator resp. voormondt is geordonneerd en geauthoriseerd over de nagelaten weeskinderen van wylen *Rempt Hommersma*.

1625. 28 maart. Op deze dag „compareert Pieter Dirx wonende tot Steenharst als Stiepvader en geauthoriseerde Curator ad hunc actum over de 5 minderjarige weeskinderen van wylen *Rempt Hommersma*, requirant ter eenre en Reiner Jeltszn Eysma als Oom en Voormondte over voorschreven 5 kinderen gerequireerde ter andere zijde om van de gerequireerde te ontvangen rekening, bewys en reliqua.” De slotsom van deze rekening is dat er voor de 5 kinderen samen nog geen 200 carolus gulden overblijft.

Kind van 12.

17. EME HUMMERSMA woonde in 1595 als huurboer te Lutjegast op een boerderij welke zijn ouders in eigendom bezaten. Deze boerderij werd op 17 maart 1595 gerechtelijk door de Stadhouder en Hoofdmannen verkocht.

Vermoedelijk kind van 14.

18. ILA HUMMERSMA. Zijn voordochter Sara Hummersma bezat in jan. 1648 land te Grijpskerk (Rechterl. Arch. Iii, Protocol van trekcedullen).

Zesde geslacht.

Kind van 15.

19. WYT HUMMERSMA. Zie het vermelde bij nr. 15.

Kinderen van 16.

20. JILT HOMMERSMA. Hij compareerde voor het gerecht te Kollum op 23 juni 1648 ter afrekening. „Compareerde Wybelt Idses Hagemas als man en voogd over Romke Jacobsdr zijn vrouw ter eenre en *Jilt Rempts Hommersma.....*”. Hij tekent: Jilt Rempts.

(Weesboek van Kollumerland P 14). De vader van Rempt liet in 1620 5 minderjarige kinderen na waarvan de namen niet bekend zijn. Met grote erkentelijkheid zij hier vermeld dat Ds. D. van Dijk te Leeuwarden zo bereidwillig was de Recesboeken, Weesboeken, Proclamatieboeken en Hypotheekboeken van Kollumerland door de nemen. Aangezien de hierin voorkomende namen niet geklapperd zijn, betekende dit, dat hij enige weken heeft opgeofferd om alle dagen bladzijde voor bladzijde na te pluizen. Hetgeen in dit artikel uit de rechterlijke archieven van Kollumerland is vermeld, is ontleend aan de aantekeningen van Ds. van Dijk.

Kind van 17.

21. FRANS HUMMERSMA. Hij is genoemd naar zijn grootvader Frans Hummerma te Lutjegast. Hij woonde waarschijnlijk ook op dezelfde boerderij als grootvader, die een vermogend man was. De kleinzoon Frans begon zijn huwelijk met schulden.

Zijn naam wordt op verschillende manieren geschreven, namelijk: 1630 Frans Hommersma, 1630 Frans Hummersma, 1640 Frans Hommerts, 1646 Frans Jemmes Hommertsma, 1646 Frans Jmes Hommersma. Hij was getrouwd met JICKE JANS, ook wel Jye Jansdr genoemd. De vader van Frans heette Eme. Ook bij deze voor naam zien wij een klinkerverandering als hij de Lauwers over trekt. Dit riviertje is de grens tussen de klank met een *ee* en die met een *i*, *ie* of *y* (geen *ei*-klank). De eerstgenoemde klank komt ten oosten van de Lauwers voor en de andere ten westen. Bijv.: Eme en Ime, Jme of Yme; Ebel en Ybel; Ebeltje en Ybeltje; Teetje en Tietje, Peter en Pieter of Pyter; Seebe en Sybe, Andreeske en Andrieske; Drewes en Dnieuwes; Ekeen Yke of Ike; Eeltje en Ylje of Illje; Eedske en Ietske; Greetje en Grietje; Ewe en Iwe of Ywe; Ete en Ite; Pebe en Pibe; Reender en Riender; Reenke en Rienke; Micheel en Michiel en nog vele andere voorbeelden uit het Westerkwartier. Ook andere namen veranderen ten westen van de Lauwers van klank, bijv. Tjark wordt Tjerk, Tjaard wordt Tjeerd enz. Het omgekeerde komt natuurlijk ook voor.

(wordt vervolgd)

De nakomelingen van JAN CLASEN en JANTJE HELPRICHS

door P. J. RITSEMA

(III)

Deze voogden werden op 19-12-1766 benoemd na het overlijden van Geertje Claasen. XLIII h d.d. 19-12-1766.

Onder hun toezicht heeft zich dus wel een familiedrama voltrokken.

XLIII h. d.d. 19-2-1779.

Hendrik Alberts thans mondige zoon van Albert Hendriks en wijlen Geertje Claasen op Menneweer, verzoekt afrekening van de voogden Rijpke Mennes en Eijse Lues. De sibbevoogd Menne Pieters is overleden.

XLIII h. d.d. 3-2-1780.

Op verzoek van de voormond Rijpke Mennes en de vreemde voogd Eijse Lues wordt in de plaats van de overleden sibbevoogd Menne Pieters over de 3 minderjarige kinderen van wijlen Albert Hendriks bij wijlen Geertruid Clasen op Menneweer, benoemd tot sibbevoogd Claas Mennes van Vliedorp.

XLIII h. d.d. 28-4-1787.

Trijntjes Hendriks op Menneweer, verzoekt voogden te stellen over haar 2 pupillen bij wijlen Albert Hendriks in egte verwekt. Hendrik Alberts voormond, Harmannus Berghuis sibbe- en Lamert Helptrigs vreemde voogd.

XLIII d. d.d. 11-5-1787.

Inventarisatie van de goederen van Trijnje Hendriks en wijlen Albert Hendriks. Een boerenplaats met 45 jukken land f 3000,—; profijtelijke staat f 4075-18-4; schadelijke staat f 3467-19-5; zuiver over f 607-18-7. Kinderen: Cornelis in 't 16e en Hendrik in 't 19e levensjaar.

9. *Jurjen Clasen*, geb. op Menneweer, ged. Vierhuizen 7-12-1727.
10. *Jurjen Clasen*, geb. op Menneweer, ged. Vierhuizen 17- 9-1730.
11. *Anje Clasen*, geb. op Menneweer ged. Vierhuizen 25-10-1733.
12. *Jurjen Clasen*, geb. op Menneweer ged. Vierhuizen 24-10-1737.

Ve geslacht.

kinderen van 6.

13. *Claas Jans*, geb. op Midhuizen ged. Vierhuizen 2-12-1747.
14. *Jacob Jans*, geb. op Midhuizen ged. Vierhuizen 17- 3-1749.
15. *Eilke Jans*, geb. op Midhuizen ged. Vierhuizen 20- 6-1751.
16. *Jacob Jans*, geb. op Midhuizen ged. Vierhuizen 15- 8-1756.
17. *Claas Jans*, geb. op Midhuizen ged. Vierhuizen 10- 8-1758,

overleden op Midhalm nabij Vierhuizen 1-2-1787, gehuwd Vierhuizen (kerk) 26-2-1786 *Luikje Lue's Dijkhuis*, ged. te Vierhuizen 31-5-1761, aldaar overleden in 1805, dochter van Lue Rennes Dijkhuis en Hillechien Tonkens. Na het overlijden van *Claas Jans* huwde zij in 1790 met Eizo de Cock, zoon van Ds Rembertud de Cock, predikant te Tinallinge en Antje Eises Wiersema. (zie voor een overzicht van het geslacht De Cock. „De Westpolder” bl. 216.)

De uit het eerste huwelijk geboren zoon *Jan Clasen* nam de naam De Cock aan naar zijn stiefvader. (Zie voor het grafscript van *Claas Jans* „Grafscripten in Stad en Lande” en „De Westpolder” bl. 230.).

XLIII c. d.d. 16-2-1786.

Huwelijkscontract tussen Klaas Jans en Luiktjen Lue's Dijkhuis. Aan bruidegomszijde Geeske Jans als volle zuster; Rijpke Mennes als volle neef en dedigsmen; aan bruidszijde Hillegien Tonkes weduwe Dijkhuis als moeder, Renne en Willem Lue's Dijkhuis als volle broers, Geertruida Lue's Dijkhuis en Jan Mennes als volle zuster en zwager.

XLIII b. 2. d.d. 6-7-1790. Extra Rechterdag te Ulrum.

Luikje Dijkhuis weduwe Claas Jans inzake moeilijkheden over de taxatie van goederen met de voorstanderen van haar minderjarig kind, waardoor zij in haar voorgenomen huwelijk wordt gestremd. Voorstanders zijn Goosen Berents, Renne Lue's Dijkhuis en Willem IJmes. De behuizing en de beklemming groot 33 jukken binnendijks land en 53 jukken buitendijks land en nog plm. 14 jukken kwelder door haar man gekocht voor 8500 gl. waarvoor zij thans 11000,— wil geven, wordt door Goosen Berents geschat op zeker 32500,— gl. Het Gericht schat een en ander op 11000,— gl.

XLIII b. 2. d.d. 16-9-1791. Rechterdag Ulrum.

E. de Kock verklaart dat hij in 1790 gehuwd is met Luikje L. Dijkhuis die een zoontje heeft bij wijlen Claas Jans.

XLIII c. 4 d.d. 23-5-1778.

Hij koopt de boerderij Menneweer met zijn broeder Lammert.

XLIII c. 4. d.d. 25-5-1782.

Klaas Helprigs draagt over aan zijn broeder Lammert Helprigs zijn deel in de boerderij Menneweer voor 2750 Car. gl.

XLIII c. 4. d.d. 21-12-1783.

Claas Helprigs op Menneweer leent van Eijlert Jans en Eijlke Jans op Zoutkamp de somma van 350 Car. gl.

20. *Anje Helprichs*, ged. Vierhuizen 20-2-1756, overleden aldaar 20-1-1794, huwelijkscontract 21-3-1777 met:

Renne Lue's Dijkhuis, ged. Vierhuizen 25-5-1749, overleden aldaar 20-8-1792, winkelier en koopman te Vierhuizen, zoon van Lue Rennes Dijkhuis en Hillegien Tonkens.

XLIII c. 4. d.d. 21-3-1777.

Huwelijkscontract tussen Renne Lue's Dijkhuis en Anje Helprichs. Aan bruidegomszijde Lue Rennes Dijkhuis en Hillechijn Tonkens als vader en moeder en aan bruidszijde Jan Clasen en Harm Lammerts als volle ooms. (zie ook O.G. I. bl. 446)

XLIII h. d.d. 30-4-1794.

Voogden gesteld over de 4 minderjarige kinderen van wijlen Rinne Lues Dijkhuis en wijlen Anje Helprigs.

Lammert Helprigs voormond, Jan Mennes sibbe- en E. de Cock vreemde voogd.

21. *Lammert Helprichs*, ged. Vierhuizen 13-3-1757, overleden op Menneweer, begraven te Vierhuizen 2-2-1807, gehuwd Ie (huwelijkscontract 12-4-1782) met: *Eltje Jacobs* (Beukema) ged. Vierhuizen 12-8-1753, overleden aldaar 23-10-1786, dochter van Jacob Rijpkens en Martje Jans.

gehuwd IIe Vierhuizen (kerk) 12-12-1789 met:

Ijtje Lue's Dijkhuis. ged. Vierhuizen 18-3-1764, overleden te Ulrum 22-1-1846, dochter van Lue Rennes Dijkhuis en Hillegien Tonkens. Lammert Helprichs was landbouwer op Menneweer.

(wordt vervolgd)

TOEVALSVONDSTEN OVER GRONINGERS IN GELDERLAND

verzameld door T. Balk

Doop- en trouwboek van Gorssel:

Ondertrouw 14 dec. 1787, gehuwd Gorssel 30 dec. 1787: Johannes Timmerman j.m. geboortig van Bourtange, konstapel bij een compagnie artilleristen onder de WelEdelGestr. Heer Kapitein Mulder, thans garnizoen hebbende te Nijmegen, met

Jantje Hermsz. van Essen, j.d. geboren te Nijebroek en wonende alhier
In echte bevestigd 22 febr. 1782 te Gorssel met attestatie van Groningen en Zutphen: Jan Geertsema van Wijghel J.U.D. en Anna Palts

Kerkelijke registers van Kootwijk:

1662 lidmaat alhier: Geert Bolmeier, van Delfzijl

18 apr. 1658 alhier gehuwd: d'Hoogedelgeb. Heer Diderich van Weerdenburgh, Soone van den Hoogedelgeboren Heer Colonel Weerdenburgh, Heer tot Rysum, Harskamp en Lent, en
de Hoogedelgeb. Juffere Occa Anna Elisabeth Ripperda, erfdochter van de Hoogedelgeb. Heer Ripperda van Farmsum, in syn leven Heer tot Rysum en Harskamp.

Trouwboek van Laren (Gld):

Johan Rudolph Sluiter, custos en schoolmeester te Laren (Gld), huwt 17 sept. 1724 alhier met Anneke Fockes uit Appingedam, op attestatie van Ds. Albertoma aldaar

Hendrik Loman, zoon van wijlen Hendrik Loman, uit Groningen, gaat in ondertrouw 8 oct. 1717 en huwt 7 nov. 1717 te Laren (Gld) met Aaltje Willems, van Verwolde.

* * *

VRAGEN en ANTWOORDEN

Wie kan de Heer C. J. Wegman, Dopheide 16, te Emmen, inlichtingen verschaffen omtrent een familievereniging "Wegman" in West-Duitsland?

Wie kan de Heer Fritz Thole, Bremen 1, Heinrich Hertzstrasse 42, inlichtingen verschaffen over dragers van de naam UMMIUS? Bekend is een Johann Anton Ummius, * Westrum bij Jever 14 juli 1683, † Jever 25 april 1725, zoon van de predikant Ummo Ummius en Helena Katharina Dugend; als student ingeschreven te Jena 1 mei 1706, in april 1723 genoemd als doctor medicinae te Groningen, en op 20 mei 1723 als fürstlicher Stadt- und Landphysikus. *

De Heer A. de Vries te Leeuwarden deelt naar aanleiding van vragen van de Heer Bos (Gruoninga 1963, pg. 80) mede, dat de genoemde boekjes niet aanwezig zijn in de Provinciale Bibliotheek te Leeuwarden. De genealogie Doornbos werd wellicht door Ds Wumkes gepubliceerd in het Maandblad Groningen, waarvan hij redacteur was. De bedoelde boekjes zijn wellicht in het bezit van Ds. A. D. Wumkes te Deventer, zoon van de schrijver.

Wie bezit betreffende het oorspronkelijk Doopsgezinde geslacht Hulshof gegevens? Het komt oorspronkelijk uit Overijssel en vestigde zich via Appingedam en Loppersum te Ulrum. Gegevens worden gaarne ingewacht door P. J. Ritsema, Breezandstraat 15 te Scheveningen.

* n.b. Johannes Antonius Ummius, Ievera Frisius, Med. cand., als student ingeschreven te Groningen 13 april 1723; Johannes Antonius Ummius, Jeverensis, gepromoveerd tot Doctor in de Medicijnen op een dissertatie „De herba fumaria” 3 mei 1723 (Album Stud. Gron.) (Red.)

GESLACHTEN

EN

WAPENS

GENEALOGISCHE HERALDISCHE

TENTOONSTELLING

WARFFUM 1964

GESLACHTEN EN WAPENS

ERECOMITE

- S. DE WAARD, burgemeester van de gemeente Warffum
Mr. E. H. Y. VAN HEES, voorzitter van de Nederlandse Genealogische Vereniging
P. J. MODDERMAN, vice-voorzitter van de Nederlandse Genealogische Vereniging
S. S. MENSORIDES, voorzitter van het Museum „Het Hogeland”
Ir. Th. P. E. DE KLERCK, voorzitter van de afdeling Winschoten van de Nederlandse Genealogische Vereniging
G. A. BRONGERS, voorzitter van de afdeling Groningen en Noord-Drenthe van de Nederlandse Genealogische Vereniging

TENTOONSTELLINGSCOMMISSIE

- A. BETTEN (Museum „Het Hogeland”)
J. F. BOTJES (Museum „Het Hogeland”)
G. A. BRONGERS (Museum „Het Hogeland” en Nederlandse Genealogische Vereniging)
Mevr. P. CLEVERING—ALLERSMA (Museum „Het Hogeland”)
Mevr. J. ELEMA—HAVINGA (Museum „Het Hogeland”)
Mej. P. J. C. ELEMA (Nederlandse Genealogische Vereniging)
W. VAN GROENENBERGH (Nederlandse Genealogische Vereniging)
Mevr. S. HEIDEMA—BOELSTRA (Museum „Het Hogeland”)
Mevr. . J. HUIZINGA BRUINS—GROENEWOUT (Museum „Het Hogeland”)
Ir. Th. P. E. DE KLERCK (Nederlandse Genealogische Vereniging)
S. S. MENSORIDES (Museum „Het Hogeland”)
G. S. MULDER (Museum „Het Hogeland”)
J. OUDMAN (Museum „Het Hogeland”)
C. G. REINDERS (Museum „Het Hogeland”)
Drs. O. D. J. ROEMELING (Nederlandse Genealogische Vereniging)

CATALOGUS

1. Overzicht van de familie H. WAL, aanvangende met Hindrik, levende ca. 1750 te Nieuwolda
2. Geslachtsboom 1850 van de nakomelingen van J. R. GEORGIUS
3. De wapens op de brug van Termunterzijl in 1725, getekend in kleuren door de Heer R. Georgius te Nieuwolda
4. Geslachtsboom met foto's van de familie VEEMAN—OTERDOOM
5. Geslachtstafel familie ABEE, beginnende met Meerten Leenderts, — te Meeden (Old.) 8 november 1672
6. Geslachtstafel van de familie TIMMER en aanverwante families, afstammende van Folker, * te Meeden (Old.) ca. 1675
- 7 en 8. Silhouetten van Daniel Vincent MENIL (1672—1833) en Maria Elisabeth PEUCH (1751—1823) echtelieden. De silhouetten zijn beschreven in „Gens Nostra” 1960, blz. 321—324
- 9 en 10. Pastels van Ds Bartholomeus Alberts Yzendoorn (1761—1828) en Elberta van Ling (1770—1806)
- 11 en 12. Silhouetten van de onder 9 en 10 genoemde personen
13. Verzameling advertenties en knipsels van andere aard betreffende de familie GROENEVELD
14. Verzameling knipsels en andere familiepapieren betreffende de familie DE KLERCK
15. Pijpekop, met de naam H. J. MEIJER, * Wirdum 17 februari 1841, en het opschrift Siddeburen 1874
16. Kaart door Arent de Vriese, geadmitteerd ingenieur en landmeter, d.d. 11 mei 1683, vervaardigd voor Jonker J. Gruis, van de TAKKENBORCH te Thesinge.
17. Geslachtsregister (manuscript) van de familie Tamme Geerts van SLOOTEN, wonende op Grijssloot, ca 1785
18. Pastels, voorstellende twee onbekende (Groninger?) personen, vroeg 19e eeuw.
19. Almanak uit het jaar 1790 met aantekeningen betreffende de familie GERTSEN en BORDAS te Leiden
20. Levensbeschrijving van Phoebus Hitzerus THEMME (* Groningen 3 mei 1757), en Preken door Ds Wilhelmus THEMME, predikant o.m. te Amersfoort, gedrukt 1730.
21. Staatboek van de bezittingen van Baron Lewe van Aduard over de jaren 1768—1783; de overige delen van deze reeks bevinden zich ten Rijksarchieven te Groningen.
22. Kerkbijbel van de familie GEORGIUS uit Blijham met familieaantekeningen.
23. Copie van het Stadtbboek van 1425, vervaardigd in 1668 (n.b. van dit boek, zijnde een verzameling van oude stadswetten e.d., zijn slechts enkele exemplaren bewaard gebleven)
24. Familiebijbel met aantekeningen betreffende de familie RENGERS—BAKKER.
25. Kerkboek, destijds toebehorende aan Lupke MULDER
26. Collegedicaten van Prof. Dr C. Star Numan, hoogleraar te Groningen, over het jaar 1836—1837
27. Mr L. Ph. C. van der Bergh: Grondtrekken der Nederlandse Zegel- en Wapenkunde, 1861
28. Studiën over Wapen- en Zegelkunde, door J. ter Gouw, 1865
29. Verzamelingen preken van een predikant, wiens identiteit totnutoe niet kon worden vastgesteld; ca. 1760—1786
30. Naamlijst van de afgevaardigden van Ommelanden bij de erfelijkheidsverklaring ten gunste van Prins Willem V, 1748
31. Stamboek van de nakomelingen van DERK PIETERS en KATRINE TOMAS op Melkema te Huizinge (Stamboek HUIZINGA); door Ds Huizinga, 1883

32. Familiebijbel, toebehoord hebbende aan Harmannus WIBBENS te Zandweer, ca 1780, met enkele aantekeningen betreffende zijn familie
33. Familiebijbel met zilveren krappen, 1795
34. Stamboek van de nakomelingen van FIEPKE FOPPE en DIEVER OLFERTS (?) (Stamboek COOLMAN), door Ds Huizinga
35. Henricus Goltzius: De Graven van Hollandt Zeeland en Vrieslandt, met getekende portretten, 1678
36. Genealogie van het geslacht HOPMA, ca. 1650—1930, samengesteld door J. H. Hopma
37. De Waarden en het geslacht DE WAARD, genealogie
38. Genealogie GROMMERS, door L. Grommers Hzn, Groningen 1927
39. Het nageslacht van HOMMERI POPKENS WIGBOLDUS en SIBELCKE HARREMS te Westerembden (Genealogie WIGBOLDUS), door R. E. Wigboldus, dec. 1928 (eerste druk dezer genealogie; de tweede druk verscheen, aanmerkelijk aangevuld, in 1957)
40. De drukkersgeslachten SIPKENS—HOITSEMA en de Groninger Courant, door Dr C. Hoitsema, 1953
41. Genealogie ELEMA deel I, door F. R. Elema Gzn, 1923
42. Fragment-genealogie van het geslacht de RIEUX, door A. J. E. van der Crab, 1896
43. Het geslacht MEIHUIZEN, door J. Meihuizen Szn, over de jaren 1622—1922
44. Het geslacht HAMMING, door Ds I. Hamming, 1961
45. P. K. Dommissie: Michel Adriaansz. de RUYTER en zijn naaste familie; 1907
46. Het nageslacht van TAMME GEERTS en BOUKE JACOBS, deel I (Genealogie TAMMENS); 1957, door R. J. Bakker
47. Manuscript genealogie RIPPERDA, door B. J. van Ijsseldijke, ca. 1850
48. A. L. van Cattenburgh: Intogt der Hollanders binnen Zierikzee in 1304; 1865
49. A. Pathuis en Drs. E. J. Werkman: Beschrijving van de Doop-, Trouw- en Begraafboeken in de provincies Groningen en Drenthe, voor 1811; 1953
50. Armorial Général, door J. B. Rietstap; 1861
51. Gedenkboek van de Johannes Kerkhoven-polder, door Mr D. Vis; 1952
52. Gedenkboek der Reductie van Groningen in 1594; uitgeg. 1894 met opstellen van verschillende schrijvers
53. H. J. Tiemersma: Gedenkboek ter gelegenheid van het 250-jarig bestaan van Wildervank; 1897
54. P. Biesta: Geschiedenis van dorp, karspel en kerk te Pieterburen; 1939
55. Kroniek van Delfzijl, tot 1907, door T. R. van Streun
56. R. Fruin: Geschiedenis van Westerwolde (diss. Leiden); 1886
57. G. M. Reyntjes: Groningen en de Ommelanden van 1580 tot 1594 (diss. Groningen); 1914
58. Levensbeschrijving van Abel Coenders van Helpen, met een overzicht van zijn familie, door Prof. H. Alting; 1775
59. Lijst van wapenborden in de Ommelanden tussen Eems en Louwers (1568—1826), door A. Pathuis (overdruk uit de Nederlandsche Leeuw 1934)
60. Reunie van het voorgeslacht: catalogus ener tentoonstelling in 1959 te Groningen, met vele afbeeldingen en biografische gegevens en inventaris van geschilderde portretten, in particulier bezit
61. G. A. Brongers: De Nederlands Hervormde Kerk te Huizinge, 1963;
62. Beredeneerde lijst van torenklokken in de provincie Groningen voor 1942, opgesteld door A. Pathuis en M. A. de Visser, 1945
63. Inventaris van het Huisarchief Menkema en Dijksterhuis, te Uithuizen resp. Pieterburen, door P. G. Bos, 1904
64. W. H. Bosgra: Uit Pekela's verleden, 1930
65. Veendam 300 jaar (1655—1955), samengesteld door verschillende schrijvers
66. J. C. P. W. A. Steenkamp: Heraldisch Vademecum

67. H. Kits Nieuwenkamp: Nederlandse Familiewapens, 4 delen (behandelt zeer veel wapens van Noord-Nederlandse families met familiegegevens)
68. A. A. Vorsterman van Oyen: Stam- en Wapenboek van aanzienlijke Nederlandse familiën, 1885; 3 delen, waarvan alhier 1 deel (in twee delen gebonden) is geëxposeerd
69. Miscelanea Heraldica, vanaf 1200 (overzicht van wapens)
70. Kaart van huismerken
71. Heraldica curiosia
72. Wapenkaart (diversen)
73. Kaart van zg. sprekende wapens
74. Wapenkaart diversen
75. als onder 74
76. copie van een tafreel, voorstellende Duitse ridders op een tournooi (medio 14e eeuw)
77. Wapendoosje met twee wapens
78. 2 Silhouetten van onbekende personen
79. Silhouet van Conrad Busken Huet, 1847
80. Pijpekop, destijds toebehorende aan J. de Vos, visiteur van de uitgaande rechten te Termunterzijl
81. Plaquette van een prijs, in 1956 door het wereldvermaarde Instituto Internacional de Genealogia y Heraldico aan „Gens Nostra”, het maandblad van de Nederlandse Genealogische Vereniging toegekend
82. Overzicht van de Nederlandse voorouders van Prins Willem I van Oranje
83. Stamtafel van J. C. POLAK vanaf 1480
84. Voorbeelden van uittreksels uit doopboeken, geboorteregisters en huwelijksregisters
85. W. van Gouthoeven: D'oude Chronijcke ende Historiën van Holland, 1636 (met stambomen t van de Hollandse adellijke geslachten)
86. Poorter Eed voor de Stad Amsterdam, voorbeeld uit 1805 (vgl.nr 270)
87. Familieboek BOTJES (originelen en fotocopiën van op deze familie betrekking hebbende stukken)
88. Rekenboekje van TRIJNTJE BOTJES van de Hamdijk, 1830
89. Reken- en schrijfboekje van FEKKO ALBERTS, beginnende 1 februari 1798; F. A. woonde op de Hamdijk onder Nieuweschans
90. Kwartierstaat van Pieter Bouwke BOS, * 1886
91. Merklap van Kornelis SMIT (* 5 april 1797, ≈ 17 oktober 1818 met) en Elizabet Ludde NIENHUIS en hun kinderen
92. Kwartierstaat BRONGERSMA
93. Bruiloftsgedicht op Mr Cornelis VAN ROMONDE en Elseline VAN DINTER, gehuwd 23 juni 1696, gedrukt te Utrecht
94. Gipsafdrukken en foto's van het wapen van Haie MENSONIDES tot Longerhouw, 17e eeuws (zie: Nederl. Patriciaat 1962, p. 230)
95. Glas in loodraampje met de namen van TEWES en Derkje e.l. op Grootbosch, 1754
96. Wapens van Tjaert Siwerts (HUIZINGA) en Eltje Egges e.l. op Melkema te Huizinge, 18e eeuw
97. Wapens van het echtpaar BLAUPOT—HUIZINGA op Melkema te Huizinge
98. Voorbeelden van oude handschriften:
 - a. Certificaat van landmeting van Heyinck in het karspel Vorden, 12 juli 1655
 - b. Extract uit het resolutieboek van de stad Middelburg, 1729
 - c. Protocol van aanbidding ter publieke verkoop, 1767
 - d. Acte van verkoop van onroerend goed te Amsterdam, 1836
99. Bewijs van inschrijving in het weeshuis van de stad Amsterdam, 12 maar 1830
100. Voorbeelden van huismerken

101. Kaart van de „Haayemaheert” onder Warffum. De heerd is nog gelezen binnen de grachten. Kaart, anno 1641, gemaakt door de landmeter LAMBERTUS LOUWERMAN
102. Kaart anno 1892 van de „Haayemaheert” onder Warffum. De oude heert is afgebroken wegens ouderdom en weer opgebouwd aan de andere kant van de weg. Hier was meer ruimte dan binnen de grachten.
103. Twee ruitjes met een wapen, a. een anker, b. 3 klaverbladen. Dit wapen is van JAN REMGES en REMGE JANS die op de „Haayemaheert” woonden. Vgl. grafschriftenboek. Deze ruitjes zijn gekomen uit de oude „Haayemaheert” die is afgebroken en vervangen voor het huidige buiten de grachten.
104. Ruitje afkomstig van de oude „Haayemaheert” die werd afgebroken. Opschrift: JACOB JANS, Soon van JAN REMGES en JANTJEN JACOBS, woonachtig tot Warffum op Haiemaheert. Musijk en Wijn en Snaarenspeel Verheugt ons Menschen herte Wel, maar Godes Woort en Heilige Leer behoort ons te verheugen meer. Anno 1762.
105. Ruitje afkomstig van de oude „Haayemaheert”. Opschrift: JAN REMGES en JANTJEN JACOBS Egteluiden Woonachtig tot Warffum op Hajemaheert Anno Domini 1745. Wel 80 Beesten hebben wij dit jaar verloren maar wij wenschen selfs te sterven Gods uitverkoren. Herinnering aan de veepest.
106. Huwelijkskontraakt afkomstig van de „Haayemaheert” tussen JACOB JANS van Warffum en TRIJNTJE PIETERS van Usquert. 29 augustus 1765. JACOB JANS was de zoon van JAN REMGES en bracht de „Haayemaheert” in de boedel in.
107. Akte, 26 maart 1653, waarbij FEYO SICKINGE en SOPHYA VAN ECHTEN van de WARFFUMBORG de boerderij „Haayemaheert” onder Warffum aan JAN CLASEN CNOLL en DUIRKE HARMENS verkopen. Koopprijs 13450 gulden en 2 gouden Ducatons.
108. Koopbrief, 14 mei, 1744, waarbij JAN REMGES en JANTIEN JACOBS, de „Haayemaheert” kopen van FRERIK CLEVERINGA en TRIJNTJE FRIKS.
109. Huurboekje van 1760—1864. Afkomstig van de „Haayemaheert”. Belangrijke bron voor familiegeschiedenis en geschiedenis van bekleemde boerderijen. Eerste meier was REMGE JANS.
110. Laat 18e eeuws glas, uit Duitsland, vermoedelijk afkomstig van de familie CNOLL op „Haayemaheert”. Hierop als symboliek een knol en een soort levensboom met de tekst: Mir Woll.
111. Laat 18e eeuws glas, vermoedelijk afkomstig van de familie CNOLL op „Haayemaheert”. Hierop als symboliek 2 knollen.
112. Zilveren lepel ter gelegenheid van het zilveren huwelijksfeest van J. G. S. Hopma en A. M. SCHULTINGA. 16 december 1865.
113. Heraldiek in Bouwkunst door Kuiper.
114. Centraal Gezag en Friesche Vrijheid door Theissen,
115. Onze Huis- en Grafteekens zijn 10.000 Jaar oud door J. F. Overwijn.
116. Ezinger Kroniek door W. Duinkerken,
117. Menselijk leven in 't Groninger Land door Mevr. Huizinga—Onnekens.
118. Teekens en Symbolen door A. Vlaanderen.
119. ALBARTA TEN OEVER door Wouter van Riesen.
120. 't Landschap in de Nederlandse en Vlaamse Schilderkunst, door Mevr. Korevaar—Hesseling.
121. Van prenten platen door Jan Poortenaar.
122. Oude luister van het Groningerland. Catalogus van de tentoonstelling in het Museum voor Stad en Lande te Groningen.
123. Wapens, blasons, arms, wapen. Samengesteld door Dr. A. R. Kleyn.
124. De geschiedenis van het Huis van Oranje-Nassau door Dr. N. Japikse.
125. Elseviers encyclopedie van de Heraldiek door H. W. M. J. Kits Nieuwenkamp.
126. De Gemeentewapens van Nederland door Kl. Sierksma.
127. Kort begrip der geheele schriftuurlijke historie, voorgesteld bij wijze van vraagen en antwoorden, uitgegeven te Utrecht 1779. In 1868 werd dit boekje door A. Bieza geschonken aan Harmen P. Woudsma.

128. Hakmes gemerkt G. R., A. D., 1819, d.w.z. GEERT REINDERS, landbouwer op „Groot Zeewijk”, en zijn vrouw ANJE DOORNBOSCH.
129. Album met foto's van boerderijen, voorzien van historische aantekeningen betreffende de bewoners, uitgegeven in 1965, ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de Noorder Afdeling, aangesloten bij de Gron. Mij. van Landbouw.
130. Stoel, gemerkt F.R.S. (FROUKE ROELFS SIKKENS) R.K.S. (ROELF KLAASSEN SIKKENS). 1812 G.J.K. (GRIETJE JANS KONING). Roelf K. Sikkens en Grietje J. Koning waren landbouwers in de Koningslaagte bij Adorp.
131. Kaart van landerijen te Usquert, behoord hebbend tot het Klooster Wijtwerd. Vervaardigd in 1731 door THOMAS VAN SEERATT op last van de heren Gedeputeerde Staten van Stad en Lande. Beklemede meiers waren in 1731: FOCKE GEERTS; EVERT JACOBS; EIJSSE GEERTS; Wed. SIJMEN JACOBS; UBEL LAMMERTS; Wed. WIJRSEMA.
132. Omschrijving van het familiewapen ELEMA: In goud vier zwarte lilies. Helmtéken: Zwarte lèlie: Dekkeden: goud en zwart.
133. Omschrijving van het familiewapen BRONGERS. Gedeeld: 1. In groen een aanzien de wildeman, groen omgord en de knots aan de voet, alles op een grond van gras en van natuurlijke kleur. 2. In zilver een groene boom, waartegen klimmend een rood hert. Alles op een grond van gras. Helmtéken: De wildeman met knots uitkomend. Dekkleden: Zilver en groen.
134. Omschrijving van het familiewapen HUIZINGA. Gedeeld: 1. In goud een zandloper van natuurlijke kleur. 2. In rood drie klaverbladen van groen. Het schild gedekt door een driëbladige gouden kroon. Schildhouders: 2 leeuwen.
135. Omschrijving van het familiewapen VAN BOLHUIS. Gedeeld: 1. Halve zwarte adelaar uitgaande van de delingslijn vergezeld van een ster. 2. Een omgewende gans, houdende een klaverblad in de bek op een grasgrond. Helmtéken: Een vlucht vergezeld van een ster. Linoleumsnede door de Heer A. PATHUIS.
136. De bekende kaart van Groningen en Ommelanden, met afbeeldingen van borgen en wapens door de Gebr. COENDERS VAN HELPMAN.
137. Rederijkerskamer „AGRICOLA”. Feestelijke vergadering 16 februari 1908 ten huize van W. A. Dijkinga te Baflo. Programma.
138. Rede voor het departement 't Zandt van de Maatschappij v. h. Nut van het Algemeen, op 20 maart 1855 door J. E. HUIZINGA, landbouwer te Zeerijp.
139. Het gebed. Destijds eigendom van J. E. HUIZINGA, landbouwer te Zeerijp.
140. Inwijding van het gerestaureerde en uitgebreide klokkenspel te Middelstum, 22 juni 1949.
141. De Gereformeerde Kerk van Middelstum 1835-1935 door J. F. van Hulsteyn J.F.zn.
142. Een en ander over de kerken van Zuid- en Noordhorn. 1600-heden door H. F. Poort.
143. St. Hippolytuskerk te Middelstum 1445-1945. Gedachtenisrede door Ds. A. D. Wumkes.
144. De Raad van de Prinsen van Oranje tijdens de minderjarigheid van WILLEM III. 1650-1668 door B. J. Veeze.
145. Overdruk Groningse Volksalmanak. Loppersum omstreeks 1730 door Ds. I. Hamming.
146. Akte voor Schepenen van Weesperkarspel. DOROTHEA MAGTILDE HEMMIJ verkoopt een kamp veenland aan MARTEN PAUW, PIETER ROMIJN en JAN KOSTER, resp. wonende te Moordracht, Zevenhuizen en Ankeveen. 1-4-1797.
147. Huwelijkskontrakt tussen JAN ARIJS en BERENDJE RIKKERS, wed. PIETER CORNELIS in Den Ham. Verleden voor RUDOLPH ARNOLDI, J.U.Dr. richter te Aduard c.a., 23-1-1765.
148. Boedelscheiding van de familie SIBINGA. Voor PIETER REMBT SICKINGHE, drost van het Hunsingo Kwartier. 10-2-1807.

149. Huwelijkskontrakt voor P. R. SICKINGHE, drost van Hunsingo Kwartier, tussen JACOBUS JANS LEBER en ALEGONDA CORNELIS SIEBINGA. 6-6-1807.
150. Huwelijkskontakt voor JAN EDELINCK, richter te Bedum, c.a. tussen CORNELIS PIETERS en ALAGONDA GUIDON. 21-12-1789.
151. De Landman in huis en op den akker, met platen, door Willam Löbe. Ingeschreven een kleine kwatierstaat van JAKOB DERKS HUIZINGA. (geb. Norden (O. Fr.) 3-6-1809). Inlage 3 brieven.
152. Repetitorium van Gedrukte Genealogieën en Genealogische Fragmenten door Jhr. Mr. Dr. E. A. van Berestein met enige inlagen.
153. Europeesche „Totemdieren” en eenige andere Symbolen. Heraldische sprokels door H. W. M. J. Kits Nieuwenkamp.
154. Het Nederlandsche Handschrift in 1600. Uitgave Bogtman.
155. Catalogus der Genealogisch Heraldische Tentoonstelling in het Raadsgebouw der Gemeente 's Gravenhage mei 1933.
156. De Vorming der Groninger Gemeenten door Dr. W. J. Formsma.
157. Gedenboek van de Maatschappij tot Onderlingen bijstand in gevallen van Brandschade. Uitgegeven bij het 150-jarig bestaan.
158. Twintigste en Een en twintigste deel van Tegenwoordige staat der Vereenigde Nederlanden door J. de Groot enz.
160. De Zieke Jongeling door J. van Beers.
161. Voor Vrijheijdt ende Vaderlandt. Stad en Lande in 1672 door Dr. J. S. Theissen.
162. Vereeniging ter bevordering van Landbouw en Nijverheid te Leens. Gedenboek 1841-1941.
163. Ordre op de ingeslopende misbruiken bij de Provinciale Trekveeren door Jacob Bolt.
164. Westerwolde in Woord en Beeld door A. H. Bouer.
165. Het Huis Ewssum. Beschrijving van de borg Ewssum bij Middelstum. De geschutstoren en het Schathuis zijn thans nog aanwezig, evenals de fraaie singels en grachten. Thans boerderij van de familie Vinhuizen.
166. Stads en Dorpskroniek van Groningen door J. Vinhuizen. Dit is een van de kronieken die er van Groningen bestaan. Zo is er o.a. de kroniek van Abel Eppens. Beroemd is de kroniek van het Klooster Wittewierum. Deze kronieken vormen een belangrijke bron voor de genealogen.
167. Groninger Plaatsnamen door Dr. W. de Vries. In dit boek komen veel afleidingen van plaatsnamen voor. Vele familienamen zijn van deze plaatsnamen afgeleid.
168. Topografische kaart 1 : 25.000 van het deel van de provincie Groningen waarop Loppersum voorkomt. Van geheel Nederland worden dergelijke kaarten, die uiterst nauwkeurig zijn en elk stukje land met de bestemming aangeven, bijgehouden. Op deze kaart aangegeven enkele z.g.n. heerden. Dat zijn boerderijen met edele rechten. Zie tekst bij de kaart. Deze heerden, ontlenuen hun naam aan de familie's die er hebben gewoond. Veelal kennen we de stichters niet meer. Veel familie's hebben op hun beurt na aankoop van de heerd hun familienaam daaraan ontleend. Ook hier dus weer het omgekeerde van wat oorspronkelijk gebeurde.
169. Koperen ketel met het wapen van de stad Amsterdam. Huwelijkscadeau uit de familie Clevering.
170. Koperen ketel met het wapen van Warffum-Haarlem. Afkomstig van de familie Clevering op Haayemaheert.
171. Kaart door HENRICUS TEYSINGA, ingenieur en landmeter, van een plaats op den Ham, gebruikt door ITE, HARM en PIETER CORNELIS. 8-9-1735.
172. Huurboekje.
173. Verkoop van land te Ankeveen, 13-12-1772. Met uithangend zegel van CORNELIS HOGEVEEN in het z.g.n. zegeldoosje. Dergelijke zegeldoosjes zijn uiterst zeldzaam.

174. Bijbel vervattende alle de Canonycke boeken des ouden en des nieuwen Testament. Met aantekeningen van het Noord-Hollandse geslacht VROOM. Bijbel anno 1663. Dergelijke bijbels met vele generaties familieaantekeningen komen meer voor en vormen een prachtige bron voor een familiegeschiedenis.
175. Rood bijbeltje anno 1777.
176. ANNA MARIA DE SANDRA door L. ENGELBERTS met verzameling portretten der Sandra's op de Fraeylemaborg te Slochteren.
177. Genealogische kwartierstaten van Nederlandsche Geslachten 1887-'92 door M. A. van Rhede van der Kloot en R. N. G. M. Bär.
178. Grafsohriften in Stad en Lande. Dit boek waarvan op het ogenblik een herdruk wordt voorbereid door de heer A. Pathuis, wordt zeer veel geraadpleegd voor genealogieën en familiewapens. Dit boek bevat een schat van gegevens.
179. Adelijk en Aanzienlijk Wapenboek van de Zeven Provinciën door Abraham Ferwerda in 1763.
180. De Heemliefde van het Nederlandse Volk door D. J. van der Ven.
181. Zilveren Bruilofte van onze zeer waarde en hooggeachte ouders den Heere ERNST FABRITIUS en Mejuffrouwe ANTHONIA SYBRANTS. 1775
182. Heraldieke modellen. Lion 's Gravenhage.
183. Provinciale Courant vrijdag 9 juli 1830. Oude kranten vormen ook een bron van de familiegeschiedenis. Verkopen van boerderijen en familieberichten worden daarin immers aangekondigd.
- 183a. Geborduurd wapen van het geslacht ELEMA. BESCHRIJVING ZIE BIJ NUMMER 132.
184. Nederland voor honderd jaar. 1859-1959. Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van de NILLMIJ.
185. Zilveren lepeltje met het wapen van de familie ELEMA.
186. Bedreigd bestaan. De sociale, economische en culturele situatie in Noord-Groningen.
187. Algemeen Verwantschapsoverzicht van H. M. de Koningin met enige beroemde persoonlijkheden van niet-vorstelijke huize in heden en verleden. Uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging.
188. Acte verleden voor HENRICUS CLEVERINGA, rigter te Baflo inzake de erfenis van wijlen IDJE LIPPES, weduwe van wijlen TAMME PIETERS. mei 1775. Met aanhangend zegel met het familiewapen CLEVERINGA.
189. Kaart gemaakt door ARNOLDUS TIDEMAN, van de landerijen van LYSBETH WILLEMS, door BERENT CLEVERING „meijerwijze gebruyckt” Kaart anno 1711, opgemeten 1709 op aanwijs van EUWE KNOL.
190. Fotoalbum met foto's van de geslachten HOPMA, HUIZINGA, GOLDHOORN en ALLERSMA. De eerste foto's dateren van ongeveer 1870.
191. Fotoalbum met foto's van de familie DIJKEMA-DIJKHUIS. De eerste familie woonde op „Haayemaheert” en de tweede familie afkomstig van Menneweer.
192. Afbeelding van het Huis „Schultinghe” te Ellerhuizen bij Bedum. Aangeboden door het Museum van Oudheden te Groningen aan de Dames Hopma te Middelstum als dank voor een schenking.
193. Afbeelding van het Huis „Schultinghe” in Hunsingo. Deze afbeelding geeft de toestand weer zoals die was voor die van het vorige nummer. De familie Schultinga heeft hiervan zijn naam afgeleid.
194. Kwitantie anno 1719 met de zeer krullerige handtekening van APPIUS.
195. Akte met het zegel van ABEL EPPENS VAN BOLHUIS.
196. Portret van HENDRIK DIJKEMA en HILLECHIEN DIJKHUIS. Dit echtbaar herbouwde „Haayemaheert” in 1875.
197. Bloem samengesteld uit het haar van diverse overleden kinderen van het echtbaar DIJKEMA-DIJKHUIS. Met ziet: Vele sporen van onze voorouders kunnen ons worden nagelaten.

198. Uitgave van het boek: Nederlands Patriciaat. Uitgegeven door het Centraal Bureau voor Genealogie te Den Haag. Dergelijke boekjes worden elk jaar uitgegeven. Vele familie's worden hierin behandeld.
199. Heraldiek. Geschiedenis der familiewapens van de middeleeuwen tot heden door C. Pama. De schrijver is een expert op het gebied van de heraldiek.
200. De huismerken. Uitgegeven door de Bibliotheek voor Geslachten en Wapenkunde onder redactie van C. Pama.
201. Het bekende Handboek der Wapenkunde door Rietstap.
202. Het Nageslacht van JACOB SIJBOLTS, landbouwer te Warffum, en GEERTRUID CORNELIS door K. J. Ritzema van Ikema. Eerste uitgave 1925. 1 deel. Tweede uitgave, 1958 en 1961 in drie delen. Dit werk behoort tot de meest geraadpleegde werken op het gebied van de genealogie in de provincie Groningen, maar ook ver daarbuiten. Practisch elke familie in de Ommelanden heeft hierin wel voorouders staan.
- 202a. Twee zilveren lepels, gemerkt G. D. 1729 (GARMT DERKS uit Oldehove, familie BENNEMA).
203. Stamboom WIERSEMA, op Rollingeweer, c.a. 1600—1750.
204. Familiewapen ALDERSHOF. Vermoedelijke kleuren: In zilver een groene boom, geplaatst achter een hek van zwart op groen terras. Het schild gedekt door een kroon van drie bladeren en twee parels.
205. Familiewapen WIERSEMA (ook BIEREMA). In blauw een pelikaan, zijn jongen voedend op het nest, alles van zilver. Helmteken: De pelikaan met jongen en nest. Dekkleden zilver en blauw.
206. Portret van CORNELIS (GEERTS) REINDERS, geboren 5 februari 1820 op „Groot Zeewijk”, overleden 16 augustus 1878 aldaar. Landbouwer op „Groot Zeewijk”. In 1851 begon hij als eerste met drainage met stenen buizen. Lid van de Provinciale Staten.
207. Portret van ANNA (GARBRANDS) WIERSEMA, geboren op Watwerd 25 juli 1751, overleden op Kloosterwiltwerd 1829, gehuwd 17 december 1772 met CORNELIS (JANS) DOORNBOSCH, geboren in 1746, overleden 1812.
208. Portret van GEERT (CLAASEN) REINDERS, geboren 26 juli 1790 te Winsum, overleden 24 februari 1689 te Warffum, landbouwer op „Groot Zeewijk”, lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal, Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw, gehuwd 21 mei 1814 te Usquert met ANJE (CORNELIS) DOORNBOSCH, geboren 22 december 1790 op Kloosterwiltwerd, overleden 29 december 1834 op „Groot Zeewijk”.
209. Afschrift van de benoeming van GEERT (CLAASSEN) REINDERS tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw, d.d. 12 september 1860.
210. Kaart van de landerijen van Warffumerklooster, 4 december 1710, getekend door ARNOLDUS TIDEMAN. De boerderij, groot 137 jukken provincie-land, was onder beklemming in gebruik bij de weduwe EUWE JACOBS, die tevens 9¼ juk eigen land bezat.
211. Kaart van de landerijen van „Bethlehem” bij Rottum, d.d. 30 mei 1792, getekend door J. C. BUWAMA AARDENBURG. De boerderij, groot 97 grasen, 18 roeden Ommelander land, was onder beklemming in gebruik bij DIRK JULLES KNOL en vrouw GEERTIE SIKKES.
212. Portret van GEERT REINDERS (de Enter), geboren 19 april 1737 te Bedum, overleden te Bellingeweer 4 februari 1815, landbouwer in de Garnwerder Hoek te Garnwerd, uitvinder van de inenting tegen de veepest, representant van het Bataafse Volk, van 1798 tot 1802, voor het district Scheemda, Redger van Baflo, Winsum en Obergum cum annexis van 1796 tot 1803. (vgl. 260),
213. Uniform als lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal van GEERT (CLAASSEN) REINDERS van „Groot Zeewijk”.
214. Ets van het huis „Ludema” te Usquert.
215. Meetkundecachier uitgewerkt door PIETER BERENDS WESTERHUIS van Usquert 17 maart 1837.
216. Zilveren herinneringsbekertje van de geboorte van BRONGER DERK LOLKE BRONGERS op 7-1-1952.

217. Zilveren gedenkpenning ter gelegenheid van het 25-jarig huwelijksfeest van de familie BRONGERS-LOLKES DE BEER.
218. Zgn. huwelijksbijtje afkomstig van de familie VAN HOVE te Middelstum.
219. Zilveren borstel met het Wapen van Haarlem.
220. Zilveren bekertje, hoog 12 cm. met het wapen van de familie KNOL.
221. Een dissertatie over een erfelijke oogafwijking bij een familie door Dr. T. A. Vos.
222. Reproductie van de kaart van het dorp Warffum, en de landerijen van de Zuiderhorn en de Ooster- en Westervolge, gemaakt door PIETER GEERDTS, Schoolmeester tot Warffum anno 1683.
223. Landbouwtechniek en Rationalisatie in het midden van de 19e eeuw, samengesteld door CORNELIS (GEERTS) REINDERS in opdracht van het Genootschap ter Bevordering van Nijverheid te Onderdendam in 1859, uitgegeven te Warffum in 1962.
224. Grafzerk van ANIE ALBERTS, wed. PIETER DIRKS, Koopman te Warffum, d.d. 23 juli 1786.
225. Grafzerk van ALBERT PIETERS, Coopman te Warffum, d.d. 3 januari 1793.
226. Grafzerk van AUKE JACOBS RITSEMA, echtgenote van de wedman JACOB CRYNS te Warffum, d.d. 3 juni 1787. (Zie Ommelander geslachten II-4-3).
227. Grafzerk van JOHANNES H. FABER, Kuipersknecht te Kloosterburen, d.d. 13 februari 1828.
228. Schetskaart van de kweldergronden achter Warffum, ongeveer 1800. Van links beneden tot rechts boven loopt het riviertje Oude Weer, rechts van de Oude Oosterkwelder loopt de Oude Delte. De beide Zeewijken waren reeds sinds eeuwen behuilde wieren.
229. Familiewapen REINDERS, gemaakt naar het zegel van de Redger GEERT REINDERS van Winsum.
230. Genealogie REINDERS, het nageslacht van REINDER GEERTS, molenaar te Bedum, en HIJKE ROELS.
231. Album met familieportretten afkomstig van de familie REINDERS van „Groot Zeewijk”.
232. Leren etui met zilveren entnaalden, gebruikt door GEERT REINDERS (de Enter) te Winsum, bij zijn inenting tegen de runderpest.
233. Familiewapen BRUINS. Gedeeld: 1. In zilver drie groene klaverbladen paalswijs. 2. In goud een zwart huismerk. Helmtteken: Een klaverblad van het schild. Dekkleden zilver en groen.
234. Stoel, geborduurd met het familiewapen WIGBOLDUS.
235. Akte waarbij JAN VAN BOLHUIS, W. G. NUIJK en ANJE JANS, verkopen aan PIETER TOMAS de behuizinge De Koude Winter voor 1105 Caroli guldens. D.d. 20 januari 1798.
236. Afbeelding van de herberg Kolwinter te Warffum.
237. Familiewapen KNOL. In zwart een gouden dwarsbalk, beladen met drie groene klaverbladen en vergezeld van drie knollen van zilver met groen loof, geplaatst 2 en 1. Helmtteken: Een klaverblad van het schild. Dekkleden goud en zwart.
238. Draagpenning uitgegeven ter gelegenheid van het 50-jarig huwelijk van familie-echtpaar REGOUT te Maastricht in 1878.
239. Gedenkpenning JHR. MR. F. BEELAERTS VAN BLOKLAND. Voorzijde: Profielportret. Keerzijde: Familiewapen met een spreuklint onder het wapenschild. Ontwerp: Prof. O. Wenckebach. Diam. 60 mm.
240. Gedenkpenning MR. P. W. A. CORT VAN DER LINDEN. 1935.
241. Geboortepenning 1962. Voorzijde: Moeder met kind. Nestelende vogels in boom. Ontwerp: Christine Nijland. Slagpenning, diam. 55 mm.
242. Gedenkpenning waterschap Hunsingo. Voorzijde: 1856—1906. Waterschap Hunsingo 50 jaar. Keerzijde: Wapen van Hunsingo.

243. Gedenkpenning REMBERTUS JELTSEMA Szoon, Landbouwer te Uithuizen.
zen.
244. Huwelijkspenning THOMAS SPRANGER en JACOBA VAN KAMERYK,
getrouwd 7 maart 1717. Met familiewapens.
245. Huwelijkspenning van NIC. VAN LOON en EMMERENTIA VAN VEEN,
getrouwt Den 26 Mai 1624. Met familiewapens.
246. Gedenkpenning uitgegeven bij het 25-jarig huwelijksfeest van G. C. VO-
GELPOOT en A. PRASSE. 6-8-1791.
247. Gedenkpenning uitgegeven bij het 50-jarig huwelijksfeest van ANTHONY
IACOB BIERENS en SUZANNA HACINA WILLINK den 2 Augustus
1796.
248. Prijspenning uitgegeven op de Wereldtentoonstelling 1855 te Parijs waarop
alle wapens van de deelnemende landen. Keerzijde: De beeldenaar van NA-
POLEON III. (NAP. III EMP.)
249. Stempel voor het slaan van een in 1846 uitgegeven penning waarop twee
onbekende familiewapens.
250. Gildepenning van JOHANNES VAN ALMEN den 20 October 1747. Mr.
Kuyper.
251. Uitnodiging tot bijwoning ener begrafenis op 15 september 1744 te Enk-
huizen
252. Tekening van Jacob van DIJK (* Vlaardingen 25 januari 1745)
253. Gedachtenisplaat voor Prof. Dr Petrus HAACK, theol., † 1824
254. Portret van Ds J. J. DERMOUT, buitengewoon hofpredikant, ca. 1830
255. Kaart van Groningen en Ommelanden, door Fred. de Wit, ca 1700
256. Kaart van Groningen en Ommelanden, door Ludolf Tjarda van Starcken-
borch, ca 1700
257. Geboorte- en huwelijkstafereel van het gezin van Adrianus BOUWENS en
Dina HAMAKERS, gehuwd 3 november 1819
258. Plaat ter gedachtenis van Catharina Adriana, * 21 februari 1823, † 17
mei 1824
259. Portret van Jacob van HOORN, * 24 juli 1638, gehuwd voor de vierde
maal op 97-jarige leeftijd te Amsterdam op 24 oktober 1734 met Jacoba van
SELSTEDE, oud 23 jaren
260. Portret van Geert REINDERS, * Bedum 19 april 1737 (de bekende bestrij-
der van de veepest)
261. Portretten van Ds A. A. STUART en echtgenote (geb. van WALRE),
1800
262. Kaart van Friesland, 1745
263. Ruitersstandbeeld van Robert I Bruce, koning van Schotland (kleurenfoto
van beeld met volledige wapenuitrusting)
264. Genealogie van het geslacht MINEUR vanaf 1773
265. Prof. Dr J. F. van Bemmelen: Familieonderzoek en Erfelijkheidsleer
266. Huwelijksdicht op François ACHTIENHOVE en jonkvr. Anna Maria van
DULKEN, Amsterdam 1786
267. Prof. H. van Werveke: Ambachten en Erfelijkheid, 1942
268. Tekening van Louis XII, koning van Frankrijk, in wapenrusting, 1507
269. Wapenkaart met wapens van enige Groninger families (bijlage Gens Nostra
aug. 1953)
270. Voorbeeld van poortereed van Amsterdam, 1806 (vgl. nr 86)
271. Afbeeldingen van middeleeuwse zegels
272. De 16 wapenkwartieren van het echtpaar ROUSSEL—de BLOCQ
273. Kwartierstaat van de bekende schrijver Frederik W. van EEDEN (1860—
1932)

274. Stamboom van de familie PLUYM, vanaf 1765
275. Voorbeelden van Franse stads- en provinciewapens
276. Wapens van enkele Friese edelen
277. Gildepenning van JOHANNES GOUDENBERG. Mr. kleermaker. 1768.
278. Gildepenning van JOHANNES LESEMAN 1 December 1804. Enkhuizer schipper.
279. Gildepenning van JAN ERRIJTS. 1810.
280. Gedenkpenning bij de onthulling van het monument voor de turfschipper van Breda, ADRIAAN VAN BERGEN VAN LEUR. Anno 1904.
281. Gedachtenispenning van FRANS ROMSWINKEL. Geboren 1653. Raadt tot Nymegen. Overleden 1703.
282. Prijspenning geschonken te Rotterdam door de familie VAN TEYLINGEN-BOUWER. MR. IZAAK VAN TEYLINGEN en GEERTRUIDA JOHANNA BOUWER met familiewapens.
283. Stamboom van de familie CLEVERING-DIJKEMA te Dij Andel ter gelegenheid van het 50-jarig huwelijksfeest geborduurd door Mevr. Boerma-Clevering te Pieterburen.
284. Kaart van Frankfort aan de Main en omgeving door de beroemde kaartmakers JOHANNES en CORNELIS BLAEU. Amsterdam 1662. Met vele fraaie familiewapens van de stadbestuurders.
285. Schrijfschrift van GEERT REINDERS (1737-1815).
286. Allegorische voorstelling met portret van Ds. JACOBUS ALBERTUS UILKENS, overleden 30 mei 1825, de eerste hoogleraar in de landbouwhuishoudkunde te Groningen.
287. Akte d.d. 24 juni 1830 met zegel van HENDRIK HAGENOUW BRONGERS.
288. Gevelsteen: H. IWEMA, wed. A. PICCARDT.

Algemene opmerking.

De verspreid opgestelde ijzeren, koperen, zilveren, gouden, cornalijnen en in bergkristal uitgevoerde cachettes geven een algemeen beeld van de grote veelvormigheid waarin deze gedurende de laatste 400 jaar voorkwamen.

FAMILIE BERICHTEN

ATTIE TYMENS, overleden 17 juli 1752, gehuwd met eerder met Eylerts, oud 42 jaar.

BOUWINA ALEGONDA EYLERTS, overleden 16 juli 1752, dochter van Attie Tymens en Eylerts, oud 13 jaar (bewoners van Klooster Wijtwerd).

ALLEGONDA MARIA CLANT, overleden 29 nov. 1754, 90 jaar oud, wonende te Wetzinh.

HERMANNUS van der SWAAGH en METJE EVERS, huwelijksaankondiging d.d. 17 sept. 1759 Scheemda.

CATHARINA FENNA FRIESWYK, overleden 24 okt. 1781, oud 60 jaar te Rinsmageest, moeder van E. P. van der Swaagh.

Ds. JOHANNES METELERCAMP, overleden 22 jan. 1769 te Eenrum, oud 58 jaar, gehuwd met Henrika Wiersma.

JAN TYMENS, overleden 4 dec. 1779, oud 70 jaar, gehuwd met Trientie Jantz Nienhuis te Ham.

PETRUS van SOMEREN, overleden 5 mei 1785 te Groningen, oud 46 jaar, broer van Johanna van Someren, wed. Veenhorst.

JAKOB CRANSSEN, overleden 25 jan. 1775 te Groningen, oud 59 jaar, schoonvader van Lambertus van Bolhuis, predikant te Oostwold.

A. WIERSEMA, Grietman v. Homsterland, overleden 5 dec. 1788 te Nijehove, oud 66 jaar, gehuwd met Sjouktje Sytzes.

JAN BOELENS, ouderling te Groningen, overleden 30 dec. 1774, oud 46 jaar, gehuwd met Abigaël Oomkes.

U. A. ALBERDA en C. BENTINCK, huwelijksaankondiging d.d. 14 mei 1763 Arnhem.

MENNO BENNEMA, gedeputeerde Stad en Lande overleden 4 sept. 1780, oud 78 jaar te Noorthorn.

GEERT DUBBELBOER, overleden 5 jan. 1780, oud 48 jaar, te Groningen, gehuwd met Eilke Freeks.

LEA ALDRINGA, douairière Nicolaas van Berghuys, overleden Groningen 20 nov. 1792, oud 71 jaar.

Mr. HENDRIK WILLEM HOVING, oud raadsheer van Groningen, overleden 11 juli 1792 te Groningen, oud 47 jaar, gehuwd met M. Hulsebusch.

EILKE FREEKS, wed. Geert Dubbelboer, overleden Groningen 1 mei 1793, oud 59 jaar.

Ds. SIPKE BOËTHIUS VENHUISEN, predikant te Noorthorn, overleden 20 juni 1791, oud 77 jaar te Noorthorn, gehuwd met Juliana Themmen.

ARNOLDUS LUPPUS, boekhouder, overleden 21 juni 1792 te Groningen, oud 67 jaar, gehuwd met C. Geerling.

SWYCKO EMMEN, overleden te Scheemda 23 aug. 1779, oud 74 jaar.

Ds. ENNO RIJPMAN, predikant te Tinallinge, overleden 16 april 1776, oud 37 jaar, gehuwd met Margareta Rijpman.

C. WIERSEMA, oud gecommiteerde Raad en ouderling te 't Wester Nicuwwand, overleden 29 dec. 1788, oud 53 jaren.

JAN BOELENS en ABIGAEL OOMKENS, huwelijksaankondiging Groningen 9 juni 1768.

HESTER CATHARINA WERUMIEUS, wed. v. d. Raadtsheer A. W. Hoeth, overleden 24 mei 1759 te Groningen, oud 80 jaar.

Freule FLORENTINA GEERTRUIDA ALDRINGA, overleden Groningen 8 juli 1792, oud 76 jaar.

JACOBUS van der SWAAGH, overleden Rinsumageest 13 okt. 1781, oud 52 jaar, gehuwd met C. F. FRIESWIJK.

CORNELIUS LUBBERS, hopman burgerlijk regiment, overleden Groningen 22 juli 1784, oud 51 jaar.

DIVERSE VERZEGELINGEN

- B1. Verkoop van land te Eexta voor Johan Dominicus Clant, jonker en hoveling te Garsthuizen, Stedum en Westeremden, door Geert Luitiens en Eltjen, echtelieden en Jan Neyenhuis en Greetjen, echtelieden, aan de heer Rentmr. Jacob Haykens en vrouw Catharina Wolters. 22-4-1664
- B2. Verkoop van land te Eexta voor Gerhard Horenken, jonker en hoveling te Baflo, raadsheer te Groningen, door Jan Nyenhuis en Greetjen Joestens, echtelieden te Groningen, aan de Rentmr. Jacob Haykens en Trientien, echtelieden. 5-4-1665
- B3. Verkoop van een behuizing en schuur te Westerwijtwerd door Hillitjen Peters, wed. Reyner Jansen, aan Cornelis Redmers en Aeltjen Willems. Verleden voor Johan Christopher van Deest, jonker en hoveling op Saaxumborg, tot Baflo, Ranum, Maarhuizen, half Mensingeweer, Eenrum, Pieterburen en Westernieland. 9-10-1677
- B4. Verwisseling van kosterijland te Westerwijtwerd door Reint Lewe, heer van Middelstum, unicus collator, Ds. Gerhardus Nanninga, predikant en kerkvoogd en Ebel Writzers, kerkvoogd te Westerwijtwerd. 14-4-1675
- B5. Verhuur van land onder de klokslag van Scheemda, door Mathias Hayken, aan Hebel Hindricks en Geesjen Hindricks, echtelieden. Voor pastor en kerkvoogden van Scheemda. 9-6-1687
- B6. Verkoop van een behuizing en landerijen op de Scheemderzwaag door Ubbo Pieters en Anneke Pieters, broer en zuster, als eigenaars van twee derde parten, erfgenamen van hun oom de clerck Adolph Ubbens, aan Raadshr. Jacob Appius en vr. Anna Hayckens, echtelieden. 14-7-1710
- B7. Verkoop van land door Jacob Hindriks en Aeltjen Benes, echtelieden te Ezinge, aan Cornelis Jacobs Schuiringa en Eelje. Voor de grietman Dr. Regnerus Tjaarda Nauta te Ezinge. 23-5-1775
- B8. Verkoop van een hof te Ezinge door Gualtherus Piccardt, Commis der Convojen op Delfzijl, aan J. de Drews, gezworene te Groningen. Pachters zijn Jacob Olferts en vrouw te Ezinge. Verleden voor Johan van Schulenburg, richter tot Woltersum c.a. namens Borgemeesteren en Raad van Groningen. 17-12-1776
- B9. Verkoop van een hof te Ezinge door W. Piccardt, commis, mede namens zijn vrouw Clara Geertruda Cloeck, aan Jacob Olferts Vonck en Ida Jeltjes, echtelieden te Ezinge. 11-4-1776
- B10. Verkoop van land onder Ezinge door Cornellis Schuiringa en Eilje Cornellis, echtelieden, aan J. C. Winshemius en R. A. Cloeck, echtelieden. Verleden voor de grietman te Feerwerd. 10-5-1780
- B11. Verkoop van land onder Ezinge door J. C. Winshemius en R. A. Cloeck, echtelieden, aan Jacob Olferts Vonck en Ida Jeltjes, echtelieden. Verleden voor de grietman te Feerwerd c.a. 10-5-1780
- ~
- K1. Huwelijkscontract voor pastor en kerkvoogden van Eexta tussen Derk de Muinck en Jacobjen Bouwens. 26-1-1753
- K2. Boedelscheiding voor borgemeesteren en raad van Groningen tussen de erfgenamen van de taalman Paulus van Oostbroeck. 23-7-1750
- K3. Verkoop van de beklemming van vijftig en een half deimat groen en bouwland op Scheemderzwaag en nog ongeveer zes deimat aldaar voor pastor en kerkvoogden te Winschoten. Verkopers: A. Brinks, med.dr. en A. Busz, echtelieden en H. Alstorpius. Koper: Freerik Heikes te Scheemderzwaag. 5-5-1752
- K4. Boedelscheiding voor pastor en kerkvoogden van Scheemda tussen de erfgenamen van Moederke Freerks, wed. Bouwe Nantkes. 11.10.1760.
- K5. Verkoop van een behuizing te Eexta voor pastor en kerkvoogden aldaar, door Mr. Albert Geerts aan de ontvanger W. Sparringa en vrouw, wonende te Eexta. 11.12.1765.

K6. Verkoop van de beklemming van zestien en een half deimat land in de Eexter pastorieheert door Albert Harms en kindren aan D. de Muinck en Jacobjen Bouwens, echtelieden te Scheemda. 27.5.1774.

K7. Huwelijkscontract voor pastor en kerkvoogden van Eexta tussen Tonko Harms Barlagen en Jacoba de Muinck. 3.12.1788.

O1. Overdracht van $8\frac{3}{4}$ grasen beklemd land onder het schatregister van Onder Wyrum en Westerdijxhorn d.d. 16 mei en 4 juli 1760.
Verkoper: Jacob Klasen gehuwd met Trijntje Pieters, de dochter van Pieter Egberts en Martje Tonnis. Koper: Onne Jans te Bedum. De queustieuzen landerijen liggen onverscheiden in 35 grasen land onder beklemming in gebruik bij Homme Cornelis. Met uithangend zegel van de „Herlikheijt Middeltum.”

O2. Wessel Klasen gehuwd met Martien Julles verkopen 7 mei 1735 aan Renske Julles wed. van Jan Onnes tot Onderdendam „een derde part van Agt Grasen lant gelegen tot Cantens.” Het geheel behoorde aan Martien, Renske en Sipke Julles, terwijl het mandelig gebruikt werd door Harke Hendrix en Hindrik Clasen meijerswijze. Uit het aanhangsel blijkt, dat Sipke Julles was gehuwd met Fenje Tijmens „ehelieden tot Onderwyrum”. Zij verkopen 23 mei 1739 hun derde part aan Renske Julles wed. Jan Onnes, waarmede Renske alle land te Kantens heeft verworven. Met uithangend zegel van Roelof Suirvelt, redger van Bedum en Onderweyrum.

O3. Huwelijkscontract van Gerhard van der Tuik, zoon van Jacob Jans Wieringa en Eiza van der Tuik, en Harmke Wiltes, dochter van Wilte Pieters en Aaltje Hommes, opgemaakt te Onderwierum 28 febr. 1793. Met uithangend zegel van de redger Henricus Johannes Wieringa.

O4. Hindrik Smit, Albert Koiter en Jan Froon als gevolmachtigden van de creditoren van Frerik Willems weduwe te Onderdendam, verkopen aan Hindrik Rolfs, gehuwd met Hindriktjen Oortman, een behuizing te Onderdendam in het Carspel Menkeweer. Gedateerd 10 nov. 1756 met uithangend zegel van de redger Berent Eilerts tot Huizinga.

O5. Een collectie familiepapieren Satzinger-Dolfin uit het huisarchief Oudman te Warrffum.

W1. Jan van Bolhuis, Jantje Garmts en echtgenoot de hopman Johannes Terhuisen te Groningen, Tetje Gartms, gehuwd met Hendericus Eijses te Uithuizen, verkopen aan Ajolt Eenjes en Aaltje Jans Cnol te Winsum, aan kerkvoogd Jacobus Jansenius en Sieke Garmts op Breedenborg en aan Geertruid Garmts, $\frac{2}{8}$ deel van $137\frac{1}{2}$ juk lands het Warffumer Klooster voor f 3425 gulden, 10 juni 1790.

W2. Jan van Bolhuis, Ajolt Eenjes Formier te Winsum, kerkvoogd Jacobus Jansenius en Sieke Garmts op Breedenborg en Geertruid Garmts, bepalen de waarde van $137\frac{1}{2}$ juk land Warffumer Klooster en $68\frac{3}{4}$ juk land Frankema Heert op 25248 gulden en 7 stuivers, welk bedrag de langstlevende aan de erfgenamen der overledenen zal moeten uitkeren.
23 juni 1792.

W3. Jan van Bolhuis, Ajolt Eenjes Formier en Geertruid Garmts beide te Winsum en kerkvoogd Jacobus Jansenius en zijn vrouw Sieke Garmts op Breedenborg komen overeen, hun mandelig bezit van $137\frac{1}{2}$ juk land Frankema Heert in één hand te brengen, Ajolt Eenjes Formier en Geertruid Garmts verkopen elk hun derde deel van het totaal ter waarde van 27000 gulden aan Jacobus Jansenius en vrouw.
25 juni 1792.
Aan Ommezijde verklaren Henrycus Eijses, als erfgenaam van zijn schoonzuster Geertruid Garmts; Ajolt Eenjes en Joh. ter Huisen, als erfgenaam van zijn schoonzuster Geertruid Garmts hun aandeel te hebben ontvangen.

W4. Jan van Bolhuis, Ajolt Eenjes Formier en de erfgenamen van wijlen Aaltjen Jans Knol, zijnde Jantjen Garmts, gehuwd met Joh. Ter Huisen; kerkvoogd Jacobus Jansenius, gehuwd met Sieke Garmts, Tietje Garmts, gehuwd met koopman Henrycus Eijses, en Geertruid Garmts. Verdeling van de goederen door Ajolt Eenjes en wijlen Aaltjen Jans Knol bezeten o.a. Een derde deel van $137\frac{1}{2}$ juk land Warffumer klooster en $68\frac{3}{4}$ juk land Frankemaheerd zoals met de kerkvoogd Jacobus Jansenius en vrouw en Geertruid Garmts elk voor $\frac{1}{3}$ part mandelig wordt gebruikt, wordt toebedeeld aan Ajolt Eenjes Formier. 10 mei 1792.

LIJST VAN INZENDERS

Fam. J. DE BOER, Warffum
J. F. BOTJES, Warffum
G. A. BRONGERS, Middelstum
Fam. CLEVERING—ALLERSMA, Haayemaheert, Warffum
Mej. P. J. C. ELEMA, Garsthuizen
Mevr. J. ELEMA—HAVINGA, Warffum
J. ELZERMAN, Groningen
R. GEORGIUS, Nieuwolda
Mevr. S. HEIDEMA—BOELSTRA, Baflo
Fam. HOPMA ZIJLEMA, Kloosterwijdwerd, Usquerd
Ir. Th. P. E. de KLERCK, Winschoten
Fam. KNOL, „Klein Zeewijk”, Warffum
J. H. KRUIJER, Harkstede
Fam. D. MEINEMA, Baflo
S. S. MENSONIDES, Warffum
Museum „Het Hoogeland”, Warffum
D. NANNINGA Mzn, Groningen
Nederlandse Genealogische Vereniging (afd. Documentatie)
Nederlands Hervormde Gemeente te Warffum
F. en J. OUDMAN, Warffum
Fam. REINDERS, Bilthoven
Fam. REINDERS, „Groot Zeewijk”, Warffum
H. TIMMER Kzn, Winschoten
Dr. T. A. VOS, 's Gravenhage
Fam. WIERSEMA—ZEEBURG, Warffum
Fam. WILLEMSSEN—BRUINS, Warffumerklooster, Warffum